

Airlift Crystallizer

Feed Vessel

Make-up V

Financieel Jaarverslag 2017

Inhoudsopgave

JAARVERSLAG VAN HET BESTUUR	2
--	---

JAARREKENING 2017

Geconsolideerde balans per 31 december 2017.....	29
Geconsolideerde staat van baten en lasten 2017	30
Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2017	31
Algemene toelichting op de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten.....	32
Grondslagen voor waardering van activa en passiva.....	34
Grondslagen voor bepaling van het resultaat.....	37
Toelichting op de geconsolideerde balans.....	38
Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten	51
Enkelvoudige balans per 31 december 2017	60
Enkelvoudige staat van baten en lasten 2017.....	61
Toelichting op de enkelvoudige balans.....	62
Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten	71
Model E: Verbonden partijen	82
WNT: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector.....	83
Treasurybeleid & Regeling Beleggen en Belenen.....	85

OVERIGE GEGEVENS

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	87
--	----

Jaarverslag van het bestuur

Het bestuursverslag in dit financieel jaarverslag dient in samenhang te worden gezien met het jaarverslag van Technische Universiteit Delft (hierna: TU Delft) dat als afzonderlijk document is opgesteld. In het jaarverslag 2017 is een aantal elementen opgenomen dat op grond van wet- en regelgeving in het verslag van het bestuur bij de jaarrekening moet worden toegelicht. Door dit bestuursverslag en het jaarverslag als één verantwoording te beschouwen, wordt integraal aan de vereisten uit de wet- en regelgeving voldaan. In dit verslag gaat het College van Bestuur in op de financiële ontwikkelingen van het jaar 2017. Allereerst wordt ingegaan op de visie, missie, waarden en strategische prioriteiten, zoals vastgelegd in het TU Delft Strategisch Kader 2018-2024.

Visie

De TU Delft is de grootste technische universiteit van Nederland met circa 23.500 studenten en 5.200 medewerkers. De TU Delft bestrijkt praktisch het gehele spectrum aan ingenieurswetenschappen, verdeeld over 40 afdelingen in 8 faculteiten, en biedt een navenant breed en hoogwaardig scala aan opleidingen en unieke faciliteiten. De TU Delft werkt aan het oplossen van mondiale uitdagingen door nieuwe generaties maatschappelijk verantwoorde ingenieurs op te leiden en de grenzen van de technische wetenschap te verleggen.

TU Delft's missie

De TU Delft doet onderzoek van wereldklasse door wetenschap, technologie en design op maatschappelijk verantwoorde wijze met elkaar te combineren. Zo bevorderen en verspreiden wij de voordelen van technologie.

Wij ontwikkelen en vergroten de deskundigheid van de technische leiders van morgen en leiden professionele, hoogwaardige en integere ingenieurs op gedurende hun gehele loopbaan. De TU Delft helpt mee met het ontwikkelen en aanbieden van technologische, innovatieve oplossingen voor maatschappelijke problemen via samenwerking met toonaangevende nationale en internationale partners, waarbij wij stevig verankerd blijven in Delft. Wij blijven onze gezamenlijke effectiviteit, prestaties en organisatorische veerkracht voortdurend verbeteren door professionalisme, samenwerking en openheid als uitgangspunten te hanteren.

Onze waarden

De kernwaarden van de TU Delft zijn als volgt omschreven in het strategisch kader 2018-2024:

Diversity

Integrity

Respect

Engagement

Courage

Trust

Impact voor een betere samenleving

Een belangrijk kenmerk van de TU Delft is dat we er niet alleen naar streven om goed te zijn in wat we doen, maar dat wat we doen ook ergens goed voor moet zijn. Aan de TU Delft streven we naar een balans tussen enerzijds het leveren van wetenschappelijke topprestaties en het verzorgen van hoogstaand onderwijs en anderzijds het ontwikkelen van oplossingen voor maatschappelijke problemen. Dat lijkt een tweedeling, maar dat hoeft het niet te zijn. Ook in 2017 hebben we op verschillende vlakken laten zien dat maatschappelijke impact en wetenschappelijke topprestaties hand in hand kunnen gaan. Baanbrekende initiatieven waarin wij een sleutelrol spelen, zoals het *Institute for Advanced Metropolitan*

Solutions (AMS) en *Medical Delta*, bieden als 'living labs' tal van mogelijkheden om onderwijs en onderzoek integraal deel te laten uitmaken van het werken aan maatschappelijke uitdagingen. Op deze en andere gebieden ontplooiën allerhande teams binnen de universiteit nieuwe strategische samenwerkingsverbanden, met andere universiteiten én met particuliere en maatschappelijke partners. We maken hierbij goed gebruik van de complementariteit van de universiteiten in de regio via de LDE-alliantie, en stemmen binnen de 4TU.Federatie zorgvuldig af met de andere technische universiteiten in Nederland.

Strategische prioriteiten

In 2017 is binnen de TU Delft gewerkt aan een nieuwe instellingsstrategie voor de komende zes jaar: het Strategisch Kader 2018-2024. Door dit kader loopt als een rode draad een aantal uitgangspunten die we komende jaren verder willen ontwikkelen: excellentie, impact, betrokkenheid en openheid. Deze karakteristieken komen terug in al onze kernactiviteiten, die zich laten onderverdelen in vier operationele gebieden: studenten & onderwijs, onderzoek & innovatie, mensen & gemeenschap en campus & dienstverlening. In onderstaande matrix zijn de vier uitgangspunten gekoppeld aan de operationele gebieden. Deze tabel geeft geen compleet overzicht van het Strategisch Kader, maar beoogt een indruk te geven van de manier waarop de verschillende elementen samenhangen en hoe deze samen onze visie op de toekomst weergeven. Het Strategisch Kader is te vinden op www.tudelft.nl/over-tu-delft/strategie/.

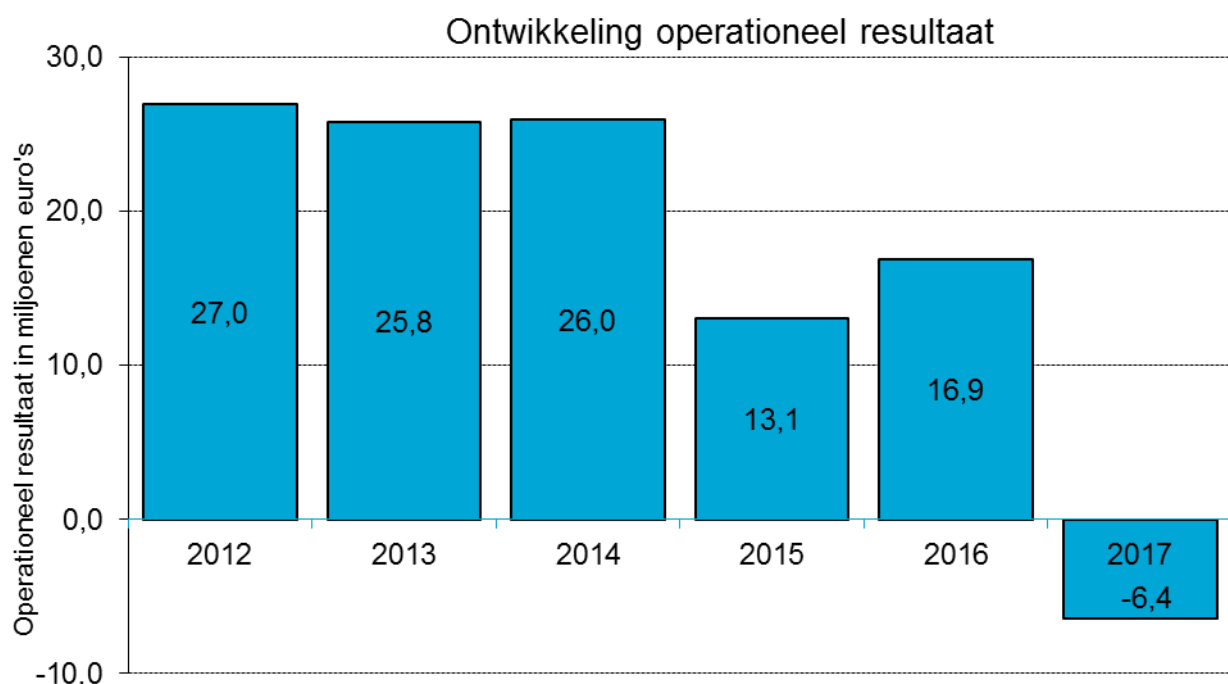
Strategie op één pagina				
	Excellentie	Impact	Betrokkenheid	Openheid
Studenten & onderwijs	Wij versterken onze ambitieuze studiecultuur, die wordt gekenmerkt door inhoud, uitdagingen en academische breedte.	Wij bereiden studenten voor op het oplossen van maatschappelijke uitdagingen en leiden de verantwoordelijke leiders van morgen op in wetenschap, technologie, design en innovatie.	Wij investeren in permanente ('continuus') educatie en bieden een relevant portfolio in een wereldomspannende omgeving.	Wij bevorderen en faciliteren Open Onderwijs. Wij versterken ons online onderwijs.
Onderzoek & innovatie	Wij streven ernaar het aantal wetenschappelijke zwaartepunten te vergroten.	Wij leveren een significante bijdrage aan de oplossing van maatschappelijke uitdagingen door wetenschap, techniek en design op verantwoorde wijze te combineren.	Wij bevorderen de communicatie met het (lokale) publiek en versterken de internationale betrokkenheid via gezamenlijke onderzoeksinitiatieven.	Wij bevorderen en faciliteren Open Science en Open Innovatie. Wij vergroten het aantal grootschalige publiek-private samenwerkingen.
Mensen & gemeenschap	Wij dagen onze studenten en medewerkers uit om het beste uit zichzelf te halen, en bieden hen hierbij de benodigde ondersteuning.	Wij steunen studenten en medewerkers met het gezamenlijk maken en aanbieden van oplossingen voor maatschappelijke kwesties.	Wij zorgen voor sterkere betrokkenheid van onze alumni en mensen uit de omgeving. We bouwen met elkaar rondom de TU Delft een 'gemeenschap voor het leven' op.	Wij beschouwen diversiteit als hoeksteen voor innovatie. Wij streven ernaar internationalisering te integreren binnen al onze kernactiviteiten.
Campus & dienstverlening	Wij ontwikkelen excellente en efficiënte dienstverlening die gericht is op de gebruiker.	Wij ontwikkelen de campus als een 'Living Lab' waarin onderwijs, onderzoek en innovatie bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke uitdagingen.	Wij stemmen onze faciliteiten en dienstverlening af op ons streven een duurzame en maatschappelijk verantwoorde bijdrage te leveren aan de regio, Nederland en de wereld.	We ontwikkelen onze campus zodanig dat we meer open staan voor geïnteresseerden uit de regio en de gemeente Delft.

De financiële context waarbinnen de TU Delft opereert kenmerkt zich door afnemende overheidsmiddelen, toenemende studentenaantallen, de uitbreiding van het aantal (maatschappelijke) taken van de universiteit, en de noodzakelijke vernieuwingen op vastgoedgebied, waardoor de financiële druk toeneemt.

Het financiële beleid is gericht op een hoge mate van transparantie, verantwoordelijkheid en financiële beheersing met als doel het in stand houden van een structureel financieel gezonde instelling. Dit wordt bewaakt aan de hand van een aantal reguliere kentallen.

In 2017 heeft de TU Delft een resultaat behaald van -/- M€ 4,7 tegenover een begroot resultaat van -/- M€ 7,9. Op langere termijn wordt in de exploitatie rekening gehouden met een stijging van de huisvestingslasten, die voortvloeien uit de noodzakelijke investeringen in, en het onderhoud van de campus. In de continuïteitsparagraaf wordt verder ingegaan op de verwachte financiële positie op langere termijn.

Het financiële jaarresultaat van de TU Delft wordt vaak beïnvloed door bijzondere gebeurtenissen, die incidentele resultaat-effecten tot gevolg hebben. Voor een goede vergelijking van de jaarresultaten en bijbehorende activiteiten wordt gekeken naar het operationele resultaat, waarop primair gestuurd wordt, exclusief deze bijzondere posten. In het negatieve resultaat over 2017 is één bijzondere post verwerkt. Dit betreft een eenmalige vordering op de belastingdienst van M€ 1,7. Het betreft energiebelasting die de afgelopen jaren volgens een onjuiste staffel is doorberekend, waardoor dit bedrag van M€ 1,7 teveel was afgedragen. Het operationele resultaat over 2017 bedraagt -/- M€ 6,4. Dit resultaat wordt in onderstaande tabel vergeleken met de operationele resultaten van voorgaande jaren. De dalende ontwikkeling die we hierin zien is een opmaat tot de verwachte resultaten van de komende jaren. Deze ontwikkeling wordt in de continuïteitsparagraaf nader toegelicht.

Voorinvesteringen Wet Studievoorschot

In 2017 is M€ 8,0 aan de faculteiten beschikbaar gesteld in het kader van de voorinvestering op de Wet Studievoorschot. Deze middelen zijn ingezet voor het verhogen van de onderwijskwaliteit. De daadwerkelijke besteding van de beschikbare middelen in 2017 is M€ 7,3. Het niet bestede bedrag van M€ 0,7 blijft geormerkt en inzetbaar voor de beoogde doelen. Er wordt gewerkt aan plannen voor besteding op korte termijn, waarbij voorstellen van studenten centraal staan. In paragraaf 1.2 van dit verslag is meer informatie te vinden over de besteding van deze middelen.

Zwaartekrachtprogramma's

Eind 2012 is door het Ministerie van OCW onder het programma Zwaartekracht een aanvraag voor het voorstel *Frontiers of Nanoscience* (Nanofront) gehonoreerd. Voor het totale consortium is in de periode 2012-2021 een totaalbedrag van M€ 37,0 toegekend. In 2017 is voor de periode 2017-2026 een bedrag van M€ 19,2 toegekend voor het voorstel *Building a Synthetic Cell*. Aangezien het kasritme van de uitbetaling van de Rijksbijdrage niet gelijk loopt met de besteding van de gelden, is ultimo 2017 van de ontvangen bedragen een bedrag van M€ 12,4 (2016: M€ 7,4) op de balans opgenomen. De besteding verloopt in lijn met interne plannen, en is afgestemd met het ministerie.

Treasurybeleid & Regeling Beleggen, lenen en derivaten

De TU Delft verricht haar treasurytransacties overeenkomstig het treasury statuut van de TU Delft. Het treasurybeleid is met name gericht op het in kaart brengen en waar nodig afdekken van risico's en rente-optimalisatie van tijdelijk overtollige liquide middelen. De inhoud van het treasury statuut is afgestemd met de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016, welke door het Ministerie van OCW op 6 juni 2016 is vastgesteld.

Omdat transparante scheiding van de tijdelijk overtollige liquide middelen niet eenduidig is te maken, heeft de TU Delft ervoor gekozen om in haar financiële administratie geen onderscheid te maken tussen publieke en private middelen. Uitzondering hierop betreffen de private middelen die zijn ondergebracht in specifieke gelieerde en meegeconsolideerde rechtspersonen van de TU Delft.

Alle tijdelijke liquiditeitsoverschotten die bij de TU Delft afkomstig zijn van haar kerntaken onderwijs, onderzoek en kennisvalorisatie, zijn publieke middelen en worden door de TU Delft uitgezet op spaarproducten bij diverse Nederlandse commerciële banken die minimaal een A-rating hebben. Het totale saldo aan liquide middelen is op korte termijn (binnen 30 dagen) opneembaar en is zo risicomijdend en flexibel mogelijk uitgezet. Optimalisatie van rente wordt binnen deze uitgangspunten nagestreefd.

De faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica (EWI) heeft een onderzoeksvakgroep Delft Blockchain Lab (DBL) dat zich richt op onderzoek en onderwijs op het gebied van de blockchain technologie. In dit kader participeert zij in het landelijke samenwerkingsverband *Dutch Blockchain Coalition*. Om de techniek achter de blockchain te kunnen onderzoeken houdt de TU Delft per balansdatum een beperkt aantal bitcoins aan. Gezien de grote volatiliteit van deze *cryptocurrency* vindt waardering tegen aanschafwaarde plaats.

Leningen worden door de TU Delft uitsluitend verstrekt aan rechtspersonen die nauw verbonden zijn aan de universiteit of één van haar kerntaken (zoals studentenverenigingen en TU Delft Services B.V.). De verstrekte leningen zijn per balansdatum opgenomen onder de financiële vaste activa.

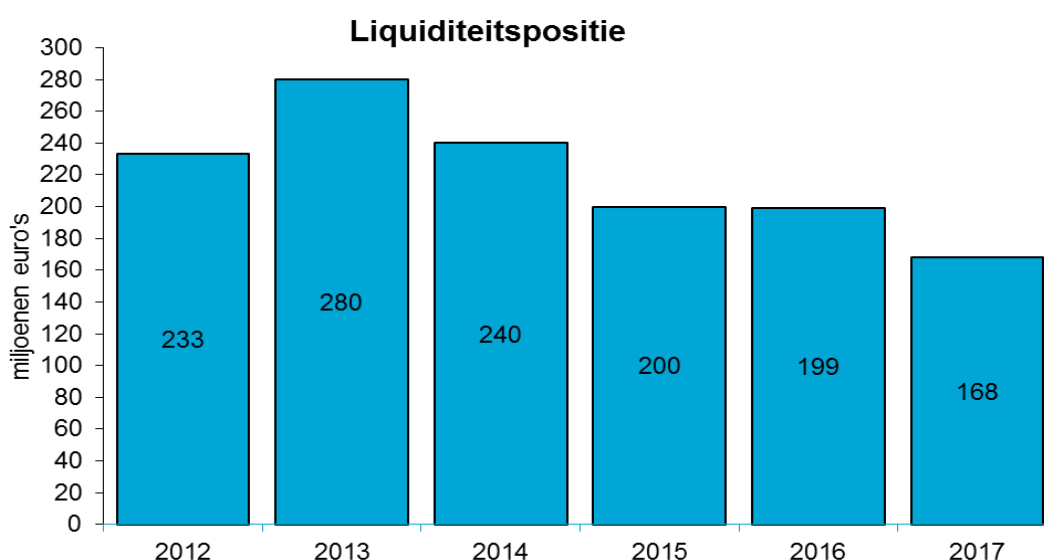
Om financiële risico's van materiële omvang sterk te reduceren heeft de TU Delft in 2015 enkele valutatermijncontracten afgesloten die direct verband houden met toekomstige inkomende subsidiestromen die in vreemde valuta (USD) van externe partijen worden verkregen. Het afsluiten van deze valutatermijncontracten vindt alleen plaats als aan aantal criteria is voldaan. Hierbij is het met name van belang dat er zekerheid bestaat over de daadwerkelijke ontvangst en het tijdschema van ontvangsten van de subsidies en dat deze middelen in zijn geheel worden besteed in Euro-valuta. Ten behoeve van de jaarrekening maakt de TU Delft gebruik van de mogelijkheid om kostprijs hedge-accounting conform Richtlijn 290 van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toe te passen. Periodiek wordt de valutapositie en strategie geëvalueerd.

In de jaarrekening 2017 is per balansdatum voor een totaal bedrag van M€ 20,9 aan effecten verantwoord. Deze beleggingen betreffen private middelen die in bezit zijn van de in de jaarrekening van de TU Delft meegeconsolideerde rechtspersonen Stichting Justus & Louise van Effen Fonds, Stichting Nanoscience TU Delft en Stichting Het Lammingafonds. Deze rechtspersonen hebben eigen financiële administraties, ontvangen geen publieke middelen en vallen derhalve niet onder de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016. De gehele effectenportefeuilles van deze meegeconsolideerde rechtspersonen zijn ondergebracht bij externe vermogensbeheerders, waarbij het vermogensbeheer is ingericht aansluitend bij de doelstelling van de rechtspersonen en de lange termijn beleggingshorizon. Concreet resulteert dit in effectenportefeuilles die door externe vermogensbeheerders worden beheerd met een gemiddeld gezien neutraal risicoprofiel.

Liquiditeitspositie

De liquiditeitspositie van de TU Delft staat eind 2017 op M€ 168,3 (M€ 198,8 ultimo 2016). De TU Delft heeft de afgelopen jaren aanzienlijk gespaard om te gaan investeren in nieuwe onderwijs- en onderzoeksfaciliteiten. Door het starten van deze investeringen is een dalende lijn te zien in de liquiditeitspositie van de afgelopen jaren, die ook de komende jaren zal doorzetten.

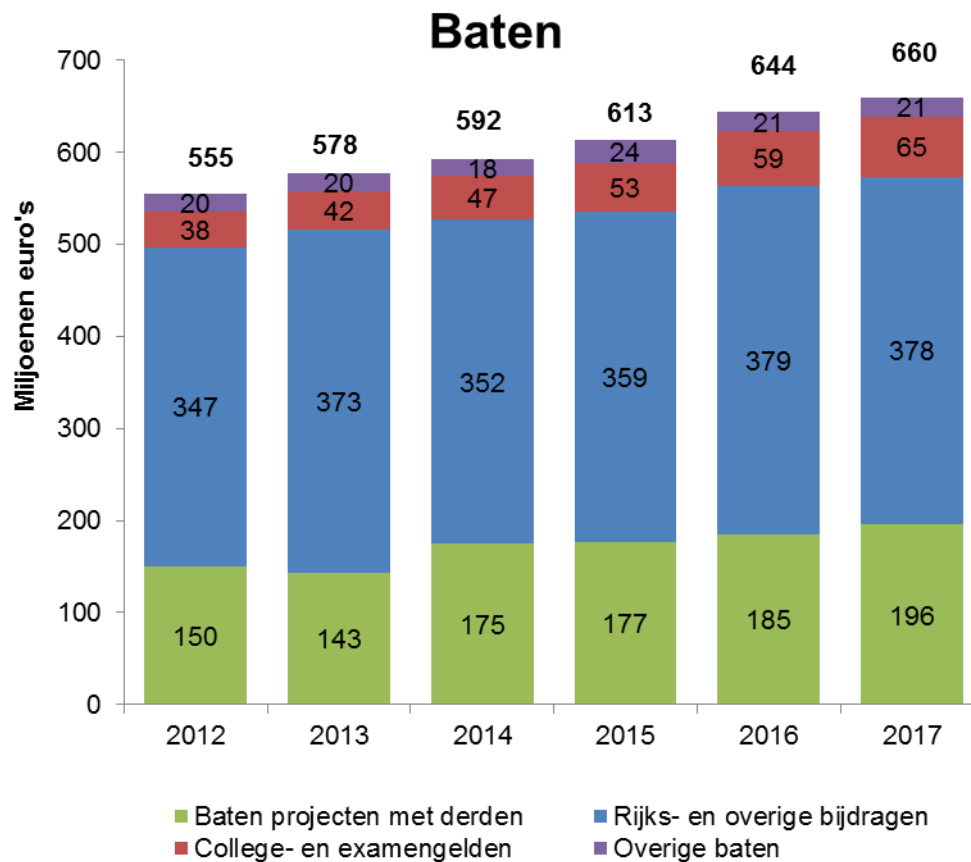
In de liquiditeitspositie ultimo 2017 is een bedrag van M€ 14,7 (2016: M€ 29,1) opgenomen dat betrekking heeft op vooruit ontvangen bedragen uit hoofde van penvoerderschappen. Deze gelden zijn feitelijk niet van de TU Delft, maar worden doorgestort naar andere deelnemers binnen de 2^e/3^e geldstroomprojecten.

De eind 2017 overtollige liquide middelen zijn tijdelijk van aard en zijn in de komende jaren noodzakelijk voor de financiering van de vastgoedstrategie, de vernieuwingen in onderwijs en onderzoek en de instroom van personeel als gevolg van de stijgende studentenaantallen. De eind 2017 opgestelde financiële meerjarenraming laat zien dat de liquiditeitspositie hierdoor de komende jaren zal teruglopen en dat externe financiering binnen afzienbare tijd noodzakelijk is. De TU Delft heeft de intentie om voor de benodigde externe financiering te gaan lenen bij het Ministerie van Financiën (schatkistbankieren). In de continuïteitsparagraaf wordt nader ingegaan op de financiële positie op langere termijn.

Batenanalyse

De totale baten (exclusief financiële baten en resultaat deelnemingen) zijn in 2017 met M€ 15,8 toegenomen tot een niveau van M€ 660,2. Onderstaande grafiek geeft de ontwikkeling van de baten weer voor de periode 2012-2017.

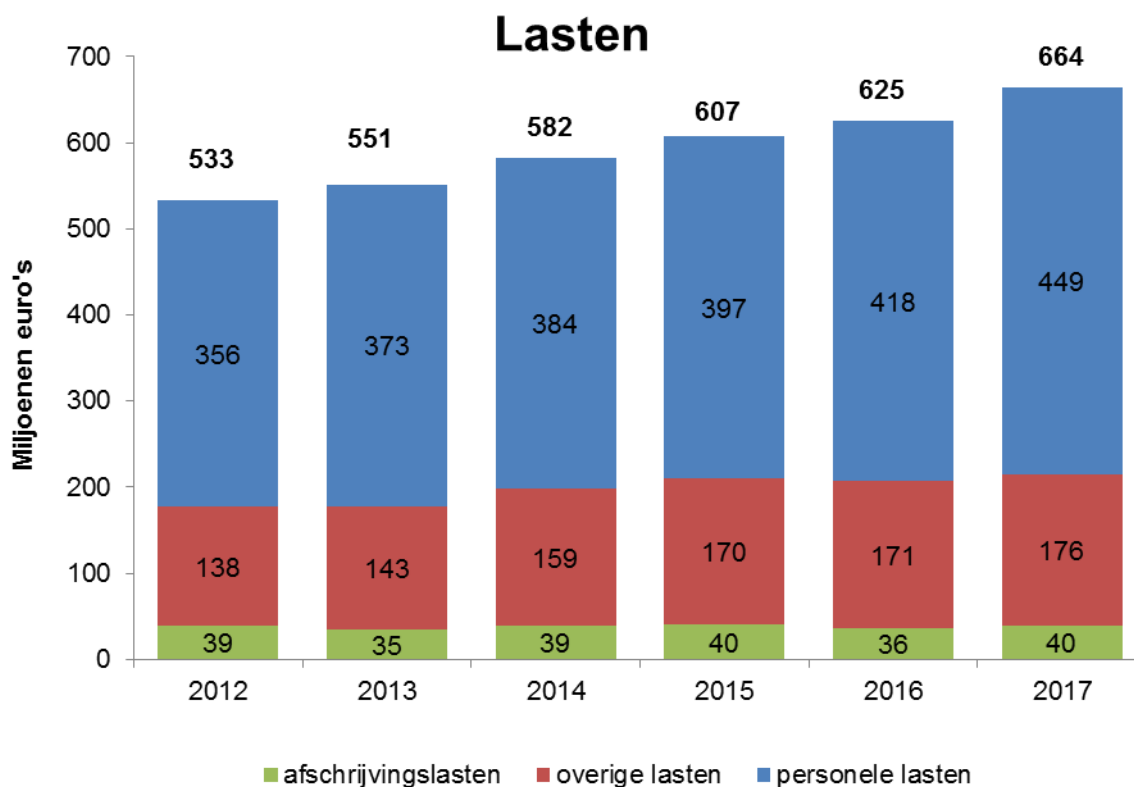

De Rijks- en overige bijdragen dalen in 2017 licht met M€ 0,6 tot M€ 378,0. De baten uit projecten met derden zijn in 2017 M€ 10,9 gestegen tot M€ 195,7 en daarmee wordt de stijgende lijn van de afgelopen jaren voortgezet.

De gerealiseerde collegegelden in 2017 bedragen M€ 65,1 tegenover een realisatie van M€ 59,4 in 2016. Dit is het gevolg van de gestegen studentenpopulatie. Ongeveer 10% van de studenten betaalt het instellingstarief en circa 90% het wettelijk vastgestelde tarief.

Lastenanalyse

De totale lasten, exclusief financiële baten en lasten, stegen in 2017 met M€ 38,9 tot M€ 664,0. De personele lasten namen toe met M€ 30,2 en de afschrijvingslasten stegen met M€ 3,4. De overige lasten (inclusief huisvestingslasten) stegen met M€ 5,3 tot een bedrag van M€ 175,8.

Personele lasten

Een uitsplitsing van de personele lasten leidt tot het volgende beeld:

Personele lasten

<i>in miljoenen euro's</i>	2016	2017
Lasten eigen personeel	339,9	361,2
Personeel van derden	52,5	63,3
Mutatie voorzieningen	8,4	5,6
Overige personele lasten	17,6	18,4
Totaal	418,4	448,5

Lasten eigen personeel

Eind 2017 was de personele bezetting van de instelling 5.188 fte. Dit is 249 fte hoger dan eind 2016. Het WP nam toe met 184 FTE, van 2.879 FTE in 2016 naar 3.063 FTE in 2017. Het OBP nam toe met 65 FTE, van 2.060 FTE in 2016 tot 2.125 FTE in 2017.

De stijging in het WP heeft deels te maken met de voorinvesteringen op de Wet Studievoorschot, die vooral zijn ingezet voor het structureel uitbreiden van onderwijs-gevend personeel. Ook in het tijdelijke WP in de functiegroepen onderzoekers en promovendi zien we een forse stijging (+ 119 fte). De FTE-toename in deze functiegroepen is direct gerelateerd aan hogere baten uit projecten met derden.

De FTE stijging in het OBP is vooral het gevolg van het formeren van een robuuste vastgoedorganisatie en de uitbreiding van universiteitsdiensten.

De stijging van de totale personele lasten eigen personeel van M€ 339,9 naar M€ 361,2 is het gevolg van het toegenomen aantal FTE's en de CAO loonsverhoging van 1,4% per 1 januari 2017.

Lasten personeel van derden

De inhuur van personeel van derden in 2017 laat een stijging zien ten opzichte van 2016. De specificatie is als volgt:

Personeel van derden		
<i>in miljoenen euro's</i>	2016	2017
Onderwijs (inhuur hoogleraren & gastdocenten)	3,9	2,2
Uitzendkrachten	9,3	10,1
Vergoeding diensten derden	22,8	29,5
Reis- en verblijfkosten derden	2,6	3,0
Personeel van derden eerste geldstroom	38,6	44,8
Personeel van derden tweede en derde geldstroom	13,9	18,5
Totaal	52,5	63,3

Afschrijvingen

De afschrijvingen laten een stijging met M€ 3,4 zien tot M€ 39,6. M€ 1,6 hiervan betreft afschrijvingen op gebouwen en terreinen en M€ 1,8 is een stijging van de afschrijvingen op apparatuur en inventaris.

Overige lasten (inclusief huisvestingslasten)

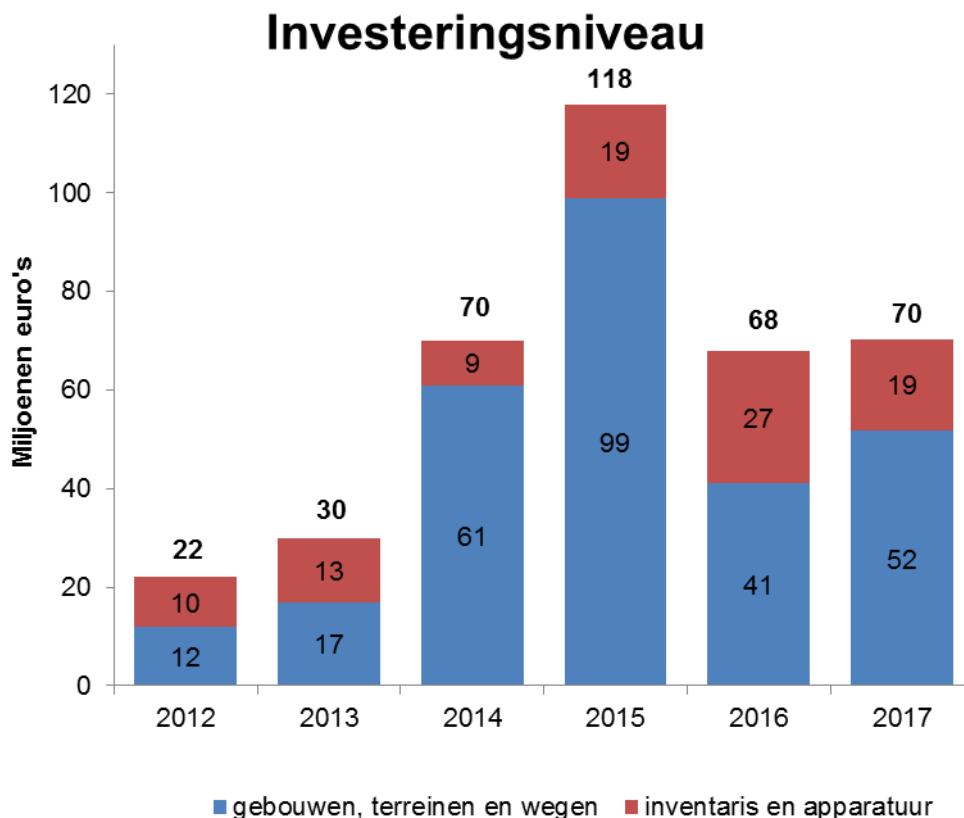
De overige lasten (inclusief huisvestingslasten) van 2017 stijgen met M€ 5,3 ten opzichte van 2016. De huisvestingslasten zijn licht gedaald (-/- M€ 0,6), de overige lasten zijn gestegen met M€ 5,9, hierin zit een hogere dotatie aan de studentenvoorzieningen (+ M€ 1,0) en hogere kosten voor apparatuur en inventaris (+ M€ 2,2).

Investeringsniveau

De totale investeringen zijn in 2017 gestegen ten opzichte van 2016. De investeringen in gebouwen, terreinen en wegen zijn gestegen van M€ 40,5 naar M€ 51,8. De belangrijkste investeringen in 2017 hadden betrekking op de uitbreiding van Sport & Cultuur, de herinrichting van de Leeghwaterstraat, het onderwijsgebouw Pulse en de inhuizing van de faculteit Elektrotechniek in het gebouw aan de Van Mourik Broekmanweg.

De investeringen in apparatuur en inventaris zijn gedaald van M€ 27,3 naar M€ 18,6. Het totale investeringsniveau in 2017 is uitgekomen op M€ 70,4.

Onderstaande grafiek geeft de investeringen voor de periode 2012-2017 weer. De jaren 2010-2013 zijn gebruikt om het werkprogramma vastgoed uit te werken en voor te bereiden. Daarom is er destijds bewust minder geïnvesteerd. Vanaf 2014 is het effect van de uitvoering van het werkprogramma vastgoed zichtbaar. In 2015 is M€ 61,7 geïnvesteerd in de nieuwbouw voor de faculteit Technische Natuurwetenschappen, wat de piek in dat jaar verklaart.

Voorzieningen

<i>in miljoenen euro's</i>	2016 ultimo	mutaties 2017			2017 ultimo
		<i>dotatie</i>	<i>vrijval</i>	<i>onttrekking</i>	
Personele voorzieningen	28,5	7,9	2,3	5,9	28,2
Studentenvoorzieningen	1,5	2,7	0,0	2,1	2,1
Overige voorzieningen	32,0	8,3	0,0	9,2	31,1
Totaal	61,9	18,8	2,3	17,1	61,4

De totale voorzieningen zijn in 2017 gedaald met M€ 0,5 van M€ 61,9 per begin van het jaar naar M€ 61,4 per einde van het jaar. De hoogte van de personele voorzieningen en de overige voorzieningen nemen af. De studentenvoorzieningen nemen toe en worden nader toegelicht in de volgende paragraaf (*profileringsfonds*).

Profileringsfonds

De studentenvoorzieningen hebben betrekking op het Profileringsfonds. Via het Profileringsfonds kunnen specifieke studenten financiële ondersteuning aanvragen wanneer ze door bijzondere omstandigheden studievertraging oplopen. In 2017 is k€ 2.057 uitgekeerd uit het profileringsfonds. In onderstaande tabel staan de uitgekeerde bedragen uitgesplitst naar aard van de uitkering:

2017 Totaal realisatie	Aard van de uitkering	
	Overmacht	Bestuur
k€ 2.057	k€ 1.198	k€ 859

In totaal zijn in 2017 aan 1.797 studenten uitkeringen gedaan uit het profileringsfonds. Het aantal uitbetaalde beursmaanden is 4.267, wat betekent dat er gemiddeld 3,2 maand per student is uitgekeerd in 2017. De uitkering uit hoofde van overmacht is vastgesteld op € 290,68 per maand en uit hoofde van bestuur op € 261,61 per maand.

In onderstaande tabel zijn de uitkeringen gespecificeerd naar EU en non-EU studenten:

2017	EU	non-EU	Totaal
Aantal studenten	1315	482	1797
Totaal bedrag RAS	k€ 1.170	k€ 887	k€ 2.057

Gedurende het collegejaar 2016/2017 zijn 1518 aanvragen gedaan voor een uitkering uit het profileringsfonds. Er waren 678 aanvragen inzake overmacht en 840 aanvragen inzake bestuur.

De aanvraag en de daadwerkelijke uitbetaling, vinden niet vanzelfsprekend in hetzelfde boekjaar plaats. Bij het vormen van de voorziening wordt hiermee rekening gehouden. De specificatie van deze aanvragen en het aantal toegekende maanden zijn in onderstaande tabellen weergegeven:

Aanvragen profileringsfonds 2016/2017 inzake overmacht

2016/2017	aanvragen	toegekend	Dossiers				Maanden		
			DUO	TUD	afgewezen	in behandeling	maanden toegekend	maanden DUO	maanden TUD
Ziekte	520	473	311	162	7	40	6.539	5.320	1.219
Familie omstandigheden	58	51	11	40	4	3	368	165	203
Handicap	11	10	8	2	0	1	120	96	24
Onderwijsk. overmacht	77	72	1	71	3	2	198	12	186
Topsport	12	12	4	8	0	0	184	85	99
Zwangerschap	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	678	618	335	283	14	46	7.409	5.678	1.731

Aanvragen profileringsfonds 2016/2017 inzake bestuur

2016/2017	aanvragen	toegekend	Dossiers		in behandeling	maanden toegekend
			afgewezen			
Box 1 (gezelligheidsvereniging)	227	197	30		0	805
Box 2a (studieverenigingen)	281	263	17		1	938
Box 2b (disputen)	0	0	0		0	0
Box 3 (sport en cultuur)	121	113	8		0	423
Box 4 (bestuur en belangen)	134	110	18		6	315
Box 5 (projecten)	77	67	9		1	478
Totaal	840	750	82		8	2.959

Vermogenspositie

Het eigen vermogen is door het negatieve resultaat in 2017 ten opzichte van 2016 met M€ 4,7 gedaald tot M€ 378,4. Hiervan wordt M€ 4,4 onttrokken uit de algemene reserve. Per saldo wordt een bedrag van M€ 1,1 onttrokken uit de bestemmingsreserve en komt per saldo M€ 0,8 ten gunste aan de bestemmingsfondsen.

Financiële kengetallen

Bedragen in miljoenen euro's	Financiële kengetallen				
	2017	2016	2015	2014	2013
Baten	660,2	644,4	612,8	591,6	578,2
Rijks- en overige bijdragen	378,0	378,6	358,6	352,3	373,6
Baten projecten met derden	195,7	184,8	177,1	175,4	143,2
Lasten	664,0	625,1	606,7	582,0	551,1
Financiële baten en lasten	0,7	0,3	1,5	3,7	4,4
Resultaat	-4,7	19,5	5,8	12,1	31,2
Afschrijving op vaste activa	39,6	36,3	39,9	38,7	34,7
Investerings in vaste activa	70,4	67,7	117,6	70,2	29,6
Netto kasstroom	-30,5	-0,1	-40,2	-39,6	47,1
Liquideitspositie	168,3	198,8	199,8	240,0	279,7
Vaste activa	476,3	447,1	419,1	334,0	313,5
Werkkapitaal	-57,4	-23,2	-20,2	53,8	61,0
Eigen vermogen	378,4	383,1	363,6	357,9	345,829
Voorzieningen	61,4	61,9	57,6	52,9	50,9

	Norm OCW	Ratio's				
		2017	2016	2015	2014	2013
Groei totaal baten	n.v.t.	+2,5%	+5,2%	+3,6%	+2,3%	+4,2%
Groei werk voor derden	n.v.t.	+5,9%	+7,0%	+2,5%	+22,5%	-4,5%
Groei totaal lasten	n.v.t.	+6,2%	+3,0%	+3,9%	+5,6%	+3,4%
Rijksbijdrage/totaal baten	n.v.t.	57,3%	58,8%	58,6%	59,6%	64,6%
Werk voor derden/totaal baten	n.v.t.	29,7%	29,8%	29,3%	29,6%	24,8%
Personele lasten/totaal lasten	n.v.t.	67,8%	66,9%	64,8%	66,1%	67,7%
Solvabiliteitsratio	30,0%	46,4%	47,5%	47,9%	49,4%	47,2%
Current ratio	0,5	0,9	1,0	1,0	1,2	1,2

De solvabiliteitsratio (eigen vermogen/totaal vermogen) voldoet aan de gestelde norm van het Ministerie van OCW (minimaal 30%). De *current ratio* ligt met 0,9 ook boven de gestelde ondergrens van 0,5.

Continuïteitsparagraaf

In overeenstemming met de vereisten van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs (RJO) wordt in deze paragraaf inzicht gegeven in het voorgenomen beleid in de komende jaren en de verwachte gevolgen daarvan voor de financiële positie van de TU Delft. De gegevens zijn ontleend aan de begroting 2018 van de TU Delft, goedgekeurd in de Raad van Toezicht vergadering van 13 december 2017.

Meerjarenbegroting (deel A)

Een belangrijke uitdaging is om de TU Delft de komende jaren financieel gezond te houden. Op dit moment is de financiële positie goed, maar vanwege afnemende overheidsmiddelen, toenemende studentenaantallen, de noodzakelijke vernieuwing op vastgoed gebied en de uitbreiding van het aantal (maatschappelijke) taken van de universiteit, neemt de financiële druk toe. Het nemen van verantwoordelijkheid, een hoge mate van transparantie en een goede financiële beheersing zijn hierbij essentieel.

De TU Delft hanteert strenge financiële normen voor ratio's als de solvabiliteit, de *current ratio*, *leverage ratio* en *interest coverage ratio*.

Na een aantal jaren met een positief exploitatieresultaat is het jaar 2017 afgesloten met een resultaat van -/- M€ 4,7 (begroot -/- M€ 7,9). Voor 2018 is een resultaat van -/- M€ 10,9 begroot, en ook de jaren daarna worden negatieve exploitatieresultaten verwacht. Het aantal studenten bij de TU Delft stijgt sneller dan eerder werd aangenomen. Dit heeft effect op de benodigde (studie)faciliteiten en de capaciteit van personeel.

Sinds 2016 is een groot aantal vastgoedprojecten in het kader van de meerjarige vastgoedstrategie gestart. Het patroon van stijgende studentenaantallen en de daardoor benodigde investeringen in de campusontwikkeling zet zich komende jaren voort met een steeds groter negatief effect op de exploitatie.

Twee keer per jaar wordt een financiële meerjarenraming opgesteld. Op basis van de ontwikkeling van de studentenaantallen vindt aanpassing van de vastgoedplannen plaats. Ook de ramingen van de personeelsaantallen en -kosten, Rijksbijdrage en collegegelden worden hierin meegenomen.

Om het werkprogramma vastgoed de komende jaren (2018-2022) financierbaar en betaalbaar te houden zullen mogelijkheden tot het genereren van extra baten worden onderzocht en zal mogelijk tot exploitatiemaatregelen moeten worden besloten.

Een volgtijdelijke fasering van de grote projecten in het werkprogramma geeft de mogelijkheid om tijdig te kunnen ingrijpen wanneer risico's worden gesignaleerd.

De gepresenteerde meerjarenbegroting is gebaseerd op de cijfers ten tijde van de door de Raad van Toezicht goedgekeurde begroting in december 2017.

Kernpunten begroting 2018

In 2018 stijgt de personele bezetting, met name in de categorie onderwijsgevend personeel en ondersteunend personeel. De stijging van het personeel is in lijn met de stijging van het aantal studenten. Ook het vormen van een robuuste vastgoedorganisatie ter voorbereiding en ondersteuning van de vastgoedprojecten in de komende jaren vraagt extra capaciteit.

De focus in 2018 ligt op voortzetting van de uitvoering van de vastgoedstrategie en de bijbehorende bestuurlijke aspecten. Ook de instroom van personeel in relatie tot de stijging van het aantal studenten zal nauwlettend worden gevolgd. De uitdaging zal zijn om tijdig bij te sturen, waardoor de TU Delft financieel gezond kan blijven opereren zonder daarbij aan kwaliteit in te leveren.

Bijzondere eenmalige kosten en beklemd budget vastgoedonderhoud

In de begroting is een aantal eenmalige huisvestingskosten opgenomen. Het gaat om een totaalbedrag van M€ 4,0 en betreft sloopkosten, exploitatielasten uit projecten en advieskosten

Verder is nog geen rekening gehouden met een voorwaardelijk budget van M€ 6,3 voor vastgoedonderhoud. We spreken hier van een beklemd budget, omdat dit deel van het onderhoud wel in de planvorming is meegenomen, maar vooralsnog niet is begroot. Over de daadwerkelijke uitvoering wordt in de loop van 2018 nog formeel besloten.

Faculteiten hebben de mogelijkheid om binnen het 'reservebeleid' incidentele plannen in hun begroting op te nemen. In dit kader is in totaal M€ 5,4 in de begroting van de faculteiten opgenomen.

Investerings

Er is rekening gehouden met investeringen van M€ 81. De vastgoed-gerelateerde investeringen hebben betrekking op een groot aantal lopende en nieuw op te starten projecten, zoals het onderwijsgebouw 'Pulse', 'ESP lab', het hogedruk katalyse lab, de upgrading en de openbare ruimte van Sport & Cultuur en diverse functionele gebruikerswensen. Naast investeringen in vastgoed wordt ook geïnvesteerd in apparatuur en inventaris. Hieronder vallen investeringen in horecavoorzieningen, investeringen op het gebied van ICT, investeringen in onderzoeksapparatuur (bij de faculteiten) en de inrichting van de onderwijszalen.

Wet Studievoorschot (sociaal leenstelsel)

Met ingang van 2016 heeft het College van Bestuur een budget van M€ 6,0 structureel beschikbaar gesteld als voorinvestering op de Wet Studievoorschot. Vanaf 2017 is deze voorinvestering structureel verhoogd tot M€ 8,0 per jaar. De in de begrotingsronde van 2017 toegekende M€ 8,0 blijft ongewijzigd aan de faculteiten gealloceerd, omdat het vooral meerjarige plannen betreft waaraan deze middelen worden besteed.

Meerjarenbegroting

In onderstaand overzicht is de begroting voor de periode 2018 tot en met 2022 zichtbaar gemaakt. In deze opstelling zijn de effecten van loon- en prijsbijstellingen en de mogelijke compensatie vanuit het Ministerie van OC&W buiten beschouwing gelaten. Voor de jaren 2019-2022 is daarom uitgegaan van het prijsniveau in 2018. De voorinvestering op de Wet Studievoorschot bedraagt met ingang van 2017 M€ 8,0 per jaar en dit bedrag is in de begroting voor de jaren 2018-2022 constant gehouden.

Meerjarenbegroting

<i>bedragen in miljoenen euro's</i>	realisatie 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022
Baten						
Rijksbijdrage (incl. overige overheidsbijdragen en subsidies)	378	383	386	388	393	397
College- en examengelden	65	70	76	76	77	78
Baten projecten met derden	196	197	197	197	197	197
Overige baten	21	24	24	24	24	24
Totaal baten	660	674	683	685	691	697
Lasten						
Personeelslasten	449	451	456	460	462	464
Afschrijvingen	40	42	40	47	51	55
Huisvestingslasten	65	62	68	53	58	57
Overige lasten	110	128	128	128	128	128
Totaal lasten	664	683	692	688	698	705
Saldo baten en lasten	-4	-9	-9	-3	-7	-8
Financiële baten en lasten	1	1	1	0	-2	-5
Resultaat	-3	-8	-8	-3	-10	-13
Resultaat deelnemingen	-2	-2	-2	0	0	0
Resultaat voor belastingen	-5	-11	-10	-3	-10	-13
Belastingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat na belastingen	-5	-11	-10	-3	-10	-13
Aandeel derden in geconsolideerde partijen	0	0	0	0	0	0
Netto resultaat	-5	-11	-10	-3	-10	-13

De komende 5 jaar worden negatieve exploitatieresultaten verwacht. In 2019 wordt het resultaat incidenteel beïnvloed door eenmalige huisvestingslasten, vanwege de voorgenomen amovering van de gebouwen Biotechnologie, Kramerslab en Gele Scheikunde. Opgemerkt wordt dat in deze planperiode de financiële gevolgen van de vastgoedstrategie nog niet vol tot uitdrukking komen, gezien belangrijke projecten die na 2022 worden opgeleverd.

Om het geheel van investeringsplannen financieerbaar en betaalbaar te houden, zullen exploitatiemaatregelen moeten worden genomen of zal moeten worden gezocht naar mogelijkheden om extra baten te genereren.

Bij de huidige verwachte ontwikkeling van de Rijksbijdrage en collegegelden zullen zonder ingrijpen de stijgende lasten niet kunnen worden bekostigd, wat leidt tot negatieve exploitatieresultaten in de komende jaren. In 4TU verband is het signaal afgegeven aan het Ministerie van OC&W, dat de variabiliteit van de inkomsten (Rijksbijdrage en collegegelden) niet toereikend is om toenemende indirecte kosten van huisvesting en de stijgende directe kosten van personeel te dekken.

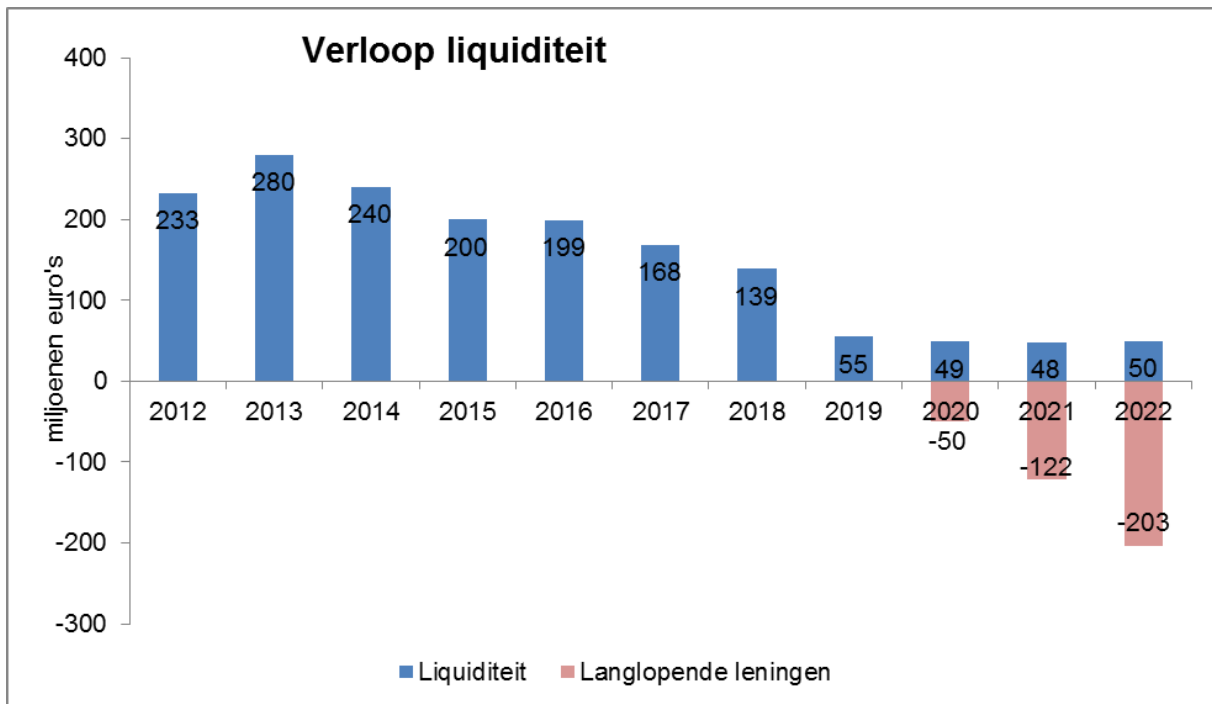
Momenteel doet het Ministerie van OC&W een onderzoek naar de bekostiging van HBO-instellingen en universiteiten. Dit bekostigingsonderzoek heeft een specifieke focus op de technische opleidingen.

Onderstaande balans geeft het beeld weer van de begroting 2018-2022:

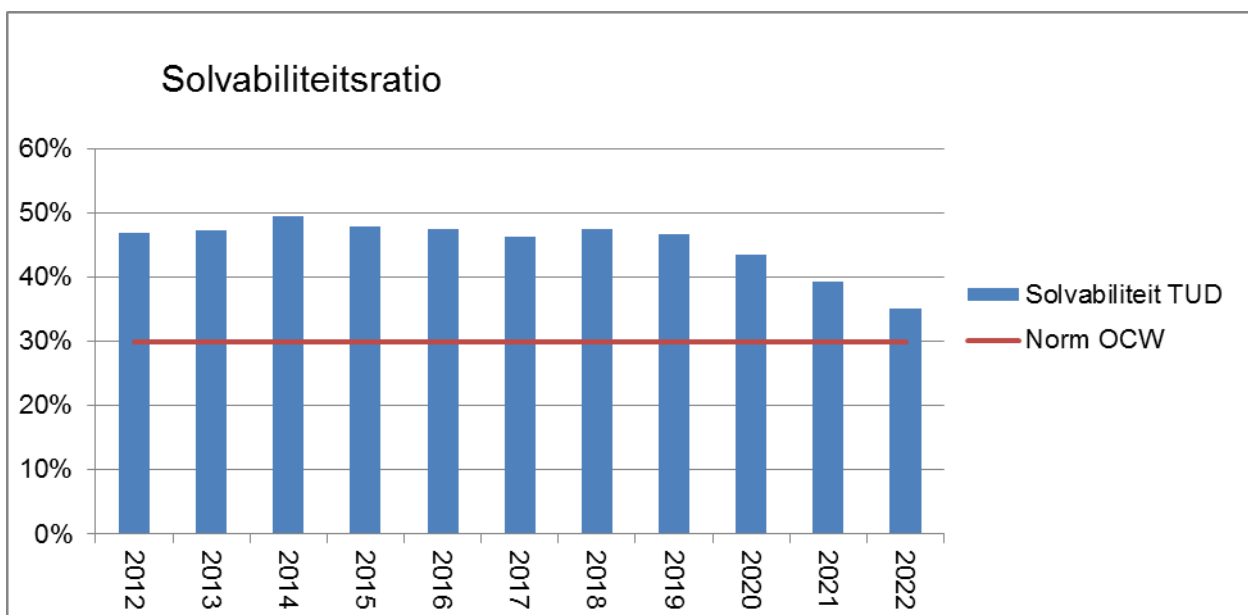
Meerjarenbegroting balans

Activa	realisatie 2017 M€	begroting 2018 M€	begroting 2019 M€	begroting 2020 M€	begroting 2021 M€	begroting 2022 M€
Vaste activa						
Immateriele vaste activa	0	0	0	0	0	0
Materiele vaste activa	464	509	586	645	712	781
Financiële vaste activa	12	15	15	16	16	17
	476	523	601	660	728	798
Vlottende activa						
Voorraden	0	0	0	0	0	0
Vorderingen	150	106	104	102	99	99
Effecten	21	21	21	21	21	21
Liquide middelen	168	139	55	49	48	50
	340	266	181	172	169	171
Totaal activa	816	790	782	832	897	968
Passiva						
	realisatie 2017 M€	begroting 2018 M€	begroting 2019 M€	begroting 2020 M€	begroting 2021 M€	begroting 2022 M€
Eigen Vermogen						
Algemene reserve	355	351	341	338	329	316
Bestemmingsreserves	-3	-3	-3	-3	-3	-3
Overige reserves / fondsen	26	26	26	26	26	26
	378	374	364	361	352	339
Voorzieningen	61	56	58	61	64	67
Langlopende schulden	0	0	0	50	122	203
Kortlopende schulden	376	360	360	360	360	360
Totaal passiva	816	790	782	832	897	968

Door investeringen in de campusontwikkeling zien we dat de materiële vaste activa de komende jaren stijgen. Anderzijds heeft dit dalende liquide middelen tot gevolg. Deze trend zal zich voortzetten en ertoe leiden dat de TU Delft vanaf 2020 geld zal gaan lenen. Van een overschot aan financiële middelen zal dan geen sprake meer zijn. In grafiekvorm laten de liquide middelen onderstaand beeld zien:

Door de negatieve exploitatieresultaten in de komende jaren daalt de solvabiliteit, maar deze blijft de komende jaren boven de door het Ministerie van OC&W gestelde norm van 30%, zoals zichtbaar is gemaakt in onderstaande grafiek.

Verwachting personele bezetting

Onderstaande tabel geeft de verwachte ontwikkeling van de fte-aantallen weer. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in de functiegroepen wetenschappelijk personeel (WP), ondersteunend personeel (OBP) en studentassistenten (SA). Deze systematiek is qua indeling afwijkend ten opzichte van het voorgeschreven format in de brief van het Ministerie van OC&W, maar sluit aan bij de binnen de TU Delft gebruikelijke systematiek.

De fte-aantallen zijn gebaseerd op de realisatie ultimo 2017 en ten tijde van de door de Raad van Toezicht goedgekeurde begroting in december 2017 gemiddelden voor de volgende jaren.

In 2017 is minder onderwijs-gevend personeel in dienst gekomen dan was voorzien. Het vinden van kwalitatief goed personeel is moeilijk, zeker bij de huidige marktomstandigheden. Naar verwachting loopt het onderwijs-gevend personeel tot en met 2019 op, waarna het zal stabiliseren.

In het OBP zien we een stijging in 2018 wat vooral te maken heeft met het neerzetten van een goede vastgoedorganisatie met het oog op de vastgoedinvesteringsplannen in de komende jaren.

FTE ontwikkeling

	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2017 (ultimo)	2018 (gemiddeld)	2019 (gemiddeld)	2020 (gemiddeld)	2021 (gemiddeld)	2022 (gemiddeld)
WP	3067	3053	3121	3122	3146	3157
<i>HL, UHD, UD, Docent (onderwijs-gevend)</i>	1.178	1238	1262	1258	1255	1250
<i>Onderzoekers, promovendi, overig WP</i>	1.889	1815	1859	1864	1891	1907
OBP	2082	2150	2154	2154	2155	2153
SA	39	40	47	41	41	41
Totaal	5188	5243	5322	5317	5342	5351

Verwachting studentenaantallen

De verwachting is dat in 2022 het aantal studenten, dat aan de TU Delft zal studeren, de 25.000 zal zijn gepasseerd. Eerder werd aangenomen dat de studentenaantallen de 25.000 zouden bereiken in 2025. De stijging wordt dus sneller gerealiseerd dan eerder verwacht. Onderstaande inschatting voor de periode tot en met 2022 is gemaakt ten tijde van het vaststellen van de begroting in december 2017.

Tabel studentenaantallen

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Studentenaantallen	22.500	23.500	23.900	24.400	24.900	25.300

B Overige rapportages

Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem (deel B1)

Het interne risicobeheersingssysteem binnen de TU Delft is toegespitst op de realiteit van de universitaire organisatie. Geïnspireerd door het COSO-raamwerk en Simons 'Levers of Control' is enkele jaren geleden een eigen referentiekader ontwikkeld voor de vormgeving van management control en risicobeheersing binnen een universitaire context. Een pragmatische invulling en toepassing van deze modellen blijkt het beste te passen binnen de complexe organisatorische context.

Karakter universitaire organisatie

De universiteit wordt gekenmerkt door de decentrale organisatie van de wetenschap met grote autonomie voor wetenschappers en faculteiten. De uitvoering van de primaire taken van de universiteit, wetenschappelijk onderzoek en onderwijs en valorisatie van onderzoek, zoals beschreven in de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW) is belegd bij de faculteiten. Universiteiten zijn bovendien open netwerkorganisaties. De academische staf is verbonden met mondiale wetenschappelijke netwerken en daarmee ook met de maatschappelijke en economische omgeving. Door deze complexe netwerken zijn sturings- en besluitvormingsprocessen binnen de universiteit ingewikkeld. Universiteiten zijn tevens grotendeels publiek gefinancierde organisaties die de verplichting hebben zich adequaat te verantwoorden.

Breed sturingsinstrumentarium

Om in deze complexe organisatie de sturing maar ook de verantwoording adequaat te realiseren, is het noodzakelijk de vele interne processen die de universiteit draaiende houden goed te beheersen. Door het karakter van de universitaire organisatie geeft de TU Delft aandacht aan zowel harde sturingsinstrumenten zoals regels en monitoringsrapportages, als zachte sturingsaspecten zoals gedeelde waarden en dialoog. Het sturingsinstrumentarium wordt daartoe geordend in vier groepen, te weten:

- Cultuur, gedrag en integriteit

Welke kernwaarden zijn onderdeel van de cultuur van de organisatie? Denk bijvoorbeeld aan het leveren van wetenschappelijke topkwaliteit in het licht van wetenschappelijke integriteit.

- Communicatie

Welke strategische plannen, risico's, kansen, onzekerheden en (mondiale) ontwikkelingen worden besproken in diverse formele en informele overleggen?

- Beleid en regelgeving

Welke beleidsuitgangspunten en wet- en regelgevingen zijn er om uitvoering van activiteiten te toetsen en risico's te vermijden?

- Monitoring en rapportage

Welke kwantitatieve en kwalitatieve bestuurlijke informatie en informatiesystemen worden gebruikt om de voortgang en effectiviteit van strategische plannen te monitoren? Zijn we op de goede weg of is bijsturing nodig?

Planning- en evaluatiecyclus

Het interne risicobeheersings- en controlesysteem van de TU Delft is een continu proces, en heeft tevens een plek in de planning- en evaluatiecyclus (P&E-cyclus). De P&E-cyclus omvat het bestuurlijk overleg tussen het College van Bestuur, de decaan en het managementteam van de faculteiten en de universiteitsdienst en is een raamwerk dat het bestuur en beheer van de universiteit in staat stelt strategische en afgeleide beleidsdoelen te formuleren, risico's te identificeren, processen te monitoren en deze tijdig bij te sturen. Binnen de P&E-cyclus wordt de strategische planning en de interne procesbeheersing belicht en besproken vanuit de vier bovengenoemde invalshoeken. Het is een gestructureerde wijze van werken, steunend op een stelsel van instrumenten, systemen en afspraken en gedreven door waarden, normen en regels gericht op het realiseren van de strategische doelstellingen.

Decentrale risicobeheersing- en controle

Naast het centrale risicomangement en de continue dialoog in de P&E-cyclus, wordt in enkele relevante ondersteunende domeinen gebruik gemaakt van risicobeheersingsinstrumenten (waaronder risicomatrices) ten behoeve van systematische monitoring van risico's en bijzondere ontwikkelingen.

Specifieke organen

Internal Audit

Internal Audit is een onafhankelijke en objectieve functie, die door het systematisch en planmatig uitvoeren van audits en adviesopdrachten meerwaarde levert door assurance (geven van zekerheid) en advies (geven van aanbevelingen en verbeteracties). De dienstverlening van Internal Audit is gericht op intern gebruik binnen de TU Delft met de focus op de bedrijfsvoering. Assurance en advies richten zich op governance, risicomangement en interne sturing & beheersing op operationeel en IT-gebied. Internal Audit ondersteunt het College van Bestuur, de decanen en directeuren van TU Delft door hen te voorzien van analyses, bevindingen, evaluaties, oordelen en aanbevelingen betreffende de activiteiten die onderzocht zijn. Internal Audit heeft hiermee een belangrijke ondersteunende rol voor het College van Bestuur, de directie en de decanen van TU Delft om met het uitvoeren, verbeteren en verantwoorden van hun activiteiten 'in control' te zijn.

Auditcommissie

De Auditcommissie van de Raad van Toezicht monitort het interne risicobeheersings- en controlesysteem van de TU Delft. Aanvullend wordt door de commissie op basis van de input van de P&E-cyclus jaarlijks een risicoanalyse uitgevoerd. De uitkomsten van deze analyse worden besproken met het College van Bestuur in de jaarlijkse strategiebijeenkomst.

Externe accountant

De externe accountant is een belangrijke schakel in het interne risicobeheersings- en controlesysteem. De controleverklaring van de externe accountant is er op gericht te controleren of de jaarrekening rechtmatig is en een getrouw beeld geeft van de financiële situatie. De zekerheid die de externe accountant met deze verklaring verschaft, is belangrijk voor het dechargeproces en ondersteunt de Raad van Toezicht bij het uitvoeren van zijn verantwoordelijkheid. Naast de controleverklaring levert de externe accountant ook een accountantsverslag en een rapportage van interimbevindingen. In deze documenten rapporteert de externe accountant vanuit zijn onafhankelijke rol over de kwaliteit van de interne beheersing en wordt advies gegeven over door te voeren verbeteringen. Als basis voor de jaarrekeningcontrole voert de externe accountant jaarlijks een risicoanalyse uit, in samenspraak met de TU Delft. De externe accountant voert periodiek overleg met de Auditcommissie van de Raad van Toezicht, het College van Bestuur, Internal Audit en de directie Finance.

Veranderingen en ambities risicobeheersings- en controlesysteem

In april 2017 heeft de Raad van Toezicht van de TU Delft besloten dat per 1 januari 2018 het bestuursmodel van de TU Delft wijzigt. In dit nieuwe, zogeheten combinatiemodel wordt de functie van Rector Magnificus gecombineerd met de rol van voorzitter. Ook is voorzien in de posities van een Vice-President Education & International Affairs en een Vice-President Operations (COO). De bestuursherziening is mede ingegeven door het groeiend belang van en aandacht voor interne beheersing. De complexiteit en lange doorlooptijd van de vastgoedopgave van de universiteit, de daarmee voor de universiteit verbonden risico's alsmede gezien de noodzaak de primaire processen hun prioriteit te laten houden, vond de Raad van Toezicht het wenselijk om de inherente zwaarte en complexiteit van de portefeuille zodanig vorm te geven dat interne bedrijfsvoering de volledige aandacht en zorg van één collegelid opeist: dat is waar de nieuwe positie van Vice-President Operations in voorziet.

In het Strategisch Kader 2018-2024 is bovendien de ambitie opgenomen een risico- en nalevingsbeleid te ontwikkelen waarin risico's op verschillende organisatieniveaus en van verschillende risicocategorieën meer systematisch worden geïdentificeerd, beheerd en gemonitord, teneinde op een verantwoordelijke wijze met risico's en kansen om te gaan bij het realiseren van de doelen van de instelling. In deze risicomethodiek worden de risico's beoordeeld op zowel de kans dat het risico zich voordoet als de impact wanneer het risico zich daadwerkelijk realiseert. Dit geeft de mogelijkheid om de te treffen risicobeheersingsmaatregelen zo passend mogelijk te laten zijn.

Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden (deel B2)

In 2017 is binnen de TU Delft gewerkt aan een nieuwe instellingsstrategie voor de periode 2018-2024: het Strategisch Kader 2018-2024. In dit kader is ook een SWOT-analyse uitgevoerd voor elk van de vier operationele gebieden waarin we de kernactiviteiten van de TU Delft hebben onderverdeeld: studenten & onderwijs, onderzoek & innovatie, mensen & gemeenschap en campus & dienstverlening. De SWOT-analyses zijn tot stand gekomen op basis van een brede serie interviews en discussiebijeenkomsten met interne en externe stakeholders.

In onderstaand schema zijn de bedreigingen uit deze SWOT-analyses overgenomen. Voor deze bedreigingen zijn beheersmaatregelen opgenomen in de nieuwe instellingsstrategie, deze zijn eveneens in het schema opgenomen. Het Strategisch Kader 2018-2024, met inbegrip van de volledige SWOT-analyses, is te vinden op www.tudelft.nl/over-tu-delft/strategie.

Risicogebied	Risico	Beheersmaatregel
Studenten & Onderwijs	Te lage ratio medewerkers:studenten	De TU Delft streeft ernaar de studentengroei de komende jaren beter te beheersen en tegelijkertijd meer financiële middelen te verwerven om wetenschappelijk personeel aan te trekken.
Studenten & Onderwijs	Onevenwichtige toename studenten en beperkte wettelijke mogelijkheden om studenten te selecteren.	De TU Delft streeft naar een waardevolle diversiteit aan studenten en een goede balans tussen Nederlandse en Internationale studenten. De kwaliteit van ons onderwijs is daarbij leidend.
Studenten & Onderwijs	Onzekerheid rondom financieringsmodel (prestatieafspraken, studievoorschotmiddelen, etc.).	De TU Delft streeft ernaar beter voorbereid te zijn op toekomstige beleidsontwikkelingen door de informatievoorziening te verbeteren.
Onderzoek & Innovatie	Vermindering eerste geldstroom en toenemende afhankelijkheid van tweede en derde geldstroom.	De TU Delft streeft ernaar in de komende jaren een hoge mate van transparantie, verantwoordelijkheid en financiële beheersing in stand te houden. Daarom hanteren we strenge financiële normen voor ratio's zoals de solvabiliteitsratio, de 'current ratio', rentedekkingsratio en de hefboomratio.
Onderzoek & Innovatie	Sterke wereldwijde concurrentie	De TU Delft streeft ernaar het aantal internationaal erkende en impactrijke wetenschappelijke zwaartepunten te vergroten.
Onderzoek & Innovatie	Gebrek aan maatschappelijke waardering voor wetenschap	De TU Delft streeft ernaar het onderzoek meer systematisch met

maatschappelijke uitdagingen te verbinden en dat voor de buitenwereld ook zichtbaarder te maken. Studenten en medewerkers worden gestimuleerd om met publieke en private partners veelzijdige oplossingen voor maatschappelijke problemen te ontwikkelen.

Mensen & Gemeenschap	Hoge werklast en toenemende druk zowel voor medewerkers als studenten	De TU Delft hecht waarde aan een verscheidenheid aan loopbaantrajecten voor onze wetenschappelijk medewerkers, die allemaal maar niet op alle vlakken bijdragen aan de doelstellingen en waarden van de TU Delft. Studenten geven we de mogelijkheid hun ambities te realiseren in een langere periode, mits zij hun tijd waardevol besteden.
Mensen & Gemeenschap	Er is grote internationale concurrentie voor wetenschappelijk talent, bovendien is het Nederlandse overheidsbeleid m.b.t. beloning restrictief.	De TU Delft zal een gerichte strategie implementeren voor de werving van wetenschappelijk personeel, talentmanagement en persoonlijke loopbaanontwikkeling. We richten ons hierbij zowel op het aantrekken van (potentiele) leiders binnen wetenschappelijke vakgebieden (in opkomst) als op het ondersteunen van onze eigen onderzoekers van topniveau bij de ontwikkeling daarvan.
Campus & Dienstverlening	De komende jaren zijn er hoge onderhoudskosten voor de campus.	De TU Delft zal een beleid ontwikkelen dat erop gericht is om effectief en efficiënt gebruik te maken van bestaande ruimte, energie, apparatuur en materiaal. Verouderde en overbodige gebouwen worden afgestoten.
Campus & Dienstverlening	Grote reserves voor herontwikkeling van de campus veroorzaken bij externe partijen een vertekend beeld van de financiële positie van de TU Delft.	De TU Delft streeft naar een zo stringent mogelijk reservebeleid. Daarnaast zijn we transparant over de vastgoedopgave en gerelateerd financieel beleid om een mogelijk vertekend beeld te corrigeren.
Campus & Dienstverlening	De komende jaren is het voor de TU Delft noodzakelijk grote campusinvesteringen te doen voor de lange termijn. Een onzekere toekomst, onder meer wat betreft studentenaantallen, brengt echter een investeringsrisico met zich mee.	De TU Delft heeft als uitgangspunt zodanig in gebouwen te investeren dat deze relatief eenvoudig kunnen worden aangepast aan nieuwe ontwikkelingen op het gebied van onderwijs en onderzoek, zowel qua grootte als kwaliteit.

Rapportage toezichthoudend orgaan (deel B3)

In 2017 was de Raad van Toezicht als volgt samengesteld:

- Drs.ir. J. van der Veer, voorzitter, oud CEO Shell (benoemd tot 1 juli 2021, 2e termijn)
- Prof.dr. D.D. Breimer, vicevoorzitter, oud Rector Magnificus/Voorzitter College van Bestuur Universiteit Leiden (benoemd tot 1 mei 2017, 3e termijn)
- Mw. Ir. L.C.Q.M. Smits van Oyen MBA, DGA bedrijven in gezondheidszorg, ICT en toerisme (benoemd tot 1 januari 2021, 2e termijn)
- Mw. Drs. C.G. Gehrels, lid dat in het bijzonder het vertrouwen geniet van de medezeggenschap, Europees directeur Big Urban Clients Arcadis (benoemd tot 1 juni 2019, 1e termijn),
- Drs. G. de Zoeten RC, CFO LeasePlan Corporation N.V. (benoemd tot 1 mei 2020, 1e termijn)
- Prof.dr. L.L.G. Soete, oud Rector Magnificus Universiteit Maastricht, honorair hoogleraar School of Business and Economics aan de Universiteit van Maastricht en professorial fellow UNI-MERIT (benoemd per 1 mei 2017 tot 1 mei 2021, 1e termijn)

Visie en strategie

2017 is het laatste jaar dat de Raad van Toezicht de 'Roadmap TU Delft 2020' als leidraad heeft gebruikt voor zijn toezichthoudende taak met betrekking tot de strategische koers van de universiteit. Op 30 oktober 2017 heeft de Raad van Toezicht een nieuw instellingsplan voor de periode 2018-2024 goedgekeurd, 'Impact voor een betere samenleving, TU Delft Strategisch Kader 2018-2024'. In de aanloop daarnaartoe is de Raad van Toezicht in alle relevante fasen nauw betrokken bij de totstandkoming van dit plan.

De Raad heeft kennisgenomen van initiatieven of uitnodigingen tot strategische samenwerking met zusterinstellingen of instituten in binnen- en buitenland. Op lokaal niveau is de Raad betrokken bij de ontwikkeling van de strategische samenwerking van de TU Delft met de Gemeente Delft. De TU Delft en Gemeente zijn hiertoe een convenant overeengekomen; de afspraken die in dat verband zijn gemaakt worden de komende jaren uitgewerkt. In regionaal verband is de samenwerking met de Universiteit Leiden en de Erasmus Universiteit Rotterdam, het zogenaamde LDE-verband, van groot belang voor de TU Delft. De Raad heeft daartoe regelmatige contacten met de Raden van Toezicht van de beide universiteiten, ook in combinaties met de Colleges van Bestuur. In nationaal verband werkt de TU Delft samen met Technische Universiteit Eindhoven, Universiteit Twente en Wageningen University: de 4TU.Federatie. Ook hebben de voorzitters van alle Raden van Toezicht van de Nederlandse universiteiten twee keer per jaar overleg over landelijke ontwikkelingen op het gebied van toezicht houden in het hoger onderwijs, waarvan eenmaal per jaar in aanwezigheid van de minister van OCW.

De Raad van Toezicht is actief betrokken bij de ontwikkelingen op onderwijsgebied. Zaken als nieuwe opleidingen, het verplaatsen van opleidingen, het eventueel instellen van een numerus fixus voor een studie en het beleid op het gebied van kwaliteitszorg worden op de voet gevolgd. Ook de (her)accreditatietrajecten van opleidingen en de onderzoeksvisities worden regelmatig met de Raad besproken. Over de strategie en ontwikkelingen van de TU Delft op het gebied van online education, de ontwikkeling van en het delen van MOOCs, waarmee de TU Delft internationaal vooroploopt, en de Extension School wordt de Raad ieder kwartaal geïnformeerd. In 2017 is in het kader van het nieuwe instellingsplan de onderwijsvisie opnieuw geformuleerd. Ook belangrijk voor de TU Delft was het verkrijgen van de Instellingstoets Kwaliteitszorg. Aan beide hebben de Raad en individuele leden bijdragen geleverd.

Elk kwartaal worden vastgoedaangelegenheden van de TU Delft in de vergadering van de Raad van Toezicht besproken en vindt zo nodig nadere besluitvorming plaats. De voorbereidingen voor een update van de campusstrategie en de financiering daarvan heeft het hele jaar nauwgezet de aandacht van de Raad van Toezicht gehad.

Bestuur en Beheer

Op 30 april 2017 heeft de Raad van Toezicht een nieuw universitair bestuursmodel van de TU Delft vastgesteld. De Raad van Toezicht heeft over dit voorstel in de periode december 2016 tot en met maart 2017 consultatief en informatief van gedachten gewisseld met het College van Bestuur, de Decanen van Faculteiten, de Raad van Hoogleraren en de Directeuren van de Universiteitsdienst. Tevens heeft de Raad van Toezicht het voorstel voor advies voorgelegd aan zowel de Ondernemingsraad als de Studentenraad gelet op artikel 25 lid e van de Wet op de Ondernemingsraden en de Wet Versterking Bestuurskracht. Het nieuwe model dat per 1 januari 2018 is ingegaan, voorziet in een College van Bestuur bestaande uit drie leden: Rector Magnificus/Voorzitter College van Bestuur, Vice-Rector Magnificus/Vice-president Education, tevens vicevoorzitter College van Bestuur en een Vice-President Operations.

De Raad van Toezicht heeft in 2017 viermaal regulier met het College van Bestuur en viermaal zonder het College vergaderd. Daarnaast hebben er twee strategische bijeenkomsten plaatsgevonden waarin enkele strategische onderwerpen uitvoerig verkend zijn met het College van Bestuur. Hierbij valt te denken aan in-, door- en uitstroom van Academic Talent, maatschappelijke betrokkenheid van de universiteit, de vastgoedstrategie en daarnaast uiteraard het al genoemde ontwikkelde bestuursmodel en het nieuwe instellingsplan 2018-2024 'Impact voor een betere samenleving' en de uitvoering daarvan.

De Raad heeft drie commissies: de Remuneratie- en benoemingscommissie, de Audit Commissie en de Commissie Kwaliteitszorg Onderwijs en Onderzoek (KOO). De Audit Commissie heeft in 2017 driemaal vergaderd, de Commissie KOO heeft slechts eenmaal vergaderd, dit vanwege de wisseling van commissieleden. Leden van deze laatstgenoemde commissie hebben in mei 2017 uitgebreid gesproken met het internationale panel dat advies heeft uitgebracht aan de NVAO inzake het verlenen van de Instellingstoets Kwaliteitszorg (ITK) aan de TU Delft. De NVAO heeft op 7 september 2017 besloten tot het verlenen van een Instellingstoets kwaliteitszorg voor de Technische Universiteit Delft. Het besluit is van kracht tot en met 20 november 2023. "Bij deze toets is vastgesteld dat het interne kwaliteitszorgsysteem in samenhang met de kwaliteitscultuur de realisatie verzekert van de eigen visie op goed onderwijs." De Raad van Toezicht is zeer tevreden met dit oordeel.

Raden van Toezicht hebben ook de taak om toezicht te houden op de naleving van wet- en regelgeving door het bestuur. Om de Raad van Toezicht in staat te stellen deze toezichthoudende taak goed te kunnen vervullen worden onderwerpen als (verwachte) wetswijzigingen, activiteiten op het gebied van wetenschappelijke integriteit, de 'code of ethics', integrale veiligheid en informatiebeveiliging regelmatig met de Raad besproken. Elk halfjaar bespreekt de Raad van Toezicht een wetgevingsoverzicht met de actuele ontwikkelingen in de wetgeving die betrekking hebben op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

De Raad was ook in 2017 weer te gast bij een aantal faculteiten en directies binnen de universiteit. Elk kwartaal wordt een activiteitenoverzicht opgesteld ten behoeve van de Raad waarin vanuit alle organisatieonderdelen, faculteiten en directies opvallende prestaties, onderwerpen en ontwikkelingen worden gepresenteerd. Leden van de Raad van Toezicht hebben individueel onregelmatig informeel overleg met directeuren van de verschillende

onderdelen van de Universiteitsdienst. De voorzitter van de Raad van Toezicht heeft frequent informeel overleg met leden van het College van Bestuur, met name met de voorzitter.

De Raad van Toezicht heeft kennisgenomen van het alumni beleid van de universiteit. In enkele vergaderingen zijn de ontwikkelingen bij de studie- en studentenverenigingen en de berichtgeving hierover besproken en toegelicht.

Personele en interne aangelegenheden

Per 1 januari 2018 heeft de TU Delft afscheid genomen van twee leden van het College van Bestuur: Rector Magnificus prof. Karel Luyben en Vice-President Education & Operations drs. Anka Mulder. Als gevolg van de introductie van het nieuwe bestuursmodel heeft de Raad van Toezicht de in 2016 benoemde Voorzitter van het College van Bestuur, prof. Tim van der Hagen, per 1 januari 2018 benoemd tot Rector Magnificus/Voorzitter College van Bestuur. In het najaar 2017 is de Raad van Toezicht conform het nieuwe bestuursmodel gestart met de werving van een Vice President Operations. De Raad heeft drs. Nicolay Vermeulen per 1 januari 2018 benoemd op deze vacature. Nadat Anka Mulder te kennen had gegeven dat zij per 1 januari 2018 de TU Delft zou verlaten is ook de werving van een Vice-Rector Magnificus/Vice-President Education ter hand genomen. De vervulling van deze vacature is in februari 2018 tot stand gekomen. Per 1 maart 2018 zal prof. Rob Mudde deze functie vervullen. De Remuneratie- en benoemingscommissie heeft ook in 2017 de jaarlijkse appraisalgesprekken gevoerd, en ook twee exitgesprekken, met de individuele leden van het College van Bestuur.

De minister van OCW heeft per 1 januari 2017 ir. Laetitia Smits van Oyen herbenoemd als lid van de Raad van Toezicht voor een tweede termijn van vier jaar. Per 1 mei 2017 heeft de minister prof. Luc Soete benoemd als opvolger van prof. Douwe Breimer voor een eerste termijn tot 1 mei 2021. Op 1 juli 2017 is ook de voorzitter van de Raad van Toezicht, drs.ir. Jeroen van der Veer herbenoemd voor vier jaar. Voorafgaand aan deze voordrachten aan de Minister is de medezeggenschap geraadpleegd conform het hierover gestelde in de Wet op de Ondernemingsraden en de Wet Versterking Bestuurskracht. Op 21 juni 2017 heeft de Raad van Toezicht afscheid genomen van zijn gewaardeerde lid prof. Douwe Breimer. Douwe Breimer heeft tien jaar deel uitgemaakt van de Raad van Toezicht en de Raad is hem voor zijn deskundige bijdragen en betrokken houding zeer erkentelijk.

Conform artikel 4 van het Reglement Raad van Toezicht TU Delft is de Raad verantwoordelijk voor het vaststellen van de kwaliteit van zijn eigen functioneren. De Raad bespreekt daartoe elk jaar buiten aanwezigheid van het College van Bestuur zijn eigen functioneren als ook dat van de individuele leden, en de gevolgen die hieraan verbonden moeten worden. Aan de hand van een vooraf door alle leden ingevulde vragenlijst is ook in 2017 de zelfevaluatie afgerond. Onder leiding van de vicevoorzitter heeft de Raad ook zijn voorzitter geëvalueerd.

Financiën en bedrijfsvoering

Auditcommissie

De Auditcommissie vergaderde in 2017 drie keer. Belangrijke agendapunten waren onder andere grote investeringsprojecten in met name vastgoed, inclusief de financiering van deze investeringen. Verdere onderwerpen die aan bod kwamen waren de rapportages, het auditjaarplan en de (planningen en resultaten van de) werkzaamheden van Internal Audit, Risk & Compliance, informatiebeveiliging, en uiteraard de financiële resultaten en cashflow. Daarnaast stonden tevens de bespreking van het accountantsverslag 2016, de management letter 2017 en de daaruit voortvloeiende verbeteracties, en de begroting 2018 op de agenda.

Het accountantsverslag 2016 en de management letter 2017 zijn besproken in aanwezigheid van de externe accountant.

Raad van Toezicht

De Raad heeft in de vergadering op 19 mei 2017 het Jaarverslag en de Jaarrekening 2016 goedgekeurd; in zijn vergadering van 13 december 2017 heeft de Raad de Begroting 2018 goedgekeurd. In 2017 is in de vergaderingen van de Raad uitvoerig aandacht besteed aan de financiële positie van de TU Delft, voorbereid door de Auditcommissie (zie voorgaande). In elke vergadering presenteerde de directie Finance een controllersletter met de resultaten over het afgelopen kwartaal. De Raad van Toezicht concludeert dat de financiële positie van de TU Delft gezond is en de control op orde.

Medezeggenschap

In de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijke Onderzoek is een zelfstandig recht opgenomen op rechtstreeks overleg tussen de medezeggenschap en de Raad, alsmede het recht tot voordracht van een van de leden van de Raad en een adviesrecht op de profielen van de leden van de Raad. De Raad van Toezicht en de medezeggenschapsorganen hebben hierover procedurele afspraken gemaakt. Een van de leden van de Raad van Toezicht heeft daartoe enkele malen informeel overleg gevoerd met de vertrouwenscommissie van de Ondernemingsraad en Studentenraad. Daarnaast woonden verschillende leden van de Raad van Toezicht vergaderingen van de Ondernemingsraad en de Studentenraad bij.

Tot slot

Het beleid van de TU Delft aangaande de bezoldiging van de bestuurders en toezichthouders is passend binnen de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en ligt in lijn met afspraken met het Ministerie van OCW.

Naar eigen oordeel heeft de Raad van Toezicht ook in 2017 zijn taak in overeenstemming met de governance code uitgevoerd. De Raad van Toezicht heeft ook in 2017 het principe van onafhankelijkheid geëerbiedigd.

Tot slot dankt de Raad van Toezicht de TU Delft en haar bestuurders voor de constructieve samenwerking.

GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

Bedragen in duizenden euro's (na verwerking voorstel resultaatbestemming)

1 ACTIVA		2017		2016	
		EUR	%	EUR	%
VASTE ACTIVA					
1.2	Materiële vaste activa	463.904	57	433.522	53
1.3	Financiële vaste activa	12.396	1	13.604	2
TOTAAL VASTE ACTIVA		476.300	58	447.126	55
VLOTTENDE ACTIVA					
1.4	Voorraden	401	0	396	0
1.5	Vorderingen	150.326	18	139.953	17
1.6	Effecten	20.942	3	21.140	3
1.7	Liquide middelen	168.302	21	198.794	25
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA		339.971	42	360.283	45
TOTAAL ACTIVA		816.271	100	807.409	100

2 PASSIVA		2017		2016	
		EUR	%	EUR	%
2.1	EIGEN VERMOGEN	378.438	46	383.108	47
2.2	VOORZIENINGEN	61.397	8	61.915	8
2.3	LANGLOPENDE SCHULDEN	0	0	0	0
2.4	KORTLOPENDE SCHULDEN	376.436	46	362.386	45
TOTAAL PASSIVA		816.271	100	807.409	100

GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017

Bedragen in duizenden euro's

	2017	Begroting 2017	2016
3 BATEN			
3.1 Rijksbijdrage	377.968	370.700	378.549
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	63	0	13
3.3 College- en examengelden	65.142	63.700	59.442
3.4 Baten projecten met derden	195.708	180.187	184.778
3.5 Overige baten	21.282	24.683	21.604
TOTAAL BATEN	660.163	639.270	644.386
4 LASTEN			
4.1 Personeelslasten	448.533	423.936	418.377
4.2 Afschrijvingen	39.648	41.513	36.287
4.3 Huisvestingslasten	65.483	66.468	66.084
4.4 Overige lasten	110.294	114.562	104.363
TOTAAL LASTEN	663.958	646.479	625.111
SALDO BATEN EN LASTEN	-3.795	-7.209	19.275
6 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	717	-731	272
RESULTAAT	-3.078	-7.940	19.547
7 BELASTINGEN	-53	0	-5
8 RESULTAAT DEELNEMINGEN	-1.540	0	-56
RESULTAAT NA BELASTINGEN	-4.671	-7.940	19.486
9 AANDEEL DERDEN IN GECONSOLIDEERDE PARTIJEN	-56	0	-4
NETTO RESULTAAT	-4.727	-7.940	19.482

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT 2017

Bedragen in duizenden euro's

	2017	2016
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat	-4.727	19.482
Aanpassingen voor:		
1.2 Afschrijvingen *	39.648	36.287
2.2 Mutaties voorzieningen	-518	4.365
	39.130	40.652
Veranderingen in vlottende middelen:		
1.4 Vorraden	-5	-75
1.5 Vorderingen **	-10.373	-21.622
1.6 Effecten	198	1.111
2.4 Kortlopende schulden ***	14.050	23.761
	3.870	3.175
	<u>38.273</u>	<u>63.309</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
1.2 Investerings in materiële vaste activa *	-70.363	-67.666
1.2 Desinvesteringen in materiële vaste activa	333	3.849
1.3 Mutaties deelnemingen	2.580	14
1.3 Mutaties participaties	-1.383	-570
1.3 Mutaties leningen	11	76
	-68.822	-64.297
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
2.1 Aandeel derden in geconsolideerde partijen	57	4
2.3 Langlopende schulden	0	0
	57	4
Mutatie liquide middelen	<u>-30.492</u>	<u>-984</u>
1.7 Liquide middelen begin van het jaar	198.794	199.778
Mutaties liquide middelen	-30.492	-984
1.7 Liquide middelen eind van het jaar	<u>168.302</u>	<u>198.794</u>

*: voor nadere toelichting zie pagina 38

** : voor nadere toelichting zie pagina 41

***: voor nadere toelichting zie pagina 48

ALGEMENE TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS EN STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Activiteiten

Aan de Technische Universiteit Delft is op basis van artikel 1.2 Boek 2 BW en artikel 1.8 Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) rechtspersoonlijkheid toegekend.

De wettelijke taak van de universiteit is beschreven in artikel 1.3.1 van de WHW: Universiteiten zijn gericht op het verzorgen van wetenschappelijk onderwijs en het verrichten van wetenschappelijk onderzoek. In elk geval verzorgen zij initiële opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs, verrichten zij wetenschappelijk onderzoek, voorzien zij in de opleiding tot wetenschappelijk onderzoeker of technologisch ontwerper en dragen zij kennis over ten behoeve van de maatschappij.

Continuïteit

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de instelling.

Consolidatie

In de consolidatie worden de financiële gegevens van de instelling opgenomen, samen met haar groepsmaatschappijen en andere instellingen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin de instelling overheersende zeggenschap, direct of indirect, kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum.

Aan het hoofd van de groep staat TU Delft te Delft. De jaarrekening van de instelling is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van TU Delft te Delft.

De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100% in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld. Deelnemingen waarop geen overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend (geassocieerde deelnemingen) worden niet betrokken in de consolidatie.

Wanneer er sprake is van een belang in een joint venture, dan wordt het desbetreffende belang proportioneel geconsolideerd. Van een joint venture is sprake indien als gevolg van een overeenkomst tot samenwerking de zeggenschap door de deelnemers gezamenlijk wordt uitgeoefend.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd, voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompany-transacties worden ook geëlimineerd tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de groep.

Buiten de consolidatie blijven, naast geassocieerde deelnemingen, enkele deelnemingen die afzonderlijk en gezamenlijk van te verwaarlozen betekenis zijn.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de instelling en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt de aard en de omvang van de transactie en andere informatie toegelicht welke nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Voor een overzicht van verbonden partijen wordt verwezen naar Model E: Verbonden partijen van dit financieel jaarverslag.

Acquisities en desinvesteringen van groepsmaatschappijen

Vanaf de overnamedatum worden de resultaten en de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen instelling opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. De overnamedatum is het moment dat overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend op de betreffende instelling.

De verkrijgingsprijs bestaat uit het geldbedrag of het equivalent hiervan dat is overeengekomen voor de verkrijging van de overgenomen instelling vermeerderd met eventuele direct toerekenbare kosten. Indien de verkrijgingsprijs hoger is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva wordt het meerdere als goodwill geactiveerd onder de immateriële vaste activa. Indien de verkrijgingsprijs lager is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva, dan wordt het verschil (negatieve goodwill) als overlopende passiefpost opgenomen.

De maatschappijen die in de consolidatie betrokken zijn, blijven in de consolidatie opgenomen tot het moment dat zij worden verkocht; deconsolidatie vindt plaats op het moment dat de beslissende zeggenschap wordt overgedragen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen, met uitzondering van deposito's met een looptijd langer dan drie maanden. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest en ontvangen dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. De verworven financiële belangen zijn opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, zijn de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen in de toelichting bij op de betreffende jaarrekeningposten.

De methodiek met betrekking tot waardering balansprojecten en de hierbij horende opbrengstverantwoording is in 2015 verder verfijnd. Deze schattingswijziging wordt veroorzaakt door de gewijzigde toerekeningsmethodiek van de uitvoeringskosten aan subsidieprojecten. De gewijzigde toerekeningsmethodiek betreft enerzijds het hanteren van integrale uurtarieven en anderzijds het integraal toerekenen van de bestede tijd. De opbrengsten van de subsidieprojecten worden toegerekend aan de jaren in lijn met de ontwikkeling van de uitvoeringskosten. Deze gewijzigde methodiek beïnvloedt daarmee de opbrengstverantwoording van de subsidieprojecten.

De TU Delft staat voor een omvangrijk investeringsprogramma voor vernieuwing van de onderwijs- en de onderzoeksfaciliteiten. Indien besloten is een gebouw af te stoten of te renoveren heeft dat gevolgen voor de waardering van deze bestaande gebouwen.

Uit de meest recente plannen in 2016 blijkt dat het gebouw CiTG minimaal tot 2026 in gebruik zal blijven. Als gevolg hiervan zijn in 2016 de afschrijvingstermijnen verlengd (in 2014 waren de afschrijvingstermijnen nog verkort). Dit leidt tot lagere afschrijvingslasten in 2016 en verder. De impact van de herziene afschrijvingstermijnen voor 2016 bedroeg K€ 2.600.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, Titel 9 Boek 2 BW, en Hoofdstuk 660 van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en de stellige uitspraken van de overige hoofdstukken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving en met de bepalingen van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector ('WNT').

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

De jaarrekening is opgesteld in euro's en in duizenden tenzij anders vermeld.

Vergelijking met voorgaand verslagjaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande verslagjaar.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen welke per balansdatum worden verwacht. Voor een uiteenzetting ten einde vast te kunnen stellen of voor een immaterieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar onderstaande paragraaf: Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa.

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en -terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs inclusief bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen welke per balansdatum worden verwacht. Voor een uiteenzetting ten einde vast te kunnen stellen of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar onderstaande paragraaf: Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen welke per balansdatum worden verwacht. Voor een uiteenzetting ten einde vast te kunnen stellen of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar paragraaf: Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa.

De vervaardigingsprijs bestaat uit de verkrijgingsprijs van grond- en hulpstoffen inclusief bijkomende (installatie-) kosten welke rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de vervaardiging. Indien voor het gebruiksklaar maken van de vervaardiging noodzakelijkerwijs een aanmerkelijke hoeveelheid tijd benodigd is, worden eveneens de rentekosten opgenomen in de vervaardigingsprijs.

Investeringen ten behoeve van 2e/3e geldstroom projecten worden in het jaar van aanschaf geactiveerd en maken direct en geheel onderdeel uit van de kostprijs van het project.

Investeringen in apparatuur en inventaris kleiner dan K€ 12,5 alsmede uitgaven aan boeken en kunstwerken, worden rechtstreeks verantwoord in de staat van baten en lasten.

Financiële vaste activa

Deelnemingen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde). Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover de instelling in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt hiervoor een voorziening getroffen. De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaaardering worden de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering. Als resultaat wordt verantwoord het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een bijzondere duurzame waardevermindering vindt waardering plaats tegen de realiseerbare waarde; afwaardering vindt plaats ten laste van de staat van baten en lasten.

De participaties van Delft Enterprises B.V. worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere marktwaarde. Bij de participaties wordt een exitstrategie aangehouden. Het beleid hierbij is dat op termijn (gestreefd wordt naar een termijn tussen de 5 en 10 jaar) afscheid van de participatie wordt genomen.

Vorderingen op deelnemingen

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde onder aftrek van transactiekosten (indien materieel). Vervolgens worden deze vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Bij de waardering wordt rekening gehouden met eventuele waardeverminderingen.

Effecten

Effecten worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. De participaties van Delft Enterprises B.V. worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere marktwaarde.

Overige vorderingen

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen omvatten verstrekte leningen en overige vorderingen. Deze vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden deze leningen en obligaties gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Bijzondere waardeverminderingen worden in mindering gebracht op de geamortiseerde kostprijs en direct verantwoord in de staat van baten en lasten.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Door de instelling wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzondere waardevermindering wordt direct als last verwerkt in de staat van baten en lasten onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs op verkrijgingsprijzen onder toepassing van de FIFO-methode ('first in, first out') of lagere opbrengstwaarde.

De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden.

Cryptocurrency

De faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica (EWI) heeft een onderzoeksgroep Delft Blockchain Lab (DBL) dat zich richt op onderzoek en onderwijs op het gebied van de blockchain technologie. In dit kader participeert zij in het landelijke samenwerkingsverband Dutch Blockchain Coalition.

Om deze blockchain te kunnen onderzoeken houdt de TU Delft een beperkt aantal bitcoins aan. Gezien de grote volatiliteit van deze cryptocurrency vindt waardering tegen aanschafwaarde plaats.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Het saldo van projecten uit hoofde van werk in opdracht met derden leidt tot een vordering of een schuld op de balans. Projecten waarbij de vooruitbetaalde kosten de vooruit gefactureerde termijnen overschrijden, worden verantwoord onder de vorderingen. Projecten waarbij de vooruit gefactureerde termijnen de vooruitbetaalde kosten overschrijden, worden verantwoord onder de schulden. Een eventueel noodzakelijke voorziening op een project uit hoofde van werk in opdracht met derden wordt in mindering gebracht op de vordering.

De methodiek met betrekking tot waardering balansprojecten en matching opbrengsten en kosten is vanaf 2014 verder verfijnd.

Effecten

Effecten welke onderdeel zijn van de handelsportefeuille worden gewaardeerd tegen reële waarde. Waardeveranderingen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verwerkt. Effecten als onderdeel van de vlottende activa hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit algemene reserves en bestemmingsreserves en/of -fondsen.

De bestemmingsreserves zijn reserves met een beperktere bestedingsmogelijkheid, waarbij de beperking door het bestuur is aangebracht. De bestemmingsfondsen zijn reserves met een beperktere bestedingsmogelijkheid, waarbij de beperking door derden is aangebracht.

Aandeel derden

Het aandeel derden als onderdeel van het groepsvermogen wordt gewaardeerd tegen het bedrag van het nettobelang in de netto-activa van de desbetreffende groepsmaatschappijen.

Voor zover de betreffende groepsmaatschappij een negatieve nettovermogenswaarde heeft, worden de negatieve waarde alsmede eventuele verdere verliezen niet toegewezen aan het aandeel derden, tenzij de derden aandeelhouders een feitelijke verplichting hebben en in staat zijn om de verliezen voor hun rekening te nemen. Zodra de nettovermogenswaarde van de groepsmaatschappij weer positief is, worden resultaten toegekend aan het aandeel derden.

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt en wanneer het zeer waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als actief in de balans verantwoord.

Voorziening jubileumgratificaties

De voorziening jubileumgratificaties wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans. Bij het contant maken is een disconteringsvoet gehanteerd van 1,5% (2016: 1,5%).

Voorziening riolering

Bij de berekening van de voorziening riolering wordt een disconteringsvoet gehanteerd van 1,5% (2016: 1,5%).

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde van de voor de afwikkeling van de voorziening naar verwachting noodzakelijke uitgaven.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Leasing

Operationele leasing

Bij de instelling kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de instelling ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de staat van baten en lasten over de looptijd van het contract.

Financiële instrumenten en risicobeheersing

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Na de eerste opname worden financiële instrumenten die geen deel uitmaken van de handelsportefeuille gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Valutarisico

De instelling is voornamelijk werkzaam in Nederland. Het valutarisico voor de instelling heeft vooral betrekking op posities en toekomstige transacties in US-dollars. Het bestuur van de instelling heeft op basis van een risicoanalyse bepaald dat een deel van deze valutarisico's wordt ingedekt. Hiervoor wordt gebruikgemaakt van valutatermijncontracten.

Rente- en kasstroomrisico

De instelling loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa, effecten en liquide middelen) en rentedragende langlopende en kortlopende schulden (waaronder schulden aan kredietinstellingen).

Kredietrisico

De instelling heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

GRONDSLAGEN VOOR BEPALING VAN HET RESULTAAT

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Rijksbijdragen

Rijksbijdragen worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft.

Overige overheidsbijdragen en -subsidies

Exploitatiesubsidies worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling de condities voor ontvangst kan aantonen.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten of als vooruitontvangen bedragen gepasseerd.

Projectopbrengsten en projectkosten

Voor projecten, waarvan het resultaat op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de projectopbrengsten en de projectkosten verwerkt als netto-omzet en kosten in de staat van baten en lasten naar rato van de verrichte prestaties per balansdatum. De voortgang van de verrichte prestaties wordt bepaald op basis van de tot de balansdatum gemaakte projectkosten in verhouding tot de begrote totale projectkosten.

Als het resultaat op balansdatum niet op betrouwbare wijze kan worden ingeschat, dan worden de opbrengsten als netto-omzet verwerkt in de staat van baten en lasten tot het bedrag van de gemaakte projectkosten. Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen projectopbrengsten en projectkosten. Projectopbrengsten zijn de contractueel overeengekomen opbrengsten en opbrengsten uit hoofde van meer- en minderwerk, claims en vergoedingen indien en voor zover het waarschijnlijk is dat deze worden gerealiseerd en ze betrouwbaar kunnen worden bepaald. Projectkosten zijn de direct tot het project betrekking hebbende kosten, die kosten die in het algemeen aan projectactiviteiten worden toegerekend en toegewezen kunnen worden aan het project en andere kosten die contractueel aan de opdrachtgever kunnen worden toegerekend.

Indien het waarschijnlijk is dat de totale projectkosten de totale projectopbrengsten overschrijden, dan worden de verwachte verliezen onmiddellijk in de staat van baten en lasten verwerkt. Voor de TU Delft vormen de projectopbrengsten een structurele bijdrage aan het resultaat, TU Delft heeft een grote diversiteit in soorten regelingen. De overeengekomen projectvoorwaarden zijn leidend voor de bepaling van het resultaat.

Opbrengstverantwoording

Verlenen van diensten

Opbrengsten uit het verlenen van diensten geschieden naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Giften

Indien baten worden ontvangen in de vorm van zaken of diensten, worden deze gewaardeerd tegen de reële waarde.

Overige baten

Overige baten bestaan uit baten uit verhuur, verkopen, detachering, bijdragen derden en overige baten.

Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

Immateriële vaste activa en materiële vaste activa worden vanaf de maand volgend op het moment van ingebruikname afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa worden in de staat van baten en lasten verwerkt.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voorzover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Pensioenen

De instelling heeft een pensioenregeling bij Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP. Op deze pensioenregeling zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte of contractuele basis premies betaald door de instelling. ABP hanteert het middelloon als pensioengevende salarisgrondslag. ABP probeert ieder jaar de pensioenen te verhogen met de gemiddelde stijging van de lonen in de sectoren overheid en onderwijs. Wanneer de dekkingsgraad lager is dan 110% vindt er geen indexatie plaats. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als kortlopende schuld op de balans opgenomen.

De beleidsdekkingsgraad van Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP van 31 december 2017 is 101,5%.

Bijzondere posten

Bijzondere posten zijn baten of lasten die voortvloeien uit gebeurtenissen of transacties die behoren tot het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening, maar die omwille van de vergelijkbaarheid apart toegelicht worden op grond van de aard, omvang of het incidentele karakter van de post.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

Koersverschillen

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling of omrekening van monetaire posten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt in de periode dat zij zich voordoen. Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum.

Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de staat van baten en lasten, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-afrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingsschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

Resultaat deelnemingen

Het resultaat deelnemingen is het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat voor zover zij aan de instelling wordt toegerekend.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

1 ACTIVA

VASTE ACTIVA

1.2 MATERIËLE VASTE ACTIVA

	31 december 2017	31 december 2016
1.2.1 Terreinen en wegen	42.580	39.555
1.2.2 Gebouwen en installaties gereed	305.043	307.167
1.2.3 Gebouwen en installaties in aanbouw	60.694	33.563
1.2.4 Apparatuur en inventaris	50.359	47.730
1.2.5 Vooruitbetalingen	5.228	5.507
	463.904	433.522

Verloopoverzicht	Terreinen en wegen	Gebouwen en installaties gereed in aanbouw	Apparatuur en inventaris	Vooruit- betalingen	Totaal	
Cumulatieve aanschaffingswaarde op 31 december 2016	42.710	731.094	33.563	211.743	5.507	1.024.617
Cumulatieve afschrijvingen op 31 december 2016	-3.155	-423.927	0	-164.013	0	-591.095
Boekwaarde 31 december 2016	39.555	307.167	33.563	47.730	5.507	433.522
Investerings	1.464	763	49.553	4.692	13.891	70.363
Desinvesteringen	0	-3.607	-323	-19.665	0	-23.595
Transfer naar Terreinen en wegen	2.189	0	-2.189	0	0	0
Transfer naar Gebouwen gereed	0	19.910	-19.910	0	0	0
Transfer naar Apparatuur en inventaris	0	0	0	14.170	-14.170	0
Afschrijvingen	-628	-22.797	0	-16.223	0	-39.648
Afschrijvingen desinvesteringen	0	3.607	0	19.655	0	23.262
Mutaties 2017	3.025	-2.124	27.131	2.629	-279	30.382
Cumulatieve aanschaffingswaarde op 31 december 2017	46.363	748.160	60.694	210.940	5.228	1.071.385
Cumulatieve afschrijvingen op 31 december 2017	-3.783	-443.117	0	-160.581	0	-607.481
Boekwaarde 31 december 2017	42.580	305.043	60.694	50.359	5.228	463.904
Afschrijvingspercentage per jaar	0 - 3,3	1,7 - 6,7	0	10 - 33,3	0	

TOELICHTING MATERIËLE VASTE ACTIVA

De terreinen en wegen omvatten ultimo 2017 159 hectare, 69 are en 70 centiare.

De actuele waarde is niet vastgesteld, derhalve ter indicatie de verzekerde waarde en WOZ-waarde:

- de Gebouwen gereed hebben ultimo 2017 een verzekerde waarde (herbouwwaarde) van M€ 1.188;
- de Gebouwen gereed en terreinen hebben ultimo 2017 een WOZ-waarde van M€ 300 (waardepeildatum 01-01-2017).

De aankoop ten behoeve van het op peil houden van de collectie van de universiteitsbibliotheek wordt in het jaar van aanschaf ten laste van de exploitatierekening gebracht.

Over 2017 betrof dit een bedrag van M€ 7,3 (2016: M€ 7,6).

Op balansdatum bedraagt de verzekerde waarde van de totale collectie M€ 30.

In het bedrag van Terreinen en wegen is een waarde van M€ 13 opgenomen voor het gebied Technopolis.

In verband met de financiële zekerheidsstelling voor ontmanteling RID zijn drie panden van de universiteit hypothecair belast.

1.3 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	31 december 2017	31 december 2016
1.3.1 Deelnemingen	6.944	9.524
1.3.2 Participaties	5.224	3.841
1.3.3 Leningen	228	239
	<u>12.396</u>	<u>13.604</u>

1.3.1 Deelnemingen:

Bioprocess Pilot Facility B.V.	969	1.106
Blue Sparrows Medtech Finance B.V.	5	0
Dutch Greentech Fund B.V.	174	252
HollandPTC B.V.	4.195	5.671
ICOS Cleantech Early Stage Fund II B.V.	77	172
ROM InnovationQuarter B.V.	457	438
Mainport Innovation Fund B.V.	849	1.699
Mainport Innovation Fund II B.V.	25	10
Mapper Lithography Holding B.V.	0	0
Shift Invest Cooperatief UA	70	27
Stichting The Berlage	0	0
TUD Beijing Institute WFOE	76	95
UNIIQ B.V.	20	20
VINwater	27	34
Totaal deelnemingen	<u>6.944</u>	<u>9.524</u>

1.3.2 Participaties:

ADC Crop B.V.	38	0
Adjuvo Motion B.V.	150	62
ADR Technology B.V.	250	250
AeroVinci IP B.V.	150	0
Allotropica Technologies Inc.	0	7
BlueBee Holding B.V.	148	148
Buckney Shoes B.V.	0	25
C2CA Technology B.V.	3	0
CarbonX B.V.	308	314
Clear Flight Solutions B.V.	125	125
Clinct Holding B.V.	328	151
CloudCuddle B.V.	16	0
DE-Birds B.V.	250	0
Delft Aerial Robotics B.V.	0	0
Delft IMP B.V.	250	250
Delft Robotic Enterprises B.V.	46	232
Delft Robotics B.V.	185	0
Delmes B.V.	0	0
Delmic B.V.	307	265
DENSolutions B.V.	100	100
EFC Separations B.V.	271	250
ElpaNav B.V.	0	125
Enevale B.V.	68	20
E-Stone Batteries B.V.	250	250
EXO Ligament B.V.	0	0
Field Factors B.V.	20	0
FlexSol Building Solutions B.V.	150	150
GBM Works B.V.	20	0
Gilbert Technologies B.V.	0	0
Green Basilisk B.V.	239	239
Hardt Group B.V.	113	0
HOMIE B.V.	0	0
Inashco B.V.	104	5
Interactive Robotics B.V.	18	18
Leveon Group B.V.	0	32
Mayht B.V.	143	30
MILabs B.V.	225	155
Mo989 Holding B.V.	6	8
Optimos Apto B.V.	0	0
ParaPy Holding B.V.	60	60
PowerWindow B.V.	20	20
QdepQ Systems B.V.	250	250
Qualinx B.V.	60	60
Scrapscanner B.V.	54	70
Skel-Ex B.V.	0	40
Teller B.V.	250	125
Tocano B.V.	240	0
TW Investments B.V.	0	0
Urban Mining Corp B.V.	9	5
VSParticle B.V.	0	0
Whiffle B.V.	0	0
Totaal participaties	<u>5.224</u>	<u>3.841</u>

Het verloop is als volgt:

	<u>Deelnemingen</u> <u>en Participaties</u>
Stand 1 januari 2017	13.365
Investeringen	863
Resultaat deelnemingen	-1.540
Waardeverandering financiële vaste activa	-520
Stand 31 december 2017	<u>12.168</u>

	31 december 2017	31 december 2016
1.3.3 Leningen aan:		
Studie- en studentenverenigingen	42	47
Stichting Laboratoriumvliegtuig NLR/TU Delft	136	170
Stichting Zenith Innovations	30	0
Noodfonds Studenten	20	22
Technostarters	0	0
Totaal leningen	<u>228</u>	<u>239</u>
Het verloop is als volgt:		
	Leningen	
Stand 1 januari 2017	239	
Verstrekkingsen	30	
Aflossingen/inlossingen	-41	
Stand 31 december 2017	<u>228</u>	

Studie- en studentenverenigingen

Betreft een 5-tal meerjarige renteloze leningen.

Stichting Laboratoriumvliegtuig NLR/TU Delft

In 2011 is een lening verstrekt aan Stichting Laboratoriumvliegtuig NLR/TU Delft. Deze lening is voor de stichting benodigd om te herinvesteren in een vliegtuigcockpit t.b.v. onderzoeksdoeleinden van de TU Delft. De lening heeft een hoofdsom van K€ 341 en wordt in tien jaarlijkse termijnen van gelijke omvang afgelost. Tot en met 2017 zijn zes termijnen afgelost van in totaal K€ 204.

Stichting Zenith Innovations

De activiteiten van het Delftse team dat deelneemt aan de World Solar Challenge in Australië zijn ondergebracht in de Stichting Zenith Innovations. Aan de stichting is een lening verstrekt ter overbrugging van het tijdig kunnen verbinden van voldoende sponsors aan het evenement.

In 2017 is een nieuwe lening verstrekt aan Stichting Zenith Innovations van K€ 30.

Noodfonds Studenten

Er is een noodfonds voor studenten met financiële problemen. Het noodfonds wordt alleen in uitzonderlijke gevallen ingezet en het betreft altijd een lening en betreft in alle gevallen andere kosten dan collegegeld, zoals ziekenhuiskosten. Er wordt geen collegegeld vergoed.

Technostarters

Technostarters betreft een programma dat voorziet in begeleiding en verstrekken van leningen aan jonge ondernemers die aan de TU Delft zijn afgestudeerd. Tot en met 2005 zijn in dit kader leningen verstrekt. In het kader van de SKE-regeling van het Ministerie van Economische Zaken worden leningen vanaf 2006 via Rabobank Delfland verstrekt. In 2007 zijn de lopende technostartersleningen grotendeels overgedragen aan de Rabobank Delfland, een beperkt aantal leningen resterend bij de TU Delft. Ulltimo 2017 resteert een saldo van K€ 47.

Gezien de onzekerheid omtrent ontvangsten is het gehele saldo aan leningen opgenomen in een voorziening.

VLOTTENDE ACTIVA

	31 december 2017	31 december 2016
1.4 VOORRADEN		
1.4.1 Verbruiksgoederen	401	396
1.5 VORDERINGEN		
1.5.1 Debiteuren	26.474	21.454
1.5.2 Vorderingen met betrekking tot Rijksbijdragen	9.522	11.542
1.5.3 Kasbeperking	1.677	2.381
1.5.4 Vooruitbetaalde kosten meerjarige projecten	99.115	92.823
1.5.5 Overige vorderingen	1.239	1.201
1.5.6 Overlopende activa	12.299	10.552
	150.326	139.953
1.5.1 DEBITEUREN	26.474	21.454
Op de debiteuren is de voorziening voor oninbaarheid ten bedrage van K€ 2.411 in mindering gebracht (2016: K€ 3.825).		
Onder de debiteuren zijn vorderingen opgenomen tot een bedrag van K€ 3.684 met een ouderdom langer dan een jaar.		
1.5.2 VORDERINGEN MET BETREKKING TOT RIJKSBIJDRAGEN (exclusief overige bijdragen)	2017	2016
Saldo 1 januari	11.542	13.575
Rijksbijdrage (exclusief overige bijdragen) conform brief 2017/2/701574 d.d. 19 december 2017	381.885	369.341
Rijksbijdrage t.b.v. IHE Delft Institute for Water Education	10.225	10.624
BaMa compensatie, prijsbijstelling	224	173
Compensatie kasbeperking	2.381	2.855
	406.257	396.568
Ontvangen/verrekend	-373.639	-358.687
Doorgestort naar IHE Delft Institute for Water Education	-10.225	-10.624
BaMa compensatie	-2.244	-2.218
Prestatiebekostiging	-8.950	-11.128
Sirius Programma - DHC	0	12
Kasbeperking	-1.677	-2.381
Saldo 31 december	9.522	11.542

Met ingang van boekjaar 2008 fungeert TU Delft als tussenpersoon voor betaling van de rijksbijdrage t.b.v. IHE Delft Institute for Water Education afkomstig van het Ministerie van OCW. Bij ontvangst van de maandelijkse betalingen worden deze direct volledig doorgestort aan het instituut.

BaMa compensatie

In 2009 hebben het Ministerie van OCW, de VSNU en de afzonderlijke universiteiten (waaronder ook TU Delft) een document ondertekend waarin de hoofdafspraken zijn verwoord voor de mogelijke BaMa compensatie.

In dit document is onder andere vastgelegd dat:

- de invoering van de BaMa structuur niet budgettair is gerealiseerd;
- de minister het mogelijke tekort voor maximaal M€ 97 zal compenseren;
- de compensatie alleen geldt voor de jaren 2003 tot en met 2010 (voor de jaren daarna zal geen compensatie plaatsvinden);
- de minister de inspanningsverplichting op zich neemt om de mogelijke schuld af te lossen in een periode van maximaal 10 jaar.

In 2017 is een aflossing ontvangen van K€ 2.244 (2016: K€ 2.218). Ultimo 2017 resteert er een BaMa vordering van K€ 9.522 (2016: K€ 11.542).

1.5.3 KASBEPERKING

De kasbeperking betreft vorderingen op de Rijksoverheid als gevolg van in het verleden naar toekomstige jaren uitgestelde betalingen van Rijksbijdragen. Het opgevoerde bedrag sluit aan op de brief 2017 van het Ministerie van OCW met kenmerk 2017/2/701574.

1.5.4 VOORUITBETAALDE KOSTEN MEERJARIGE PROJECTEN

	31 december 2017	31 december 2016
Vooruitbetaalde kosten projecten met een debetsaldo	496.238	481.891
Gedeclareerde termijnen	-335.082	-340.903
Voorziening	-62.041	-48.165
	99.115	92.823

1.5.5 OVERIGE VORDERINGEN

College- en examengelden	574	487
Stichting financieel beheer 4TU.Federatie	270	341
Voorschotten aan personeel	395	373
	1.239	1.201

1.5.6 OVERLOPENDE ACTIVA

Vooruitbetaalde bedragen	8.188	5.891
Nog te ontvangen rente	0	269
Nog in rekening te brengen bedragen	4.078	4.392
Nog te ontvangen gelden inzake Professionele Leergemeenschappen	33	0
	12.299	10.552

1.6 EFFECTEN

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Het verloop van de effecten is als volgt:		
Boekwaarde 1 januari	21.140	22.251
Aankoop	9.518	15.536
Verkoop	-10.626	-17.545
Herwaardering	910	898
Boekwaarde 31 december	<u>20.942</u>	<u>21.140</u>

Het betreft de portefeuilles van Stichting Het Lammingafonds ad K€ 2.553, Stichting Nanoscience TU Delft ad K€ 6.469 en Stichting Justus & Louise van Effen Fonds ad K€ 11.919. De effectenportefeuille bestaat voor K€ 14.545 uit aandelen en voor K€ 6.397 uit obligaties.

In 2016 is de looptijd van het garantieproduct ad K€ 6.000 verlopen. Hiervoor zijn nieuwe effecten aangekocht.

De effecten staan ter vrije beschikking van de rechtspersonen.

1.7 LIQUIDE MIDDELEN

	<u>31 december</u>	<u>31 december</u>
	<u>2017</u>	<u>2016</u>
1.7.1 Kassen	30	25
1.7.2 Banksaldi in rekening-courant	68.272	98.769
1.7.3 Deposito's en parkeerrekeningen	100.000	100.000
	<u>168.302</u>	<u>198.794</u>

Het geheel van kassen en banksaldi in rekening-courant staat ter vrije beschikking van de TU Delft en haar geconsolideerde entiteiten.

De TU Delft houdt bij een aantal banken zogenaamde parkeerrekeningen aan. De rentevergoeding op deze rekeningen is variabel en gekoppeld aan de ontwikkeling van het Euribor-tarief. De gelden zijn op korte termijn oproepbaar, variërend van maandbasis tot maximaal halfjaarbasis.

2 PASSIVA

	31 december 2017	31 december 2016
2.1 EIGEN VERMOGEN		
2.1.1 Technische Universiteit Delft	378.293	383.020
2.1.2 Aandeel derden in geconsolideerde partijen*	145	88
	<u>378.438</u>	<u>383.108</u>

* Dit betreft de minderheidsdeelname in het belang van aandelen Yes!Delft B.V.

Het belang in aandelen Yes!Delft B.V. is als volgt verdeeld:

60% TU Delft Services B.V.
20% Gemeente Delft
20% TNO Deelnemingen B.V.

	2017	2016
2.1.1 EIGEN VERMOGEN TECHNISCHE UNIVERSITEIT DELFT		
Saldo 1 januari	383.020	363.538
Resultaat boekjaar	-4.727	19.482
Overige mutaties	0	0
Saldo 31 december	<u>378.293</u>	<u>383.020</u>

	Stand per 1-1-2017	Voorstel resultaat	Overige mutaties	Stand per 31-12-2017
Algemene reserve				
Algemene reserve	359.841	-4.440	0	355.401
	<u>359.841</u>	<u>-4.440</u>	<u>0</u>	<u>355.401</u>
Bestemmingsreserve				
TU Delft Services B.V. (publiek)	-6.409	-1.891	0	-8.300
Delft Enterprises B.V. (privaat)	2.384	749	0	3.133
LDE Samenwerking (publiek)	1.930	66	0	1.996
	<u>-2.095</u>	<u>-1.076</u>	<u>0</u>	<u>-3.171</u>
Bestemmingsfonds (= privaat vermogen)				
Stichting Nanoscience TU Delft	9.492	747	0	10.239
Stichting Het Lammingafonds	2.437	107	0	2.544
Stichting Justus & Louise van Effen Fonds	13.345	-65	0	13.280
	<u>25.274</u>	<u>789</u>	<u>0</u>	<u>26.063</u>
	<u>383.020</u>	<u>-4.727</u>	<u>0</u>	<u>378.293</u>

	2017	2016
2.1.2 EIGEN VERMOGEN AANDEEL DERDEN IN GECONSOLIDEERDE PARTIJEN		
Saldo 1 januari	88	84
Mutatie aandeel derden	57	4
Saldo 31 december	<u>145</u>	<u>88</u>

De bestemmingsreserve

Dit betreffen de reserves welke op grond van een besluit van het college van bestuur zijn gevormd voor voorgenomen specifieke bestedingen in het kader van onderwijs en onderzoek bij de faculteiten en diensten.

De bestemmingsreserve (publiek) heeft betrekking op het publieke deel van de activiteiten van TU Delft Services B.V. en de beschikbaar gestelde middelen in het kader van het samenwerkingsverband tussen de Universiteit Leiden, TU Delft en de Erasmus Universiteit Rotterdam (LDE).

De bestemmingsreserve (privaat) heeft betrekking op de reserve van de private activiteiten van Delft Enterprises B.V.

Het bestemmingsfonds

Het bestemmingsfonds (privaat) heeft betrekking op:

- Stichting Nanoscience TU Delft: het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek op het gebied van nanoscience, in het bijzonder binnen het Kavli Institute of Nanoscience Delft van de TU Delft.
- Stichting Het Lammingafonds: financiële ondersteuning aan onderzoeksprojecten binnen het natte domein van de Civiele Techniek, die van betekenis zijn voor landen in ontwikkeling.
- Stichting Justus & Louise van Effen Fonds: financiële ondersteuning aan studenten van de TU Delft en uit het buitenland van wie de studieresultaten als uitstekend worden beschouwd.

BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

Statutaire regeling resultaatbestemming

TU Delft heeft geen statuten. Een statutaire regeling inzake de resultaatbestemming is derhalve niet van toepassing.

Het resultaat ad K€ 4.727 (negatief) wordt als volgt bestemd:

Onttrekking aan algemene reserve	-4.440
Toevoeging aan bestemmingsreserve	815
Onttrekking van bestemmingsreserve	-1.891
Toevoeging aan bestemmingsfondsen	854
Onttrekking van bestemmingsfondsen	-65
	<hr/>
	-4.727
	<hr/>

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die hier behoeven te worden toegelicht.

EIGEN VERMOGEN

Aansluiting van enkelvoudig en geconsolideerd eigen vermogen

Eigen vermogen enkelvoudige jaarrekening	352.230
Eigen vermogen Stichting Nanoscience TU Delft	10.239
Eigen vermogen Stichting Het Lammingafonds	2.544
Eigen vermogen Stichting Justus & Louise van Effen Fonds	13.280
	<hr/>
	378.293
Eigen vermogen Aandeel derden	145
Eigen vermogen geconsolideerde jaarrekening	<hr/>
	378.438
	<hr/>

RESULTAAT

Aansluiting van enkelvoudig en geconsolideerd resultaat

Resultaat enkelvoudige jaarrekening	-5.516
Resultaat Stichting Nanoscience TU Delft	747
Resultaat Stichting Het Lammingafonds	107
Resultaat Stichting Justus & Louise van Effen Fonds	-65
	<hr/>
Resultaat geconsolideerde jaarrekening	-4.727
	<hr/>

	31 december 2017	31 december 2016
2.2 VOORZIENINGEN		
2.2.1 Personeelsvoorzieningen	28.176	28.454
2.2.2 Studentenvoorzieningen	2.118	1.473
2.2.3 Diverse voorzieningen	31.103	31.988
	61.397	61.915

2.2.1 PERSONEELSVORZIENINGEN

	Saldo 1 januari 2017	Vrijval (-)	Dotatie (+)	Onttrekking (-)	Saldo 31 december 2017
Wachtgelden	12.949	717	6.117	3.733	14.616
Sabbatical leave	1.030	181	93	88	854
Herijking	2.983	831	0	289	1.863
Reorganisaties	4.314	291	469	969	3.523
Jubileumgratificaties	7.178	233	0	617	6.328
Transitievoorziening	0	0	61	0	61
Eigenrisicodragerschap ZW-flex	0	0	246	187	59
Eigenrisicodragerschap WGA	0	0	872	0	872
	28.454	2.253	7.858	5.883	28.176

- Voorziening wachtgelden: dit betreft de voorziening voor toekomstige uitkeringen aan (voormalige) medewerkers die aanspraak (kunnen) maken op de wachtgeldregeling.
- Voorziening sabbatical leave: betreft de verplichtingen die samenhangen met sabbatical leave.
- Voorziening herijking: deze voorziening is gevormd om de organisatorische wijzigingen die voortkomen uit het proces herijking te bekostigen.
- Voorziening reorganisaties: de voorziening heeft betrekking op verplichtingen die voortvloeien uit de reorganisaties met betrekking tot de organisatieonderdelen.
- Voorziening jubileumgratificaties: betreft de verplichtingen die samenhangen met ambtsjubilea. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde, rekeninghoudend met een prijsindexatie van 2,5% per jaar en een disconteringsvoet van 1,5%.
- Transitievoorziening: dit betreft de voorziening voor toekomstig verschuldigde transitievergoedingen aan medewerkers bij beëindiging van het tijdelijk dienstverband van 2 jaar of langer.
- Eigenrisicodragerschap ZW-flex: dit betreft de voorziening voor toekomstig verschuldigde Ziektewet-uitkeringen aan (ex-)medewerkers.
- Eigenrisicodragerschap WGA: dit betreft de voorziening voor toekomstig verschuldigde WGA-uitkeringen aan (ex-)medewerkers.

2.2.2 STUDENTENVOORZIENINGEN

	Saldo 1 januari 2017	Vrijval (-)	Dotatie (+)	Onttrekking (-)	Saldo 31 december 2017
Regeling afgestudeerde studenten (RAS)	1.473	0	2.700	2.055	2.118
	1.473	0	2.700	2.055	2.118

Bovenstaande voorziening heeft betrekking op directe dan wel indirecte financiële ondersteuning van studenten.

2.2.3 DIVERSE VOORZIENINGEN

	Saldo 1 januari 2017	Vrijval (-)	Dotatie (+)	Onttrekking (-)	Saldo 31 december 2017
Splijststoffen	2.815	0	921	372	3.364
Asbest	2.800	0	4.644	3.044	4.400
Riolering	11.511	0	0	5.734	5.777
Amovering RID	14.862	0	2.700	0	17.562
	31.988	0	8.265	9.150	31.103

Splijststoffen

Deze voorziening wordt gevormd door de kosten welke voortkomen uit hoofde van afvoer en opslag van splijststoffen. Het bedrag is bepaald naar aard van de afzonderlijke activiteiten van het afvoer en opslag en is berekend door een interne specialist aan de hand van externe contracten (COVRA). Bij de berekening van de voorziening is uitgegaan van een prijsindexatie van 3% per jaar.

Zie pagina 50 voor een nadere toelichting over het Reactor Instituut Delft (RID).

Asbest

De TU Delft heeft een voorziening voor asbestsanering opgenomen waarbij het bedrag is bepaald op basis van een inventarisatie van de gehele TU campus waarbij de geschatte kosten zijn berekend per gebouw aan de hand van ervaringscijfers per soort asbest. De totale geschatte kosten voor de gehele TU campus zijn berekend op ca M€ 27,0 nominaal.

De daadwerkelijke asbest uitgaven zijn afhankelijk van het samenvallen van asbestverwijdering met sloop en renovatietrajecten waar besluitvorming nog over onderhanden is.

De opgenomen voorziening betreft de verwachte uitgaven voor enkel het boekjaar 2018.

Riolering

De TU Delft heeft een voorziening opgenomen om in de komende jaren de rioolstelsels te vervangen in verband met de slechte staat waarin deze zich bevinden. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde met een disconteringsvoet van 1,5%.

Amovering RID

De TU Delft is op grond van de Kernenergiewet vergunninghouder van het Reactor Instituut Delft (RID), als bedoeld in artikel 15b van de Kernenergiewet. Per 1 april 2011 is een wijziging van de Kernenergiewet van kracht waarin (onder meer) een verplichting voor de vergunninghouders van kerncentrales en -reactoren is opgenomen om financiële zekerheid te stellen voor de kosten die zijn verbonden aan de buitengebruikstelling en ontmanteling van een kerncentrale of -reactor door de vergunninghouder. Voor de financiële zekerheid zijn drie panden van de TU Delft hypothecair belast.

In de jaarrekening is in 2011 voor het eerst een voorziening voor de toekomstige ontmanteling van het RID gevormd waaraan jaarlijks zal worden gedoteerd naar tijdsevenredig gebruik.

De voorziening amovering RID is in 2016 opnieuw getoetst. Hieruit zijn geen wijzigingen voortgekomen van materiële aard.

De looptijd van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

	Saldo 31 december 2017	Onderverdeling saldo		
		< 1 jaar	1 - 5 jaar	> 5 jaar
Personeelsvoorzieningen	28.176	7.044	14.652	6.480
Studentenvoorzieningen	2.118	1.228	890	0
Diverse voorzieningen	31.103	4.400	9.141	17.562
TOTALE VOORZIENINGEN	61.397	12.672	24.683	24.042

2.3 LANGLOPENDE SCHULDEN

De TU Delft heeft geen langlopende schulden.

	31 december 2017	31 december 2016
2.4 KORTLOPENDE SCHULDEN		
2.4.1 Crediteuren	7.990	6.358
2.4.2 Omzetbelasting	2.887	2.082
2.4.3 Loonheffing	18.045	16.963
2.4.4 Pensioenpremies	4.187	3.555
2.4.5 Vooruitontvangen bedragen meerjarige projecten	167.793	158.266
2.4.6 Overlopende passiva	175.534	175.162
	<u>376.436</u>	<u>362.386</u>

De kortlopende schulden hebben allen een resterende looptijd van korter dan een jaar. De reële waarde van de kortlopende schulden benadert de boekwaarde vanwege het kortlopende karakter ervan.

2.4.5 VOORUITONTVANGEN BEDRAGEN MEERJARIGE PROJECTEN

Gedeclareerde termijnen	421.718	381.912
Vooruitbetaalde kosten projecten met een creditsaldo	-253.925	-223.646
	<u>167.793</u>	<u>158.266</u>

2.4.6 OVERLOPENDE PASSIVA

Overlopende vakantiedagen	16.456	15.350
Nog te betalen bedragen	77.652	68.983
Nog te betalen rente	218	0
Vooruitontvangen college- en examengelden (1 januari - 31 augustus)	31.626	28.443
Nog verschuldigde vakantietoelagen (1 juni - 31 december)	10.430	9.975
Nog te besteden gelden inzake Sirius Programma - Chalant	0	126
Nog te besteden gelden inzake Integrale Veiligheid - fase 2	0	87
Nog te besteden gelden inzake Zwaartekracht: Frontiers of Nanoscience	8.442	7.360
Nog te besteden gelden inzake Zwaartekracht: Building a Synthetic Cell	3.955	0
Nog te besteden gelden inzake Professionele Leergemeenschappen	0	53
Vooruitontvangen penvoerderschappen	14.710	29.058
Vooruitontvangen bedragen	12.045	15.727
	<u>175.534</u>	<u>175.162</u>

MODEL G: VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES

Bedragen in duizenden euro's

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2017	De prestatie is ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking:	
	Kenmerk	Datum			geheel uitgevoerd	nog niet geheel afgerond
Open en online hoger onderwijs - OT BMI	909315	4-4-2016	74	74	x	
Open en online onderwijs - PRESTO	HO/560030261	24-4-2017	90	72		x
Betasteunpunt Zuid-Holland	TNVOHO-17008	30-11-2017	43	43		x

G2-A Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Saldo 31-12-2016	Ontvangen t/m 2017	Lasten in 2017	Totale kosten 31-12-2017	Saldo nog te besteden ultimo 2017
	Kenmerk	Datum						

n.v.t.

G2-B Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Saldo 31-12-2016	Ontvangen t/m 2017	Lasten in 2017	Totale kosten 31-12-2017	Saldo nog te besteden ultimo 2017
	Kenmerk	Datum						
Professionele Leergemeenschappen - Docent Ontwikkelteam Nieuwe Natuurkunde	MUO/2013/54031U	2-12-2013	200	31	200	31	200	0
Professionele Leergemeenschappen - Flipping the Classroom	MUO/2013/54184U	2-12-2013	200	22	150	55	183	-33

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Technopolis

Onder de naam Technopolis wordt het TU-Zuid gebied getransformeerd tot een internationaal Research & Development park, waar tevens plaats is voor kennisintensieve bedrijven en starters. De vastgoedontwikkeling voor dit project zal naar verwachting voor de 1e fase totaal 20 jaar in beslag nemen. Uit dit project komen vooralsnog geen financiële verplichtingen voor de TU Delft voort.

Reactor Instituut Delft

De TU Delft is op grond van de Kernenergiewet vergunninghouder van het Reactor Instituut Delft (RID), als bedoeld in artikel 15b van de Kernenergiewet. Per 1 april 2011 is een wijziging van de Kernenergiewet van kracht waarin (onder meer) een verplichting voor de vergunninghouders van kerncentrales en -reactoren is opgenomen om financiële zekerheid te stellen voor de kosten die zijn verbonden aan de buitengebruikstelling en ontmanteling van een kerncentrale of -reactor door de vergunninghouder. Voor de financiële zekerheid zijn drie panden van de TU Delft hypothecair belast. In de jaarrekening is ultimo 2017 een voorziening voor de toekomstige ontmanteling van het RID gevormd van M€ 17,6 waaraan jaarlijks zal worden gedoteerd naar tijdsevenredig gebruik.

Een verlengde levensduur van het RID als gevolg van het investeringsproject Oyster leidt tot nieuwe hoeveelheden radioactief afval, waarbij de TU Delft nieuwe afspraken moet maken met COVRA over het verwerken en opslaan van dit radioactief afval omdat deze hoeveelheid niet onder de lopende overeenkomst (kan) vallen. Momenteel is de TU Delft, in samenwerking met diverse andere partijen waaronder EPZ (kerncentrale Borssele), in overleg met COVRA over een nieuwe basisklantenovereenkomst. Hierin zullen ook afspraken worden gemaakt over het aandeel van de TU Delft in de financiering van de noodzakelijke uitbreiding van de opslagcapaciteit bij COVRA.

Asbest

De TU Delft heeft een voorziening voor asbestsanering opgenomen waarbij het bedrag is bepaald op basis van een inventarisatie van de gehele TU campus waarbij de geschatte kosten zijn berekend per gebouw aan de hand van ervaringscijfers per soort asbest. De totale geschatte kosten voor de gehele TU campus zijn berekend op ca M€ 27,0 nominaal.

De daadwerkelijke asbest uitgaven zijn afhankelijk van het samenvallen van asbestverwijdering met sloop en renovatietrajecten waar besluitvorming nog over onderhanden is.

De opgenomen voorziening betreft de verwachte uitgaven voor enkel het boekjaar 2018.

Investeringsverplichting

Ultimo boekjaar heeft de TU Delft investeringsverplichtingen uitstaan ter grootte van M€ 21,1.

Mapper Lithography Holding B.V.

De TU Delft had tot en met 2016 een conversie-overeenkomst met Mapper Lithography Holding B.V. afgesloten. Aan de hand van deze overeenkomst werd de dienstverlening vanuit de TU Delft omgezet in aandelen Mapper Lithography Holding B.V. Met ingang van 1 januari 2017 is deze conversie-overeenkomst beëindigd en hebben zij de normale status van debiteur.

Het aandelenbelang van TU Delft in Mapper Lithography Holding B.V. betreft ultimo 2017 1,3% (2016: 5,5%).

Garantstelling Stichting Techniek Promotie

Voor de exploitatie van de Stichting Techniek Promotie is afgesproken dat vanuit de middelen van het 4TU Sectorplan Technologie een garantstelling wordt gedaan ter hoogte van K€ 300 gelijkelijk te verdelen over 3 van de 4 instellingen TU Delft, TU Eindhoven en Universiteit Twente. In het jaar 2014 heeft de TU Delft de garantstelling ter hoogte van K€ 100 afgedragen aan de Stichting financieel beheer 4TU.Federatie.

Valutatermijncontract

De TU Delft heeft om financiële risico's van materiële omvang te reduceren valutatermijncontracten afgesloten die direct verband houden met toekomstige inkomstenstromen die in US dollars van externe partijen worden verkregen. Dit is overeenkomstig het treasury statuut van de TU Delft (zie ook pagina 85).

De totaal afgedekte positie in dollars bedraagt ultimo 2017 M\$ 13,9 (2016: M\$ 20,3) en komt overeen met de contractueel vastgelegde bijdrage van externe partijen. Deze toekomstige inkomende middelen worden ontvangen over de periode 2018 t/m 2020. De waardeverandering van de transacties van de afgedekte posities bedraagt ultimo 2017 K€ 767 positief (2016: K€ 834 negatief).

Ten behoeve van de jaarrekening maakt de TU Delft gebruik van de mogelijkheid om kostprijs hedge-accounting conform Richtlijn 290 van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toe te passen. Periodiek wordt de valutapositie en strategie geëvalueerd.

Garantstelling HollandPTC

TU Delft staat garant voor 1/3 deel van de daadwerkelijk opgenomen leningen die de European Investment Bank (EIB) aan HollandPTC BV heeft verstrekt. In de garantstellingsovereenkomst stelt iedere aandeelhouder zich voor 33,33% van de uitstaande verplichtingen (rente en aflossingen) garant. Dit betreft een maximale omvang van M€ 38,5 per aandeelhouder. Voor de vergoeding van het afgeven van de garantiestelling door de TU Delft aan de EIB zijn tussen HollandPTC BV en TU Delft afspraken gemaakt.

Ultimo 2017 heeft HollandPTC totaal M€ 60,5 aan leningen opgenomen bij de EIB. Dit correspondeert met een bedrag van M€ 20,2 aan garantstelling per aandeelhouder.

Quantum Technologie (QuTech)

De TU Delft heeft een partnerconvenant gesloten met de Minister van Economische Zaken (EZ) en de Minister van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW), de Nederlandse organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO), de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en de Stichting TKI HTSM voor een strategisch partnerschap op het gebied van Quantum Technologie (QuTech). Het partnerconvenant heeft een looptijd tot 1 juli 2025. De financiële verplichting die hieruit voortvloeit voor de TU Delft, betreft een in kind bijdrage van M€ 3 per jaar en een cash bijdrage van M€ 2 per jaar.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

3 BATEN

	2017	2016	Begroting 2017
RIJKS- EN OVERIGE BIJDRAGEN			
3.1 Rijksbijdrage	382.109	369.514	370.700
Van/naar balans	-4.141	9.035	0
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	-150	13	0
Van/naar balans	213	0	0
	378.031	378.562	370.700
3.1 RIJKSBIJDRAGE			
Volgens bekostigingsmodel	365.777	353.936	370.700
Overige toewijzingen	16.332	15.578	0
Rijksbijdrage <i>conform brief 2017/2/701574</i>	382.109	369.514	370.700
Overige toewijzingen			
Prestatiebekostiging	8.950	11.128	0
Zwaartekracht: Frontiers of Nanoscience	3.203	4.177	0
Zwaartekracht: Building a Synthetic Cell	3.955	0	0
Professionele Leergemeenschappen	0	100	0
BaMa compensatie, prijsbijstelling	224	173	0
	16.332	15.578	0
VAN (+)/NAAR (-) BALANS			
Zwaartekracht: Frontiers of Nanoscience	-1.081	3.374	
Zwaartekracht: Building a Synthetic Cell	-3.955	0	
4TU Sectorplan Technologie 2014-2017	809	2.636	
Sectorplan Natuur- en Scheikunde	0	3.078	
Professionele Leergemeenschappen	86	-53	
	-4.141	9.035	
3.2 OVERIGE OVERHEIDSBIJDRAGEN EN -SUBSIDIES			
Open en online hoger onderwijs - OT BMI	15	80	0
Open en online onderwijs - PrESTO	72	0	0
Betasteunpunt Zuid-Holland	43	0	0
Stichting SOFOKLES (VSNU)	-67	-67	0
Sirius Programma - Chalant	-126	0	0
Integrale Veiligheid - fase 2	-87	0	0
	-150	13	0
VAN (+)/NAAR (-) BALANS			
Sirius Programma - Chalant	126	0	
Integrale Veiligheid - fase 2	87	0	
	213	0	

3.3	COLLEGE- EN EXAMENGELDEN	Begroting		
		2017	2016	2017
	Collegegelden sector WO	65.142	59.442	63.700
		65.142	59.442	63.700

3.4	BATEN PROJECTEN MET DERDEN	Begroting		
		2017	2016	2017
	Contractonderzoek:			
	Nationale overheden	24.070	25.694	25.056
	Internationale overheden	36.616	25.970	25.325
	Overige non-profitorganisaties	10.177	12.931	12.610
	Bedrijven	72.394	74.649	72.794
	Tweede geldstroomorganisaties (o.a. NWO, KNAW)	52.451	45.534	44.402
		195.708	184.778	180.187

	2017	2016	Begroting 2017
--	-------------	------	-------------------

ONDERVERDEELD NAAR ORGANISATIEONDERDEEL

PRIMAIRE ORGANISATIEONDERDELEN

Faculteit Bouwkunde	9.549	8.392	8.323
Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen	29.492	28.510	26.360
Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica	21.415	23.800	22.097
Faculteit 3mE	21.803	26.101	22.885
Faculteit Industriële Ontwerpen	5.565	5.704	4.610
Faculteit Technische Natuurwetenschappen	48.926	34.496	53.905
Faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	10.389	9.197	10.094
Faculteit Techniek, Bestuur en Management	10.294	9.494	8.003
QuTech	19.045	21.270	10.022
	176.478	166.964	166.299

ALGEMENE ORGANISATIEONDERDELEN

Universiteitsdienst	6.060	5.964	4.678
Valorisation Centre	10.496	9.334	9.210
Geconsolideerde deelnemingen	2.674	2.516	0
	19.230	17.814	13.888
	195.708	184.778	180.187

3.5	OVERIGE BATEN	2017	2016	Begroting 2017
	Verhuur onroerend goed	3.457	4.704	5.374
	Verkopen aan derden *	1.412	2.308	2.637
	Specifieke bijdragen van derden	2.506	3.611	4.126
	Restitutie omzetbelasting op indirecte kosten	3.138	2.960	3.382
	Externe bijdrage Kavli Foundation	559	476	544
	Stichting financieel beheer 4TU.Federatie	269	351	401
	Overig	9.941	7.194	8.219
		<u>21.282</u>	<u>21.604</u>	<u>24.683</u>

*: Betreft het saldo van verkoop van materialen en bestaat uit:

Omzet	2.096	5.173
Kostprijs omzet	-684	-2.865
	<u>1.412</u>	<u>2.308</u>

4 LASTEN

4.1 PERSONEELSLASTEN

4.1.1	BELONING VOOR ARBEID	2017	2016	Begroting 2017
	Salarissen	265.244	251.211	269.638
	Overwerkgeden	136	131	200
	Gratificaties	1.745	2.117	2.500
	Vakantietoelagen	18.490	17.892	18.000
	Overige toelagen	6.542	6.876	7.000
		<u>292.157</u>	<u>278.227</u>	<u>297.338</u>

4.1.2 SOCIALE LASTEN (INCLUSIEF PENSIOENPREMIE)

Premie ZVW	14.887	14.344	15.000
Pensioenpremie	36.661	30.918	31.000
Premies sociale wetten	17.451	16.443	16.000
	<u>68.999</u>	<u>61.705</u>	<u>62.000</u>

4.1.3 OVERIGE PERSONEELSLASTEN	2017	2016	Begroting 2017
Personeel van derden	63.330	52.478	48.409
Mutatie reservering vakantiedagen	1.105	1.050	969
Vorming en training	4.894	5.107	4.711
Congressen en symposia	2.070	2.131	1.966
Overig	10.373	9.261	8.543
	81.772	70.027	64.598
4.1.4 PERSONEELSVORZIENINGEN (DOTATIE/VRIJVAL)			
Wachtgelden	5.400	6.467	0
Sabbatical leave	-88	137	0
Herijking	-831	-342	0
Reorganisaties	178	556	0
Jubileumgratificaties	-233	1.600	0
Transitievoorziening	61	0	0
Eigenrisicodragerschap ZW-flex	246	0	0
Eigenrisicodragerschap WGA	872	0	0
	5.605	8.418	0
Totale personeelslasten naar kostensoort	448.533	418.377	423.936

OVERZICHT PERSONELE BEZETTING

De personele bezetting van de organisatieonderdelen in fte's ultimo boekjaar is als volgt:

Organisatieonderdelen	Wetenschappelijk personeel		Ondersteunend personeel		Totaal	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Faculteit Bouwkunde	290	264	84	87	374	351
Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen	497	463	111	111	608	574
Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica	511	476	124	119	635	595
Faculteit 3mE	410	386	104	100	514	486
Faculteit Industrieel Ontwerpen	155	145	50	50	205	195
Faculteit Technische Natuurwetenschappen	596	589	254	244	850	833
Faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	279	259	63	66	342	325
Faculteit Techniek, Bestuur en Management	232	222	38	42	270	264
QuTech	93	75	16	13	109	88
Universiteitsdienst	0	0	1.281	1.228	1.281	1.228
	3.063	2.879	2.125	2.060	5.188	4.939

De personele bezetting naar functie in fte's ultimo boekjaar is als volgt:

	BK	CiTG	EWI	3mE	IO	TNW	LR	TBM QuTech	UD	Totaal
WETENSCHAPPELIJK PERSONEEL										
Hoogleraar	21	45	43	36	23	40	17	24	0	249
Universitair hoofddocent	42	30	45	34	15	39	16	34	0	255
Universitair docent	59	70	78	55	31	57	54	40	0	444
Promovendi	27	190	216	185	26	270	121	72	50	1.157
Assistenten in opleiding	0	0	0	0	0	54	0	0	0	54
Overig wetenschappelijk personeel	141	162	129	100	60	136	71	62	43	904
	290	497	511	410	155	596	279	232	93	3.063
ONDERSTEUNEND EN BEHEERSPERSONEEL										
Rangcategorie schaal 16 en hoger	0	0	0	0	0	0	0	0	15	15
Rangcategorie schaal 11 t/m 15	13	23	41	31	15	40	13	7	3	654
Rangcategorie schaal 1 t/m 10	58	72	83	73	34	208	47	30	13	1.413
Student assistenten	13	15	0	0	1	5	3	1	0	38
Overig	0	1	0	0	0	1	0	0	3	5
	84	111	124	104	50	254	63	38	16	1.281
TOTAAL	374	608	635	514	205	850	342	270	109	5.188

De personele bezetting binnen de geconsolideerde deelnemingen van TU Delft Services B.V. bedraagt ultimo boekjaar 49,3 fte (2016: 47,4 fte).

De overige geconsolideerde partijen hebben geen personeel in dienst.

Er waren in 2017 geen werknemers buiten Nederland werkzaam (2016: 0 fte).

PERSONEELSLASTEN NAAR ORGANISATIEONDERDEEL

PRIMAIRE ORGANISATIEONDERDELEN	2017	2016	Begroting 2017
Faculteit Bouwkunde	34.885	34.187	33.979
Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen	51.090	49.902	48.024
Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica	48.998	47.224	50.841
Faculteit 3mE	41.691	40.147	43.336
Faculteit Industrieel Ontwerpen	20.795	21.064	20.194
Faculteit Technische Natuurwetenschappen	72.099	69.349	62.264
Faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	26.479	25.514	26.639
Faculteit Techniek, Bestuur en Management	24.178	23.897	23.937
QuTech	7.638	4.429	6.264
	327.853	315.713	315.478
 ALGEMENE ORGANISATIEONDERDELEN			
Universiteitsdienst	105.596	85.589	94.474
Valorisation Centre	12.653	11.646	12.037
Geconsolideerde deelnemingen	2.431	5.429	1.947
	120.680	102.664	108.458
	448.533	418.377	423.936

			Begroting
	2017	2016	2017
4.2 AFSCHRIJVINGEN			
4.2.1 Gebouwen, terreinen en wegen	23.425	21.813	23.807
4.2.2 Apparatuur en inventaris	16.223	14.474	17.706
	39.648	36.287	41.513
4.3 HUISVESTINGSLASTEN			
4.3.1 Huur	625	573	4.354
4.3.2 Wettelijke lasten	2.191	2.581	2.000
4.3.3 Onderhoud en exploitatie	26.119	26.373	26.000
4.3.4 Energie	6.323	6.817	17.497
4.3.5 Dotatie aan voorziening amovering RID	2.700	2.700	2.700
4.3.6 Dotatie aan voorziening riolering	0	511	0
4.3.7 Dotatie aan voorziening asbest	4.644	3.347	0
4.3.8 Overige huisvestingslasten	22.881	23.182	13.917
	65.483	66.084	66.468
4.4 OVERIGE LASTEN			
4.4.1 Apparatuur en inventaris	34.835	32.594	40.378
4.4.2 Diverse lasten	75.459	71.769	74.184
	110.294	104.363	114.562
4.4.1 APPARATUUR EN INVENTARIS			
Onderhoud	10.108	9.282	12.359
Huur	3.426	3.120	2.428
Overige apparatuur	21.301	20.192	25.591
	34.835	32.594	40.378
4.4.2 DIVERSE LASTEN			
Materiaalgebonden lasten	22.819	30.964	27.210
Bureaunkosten	16.966	6.698	6.800
Reis- en verblijfkosten	9.209	9.075	9.157
Subsidies en bijdragen	17.109	13.984	17.628
Kosten uitbesteed werk	5.107	5.809	6.537
Dotatie aan studentenvoorzieningen	2.700	1.750	2.583
Dotatie/vrijval aan voorziening dubieuze debiteuren	-315	2.099	2.384
Dotatie aan voorziening splijtstoffen	921	831	921
Overige	943	559	964
	75.459	71.769	74.184

AFSCHRIJVINGEN, HUISVESTINGSLASTEN EN OVERIGE LASTEN NAAR ORGANISATIEONDERDEEL

PRIMAIRE ORGANISATIEONDERDELEN	2017	2016	Begroting 2017
Faculteit Bouwkunde	8.610	8.234	8.441
Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen	15.569	15.670	17.250
Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica	14.984	15.780	15.111
Faculteit 3mE	14.985	16.535	17.025
Faculteit Industrieel Ontwerpen	5.367	5.970	6.027
Faculteit Technische Natuurwetenschappen	40.461	31.451	51.377
Faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	9.377	10.562	9.995
Faculteit Techniek, Bestuur en Management	4.681	4.800	5.008
QuTech	9.946	18.113	6.680
	<u>123.980</u>	<u>127.115</u>	<u>136.914</u>
 ALGEMENE ORGANISATIEONDERDELEN			
Universiteitsdienst	77.690	67.899	76.539
Valorisation Centre	9.810	5.963	7.040
Geconsolideerde deelnemingen	3.945	4.471	2.050
	<u>91.445</u>	<u>78.333</u>	<u>85.629</u>
	<u>215.425</u>	<u>205.448</u>	<u>222.543</u>

6 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	31 december 2017	31 december 2016	Begroting 2017
6.1 FINANCIËLE BATEN			
6.1.1 RENTEBATEN	1.408	1.485	681
6.1.2 DIVIDENDEN	229	0	0
6.1.3 WAARDEVERANDERING FINANCIËLE VASTE ACTIVA	-520	-1.076	-1.412
	<u>1.117</u>	<u>409</u>	<u>-731</u>

6.1.3 WAARDEVERANDERING FINANCIËLE VASTE ACTIVA

ADC Crop B.V.	0	0	0
Adjuvo Motion B.V.	0	0	0
ADR Technology B.V.	0	0	0
AeroVinci IP B.V.	-72	0	0
Allotropica Technologies Inc.	-7	0	0
Bioprocess Pilot Facility B.V.	-283	-127	-167
Blue Sparrows Medtech Finance B.V.	0	0	0
BlueBee Holding B.V.	0	-2	-3
Buckney Shoes B.V.	-25	-21	-28
C2CA Technology B.V.	0	0	0
CarbonX B.V.	0	0	0
Clear Flight Solutions B.V.	0	0	0
Clinct Holding B.V.	178	0	0
CloudCuddle B.V.	1	0	0
DE-Birds B.V.	0	0	0
Delft Aerial Robotics B.V.	-231	0	0
Delft IMP B.V.	0	0	0
Delft Robotic Enterprises B.V.	0	0	0
Delft Robotics B.V.	0	0	0
Delmes B.V.	-97	0	0
Delmic B.V.	42	0	0
DENSsolutions B.V.	0	0	0
Dutch Greentech Fund B.V.	-99	-30	-39
EFC Separations B.V.	21	0	0
ElpaNav B.V.	-213	0	0
Enevrata B.V.	48	0	0
E-Stone Batteries B.V.	0	0	0
EXO Ligament B.V.	-116	-50	-66
Field Factors B.V.	0	0	0
FlexSol Building Solutions B.V.	0	0	0
GBM Works B.V.	0	0	0
Gilbert Technologies B.V.	0	-250	-328
Green Basilisk B.V.	1	-1	-1
Hardt Group B.V.	0	0	0
HOMIE B.V.	0	0	0
ICOS Cleantech Early Stage Fund II B.V.	-104	-122	-160
Inashco B.V.	0	0	0
Interactive Robotics B.V.	0	0	0
Leveon Group B.V.	0	0	0
Mainport Innovation Fund II B.V.	-5	-10	-13
Mayht B.V.	0	0	0
MILabs B.V.	70	75	98
Mo989 Holding B.V.	-2	0	0
Optimos Apto B.V.	0	-74	-97
ParaPy Holding B.V.	0	0	0
PowerWindow B.V.	0	0	0
OdepQ Systems B.V.	-25	0	0
Qualinx B.V.	0	0	0
ROM InnovationQuarter B.V.	19	-62	-81
Scrapscanner B.V.	0	0	0
Shift Invest Cooperatief UA	10	-26	-34
Skel-Ex B.V.	0	0	0
Teller B.V.	125	0	0
Tocano B.V.	240	-240	-315
TW Investments B.V.	0	-140	-184
Urban Mining Corp B.V.	4	0	0
VSParticle B.V.	0	0	0
Whiffle B.V.	0	0	0
	<u>-520</u>	<u>-1.076</u>	<u>-1.412</u>

6.2 FINANCIËLE LASTEN

6.2.2 RENTELASTEN	-400	-137	0
	<u>-400</u>	<u>-137</u>	<u>0</u>

7 BELASTINGEN

7.1 VENNOOTSCHAPSBELASTING GECONSOLIDEERDE PARTIJEN	-53	-5	0
	<u>-53</u>	<u>-5</u>	<u>0</u>

De volgende geconsolideerde partijen zijn vennootschapsbelastingplichtig: Delft Projectmanagement B.V., FlexDelft B.V., FlexDelft B.V., FlexDelft Detacheringen B.V., Stichting Enterprises Accounting, Stichting RoboValley, Suenso Molengraaffsingel B.V., Technostarters Delft Vastgoed B.V., TU Delft Services B.V. en YES!Delft B.V.

De TU Delft is niet vennootschapsbelastingplichtig.

8 RESULTAAT DEELNEMINGEN

8.1 RESULTAAT DEELNEMINGEN	-1.540	-56	0
	<u>-1.540</u>	<u>-56</u>	<u>0</u>

8.1 RESULTAAT DEELNEMINGEN

HollandPTC B.V.	-1.476	-779	0
Mainport Innovation Fund B.V.	-43	761	0
Stichting The Berlage	1	-40	0
TUD Beijing Institute WFOE	-18	0	0
UNIQ B.V.	0	0	0
VINwater	-4	2	0
	<u>-1.540</u>	<u>-56</u>	<u>0</u>

9 AANDEEL DERDEN IN GECONSOLIDEERDE PARTIJEN

9.1 AANDEEL DERDEN IN GECONSOLIDEERDE PARTIJEN	-56	-4	0
	<u>-56</u>	<u>-4</u>	<u>0</u>

ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

Bedragen in duizenden euro's (na verwerking voorstel resultaatbestemming)

1	ACTIVA	2017		2016	
		EUR	%	EUR	%
	VASTE ACTIVA				
1.2	Materiële vaste activa	437.873	55	407.475	53
1.3	Financiële vaste activa	35.883	5	37.357	5
	TOTAAL VASTE ACTIVA	473.756	60	444.832	58
	VLOTTENDE ACTIVA				
1.4	Vorraden	401	0	396	0
1.5	Vorderingen	152.445	20	139.638	18
1.6	Effecten	0	0	0	0
1.7	Liquide middelen	154.787	20	186.630	24
	TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	307.633	40	326.664	42
	TOTAAL ACTIVA	781.389	100	771.496	100

2	PASSIVA	2017		2016	
		EUR	%	EUR	%
2.1	EIGEN VERMOGEN	352.231	45	357.746	46
2.2	VOORZIENINGEN	61.397	8	61.915	8
2.3	LANGLOPENDE SCHULDEN	0	0	0	0
2.4	KORTLOPENDE SCHULDEN	367.761	47	351.835	46
	TOTAAL PASSIVA	781.389	100	771.496	100

ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017

Bedragen in duizenden euro's

		2017	Begroting 2017	2016
3	BATEN			
3.1	Rijksbijdrage	377.968	370.700	378.549
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	63	0	13
3.3	College- en examengelden	65.142	63.700	59.442
3.4	Baten projecten met derden	195.862	180.187	184.359
3.5	Overige baten	14.546	20.707	15.217
	TOTAAL BATEN	653.581	635.294	637.580
4	LASTEN			
4.1	Personeelslasten	446.101	421.989	416.194
4.2	Afschrijvingen	38.410	39.999	34.891
4.3	Huisvestingslasten	64.602	66.010	65.505
4.4	Overige lasten	108.468	114.484	101.868
	TOTAAL LASTEN	657.581	642.482	618.458
	SALDO BATEN EN LASTEN	-4.000	-7.188	19.122
6	FINANCIELE BATEN EN LASTEN	-52	484	339
	RESULTAAT	-4.052	-6.704	19.461
7	BELASTINGEN	0	0	0
8	RESULTAAT DEELNEMINGEN	-1.463	0	-434
	RESULTAAT NA BELASTINGEN	-5.515	-6.704	19.027
9	AANDEEL DERDEN IN GECONSOLIDEERDE PARTIJEN	0	0	0
	NETTO RESULTAAT	-5.515	-6.704	19.027

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

Voor de grondslagen voor waardering van activa en passiva wordt verwezen naar de pagina's 34, 35 en 36 van de geconsolideerde jaarrekening.

1 ACTIVA

VASTE ACTIVA

1.2 MATERIËLE VASTE ACTIVA

	31 december 2017	31 december 2016
1.2.1 Terreinen en wegen	39.067	36.045
1.2.2 Gebouwen en installaties gereed	287.425	289.570
1.2.3 Gebouwen en installaties in aanbouw	57.036	29.838
1.2.4 Apparatuur en inventaris	49.117	46.515
1.2.5 Vooruitbetalingen	5.228	5.507
	437.873	407.475

Verloopoverzicht	Terreinen en wegen	Gebouwen en installaties gereed	in aanbouw	Apparatuur en inventaris	Vooruit- betalingen	Totaal
Cumulatieve aanschaffingswaarde op 31 december 2016	39.200	710.719	29.838	209.180	5.507	994.444
Cumulatieve afschrijvingen op 31 december 2016	-3.155	-421.149	0	-162.665	0	-586.969
Boekwaarde 31 december 2016	36.045	289.570	29.838	46.515	5.507	407.475
Investeringen	1.393	0	49.551	4.227	13.891	69.062
Desinvesteringen	0	-1.485	-254	-19.655	0	-21.394
Transfer naar Terreinen en wegen	2.189	0	-2.189	0	0	0
Transfer naar Gebouwen gereed	0	19.910	-19.910	0	0	0
Transfer naar Apparatuur en inventaris	0	0	0	14.170	-14.170	0
Afschrijvingen	-560	-22.055	0	-15.795	0	-38.410
Afschrijvingen desinvesteringen	0	1.485	0	19.655	0	21.140
Mutaties 2017	3.022	-2.145	27.198	2.602	-279	30.398
Cumulatieve aanschaffingswaarde op 31 december 2017	42.782	729.144	57.036	207.922	5.228	1.042.112
Cumulatieve afschrijvingen op 31 december 2017	-3.715	-441.719	0	-158.805	0	-604.239
Boekwaarde 31 december 2017	39.067	287.425	57.036	49.117	5.228	437.873
Afschrijvingspercentage per jaar	0 - 3,3	1,7 - 6,7	0	10 - 33,3	0	

TOELICHTING MATERIËLE VASTE ACTIVA

De terreinen en wegen omvatten ultimo 2017 159 hectare, 69 are en 70 centiare.

De actuele waarde is niet vastgesteld, derhalve ter indicatie de verzekerde waarde en WOZ-waarde:

- de Gebouwen gereed hebben ultimo 2017 een verzekerde waarde (herbouwwaarde) van M€ 1.188;
- de Gebouwen gereed en terreinen hebben ultimo 2017 een WOZ-waarde van M€ 300 (waardepelldatum 01-01-2017).

De aankoop ten behoeve van het op peil houden van de collectie van de universiteitsbibliotheek

wordt in het jaar van aanschaf ten laste van de exploitatierekening gebracht.

Over 2017 betrof dit een bedrag van M€ 7,3 (2016: M€ 7,6).

Op balansdatum bedraagt de verzekerde waarde van de totale collectie M€ 30.

In het bedrag van Terreinen en wegen is een waarde van M€ 13 opgenomen voor het gebied Technopolis.

In verband met de financiële zekerheidsstelling voor ontmanteling RID zijn drie panden van de universiteit hypothecair belast.

1.3 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	<u>31 december 2017</u>	<u>31 december 2016</u>
1.3.1 Deelnemingen in:		
TU Delft Services B.V.	17.267	19.237
Delft Enterprises B.V.	2.888	2.381
Mapper Lithography Holding B.V.	0	0
Subtotaal	<u>20.155</u>	<u>21.618</u>
1.3.2 Leningen aan:		
Studie- en studentenverenigingen	42	47
Stichting Laboratoriumvliegtuig NLR/TU Delft	136	170
Stichting Zenith Innovations	30	0
Noodfonds Studenten	20	22
Technostarters	0	0
TU Delft Services B.V.	15.500	15.500
Subtotaal	<u>15.728</u>	<u>15.739</u>
	<u>35.883</u>	<u>37.357</u>
De mutaties kunnen als volgt worden weergegeven:		
	Deel-	Leningen
	nemingen	
Stand op 1 januari 2017	21.618	15.739
Verstrekkings	0	30
Aflossingen/inlossingen	0	-41
Resultaat boekjaar	-1.463	0
Stand op 31 december 2017	<u>20.155</u>	<u>15.728</u>

Twee 100% deelneming zijn onder de financiële vaste activa opgenomen tegen netto-vermogenswaarde.

Aan het resultaat hebben de volgende 100% deelnemingen bijgedragen:

TU Delft Services B.V.	K€ 1.969 negatief
Delft Enterprises B.V.	K€ 507 positief

Studie- en studentenverenigingen

Betreft een 5-tal meerjarige renteloze leningen.

Stichting Laboratoriumvliegtuig NLR/TU Delft

In 2011 is een lening verstrekt aan Stichting Laboratoriumvliegtuig NLR/TU Delft. Deze lening is voor de stichting benodigd om te herinvesteren in een vliegtuigcockpit t.b.v. onderzoeksdoeleinden van de TU Delft. De lening heeft een hoofdsom van K€ 341 en wordt in tien jaarlijkse termijnen van gelijke omvang afgelost. Tot en met 2017 zijn zes termijnen afgelost van in totaal K€ 204.

Stichting Zenith Innovations

De activiteiten van het Delftse team dat deelneemt aan de World Solar Challenge in Australië zijn ondergebracht in de Stichting Zenith Innovations. Aan de stichting is een lening verstrekt ter overbrugging van het tijdig kunnen verbinden van voldoende sponsors aan het evenement.

In 2017 is een nieuwe lening verstrekt aan Stichting Zenith Innovations van K€ 30.

Noodfonds Studenten

Er is een noodfonds voor studenten met financiële problemen. Het noodfonds wordt alleen in uitzonderlijke gevallen ingezet en het betreft altijd een lening en betreft in alle gevallen andere kosten dan collegegeld, zoals ziekenhuiskosten. Er wordt geen collegegeld vergoed.

Technostarters

Technostarters betreft een programma dat voorziet in begeleiding en verstrekken van leningen aan jonge ondernemers die aan de TU Delft zijn afgestudeerd. Tot en met 2005 zijn in dit kader leningen verstrekt. In het kader van de SKE-regeling van het Ministerie van Economische Zaken worden leningen vanaf 2006 via Rabobank Delfland verstrekt. In 2007 zijn de lopende technostartersleningen grotendeels overgedragen aan de Rabobank Delfland, een beperkt aantal leningen resterend bij de TU Delft. Ulltimo 2017 resteert een saldo van K€ 47.

Gezien de onzekerheid omtrent ontvangsten is het gehele saldo aan leningen opgenomen in een voorziening.

VLOTTENDE ACTIVA

	31 december 2017	31 december 2016
1.4 VOORRADEN		
1.4.1 Verbruiksgoederen	401	396
1.5 VORDERINGEN		
1.5.1 Debiteuren	29.590	21.082
1.5.2 Vorderingen met betrekking tot Rijksbijdragen	9.522	11.542
1.5.3 Kasbeperking	1.677	2.381
1.5.4 Vooruitbetaalde kosten meerjarige projecten	99.115	92.823
1.5.5 Overige vorderingen	1.239	1.201
1.5.6 Overlopende activa	11.302	10.609
	152.445	139.638
1.5.1 DEBITEUREN	29.590	21.082
Op de debiteuren is de voorziening voor oninbaarheid ten bedrage van K€ 2.251 in mindering gebracht (2016: K€ 3.372).		
Onder de debiteuren zijn vorderingen opgenomen tot een bedrag van K€ 3.684 met een ouderdom langer dan een jaar.		
1.5.2 VORDERINGEN MET BETREKKING TOT RIJKSBIJDRAGEN (exclusief overige bijdragen)	2017	2016
Saldo 1 januari	11.542	13.575
Rijksbijdrage (exclusief overige bijdragen) conform brief 2017/2/701574 d.d. 19 december 2017	381.885	369.341
Rijksbijdrage t.b.v. IHE Delft Institute for Water Education	10.225	10.624
BaMa compensatie, prijsbijstelling	224	173
Compensatie kasbeperking	2.381	2.855
	406.257	396.568
Ontvangen/verrekend	-373.639	-358.687
Doorgestort naar IHE Delft Institute for Water Education	-10.225	-10.624
BaMa compensatie	-2.244	-2.218
Prestatiebesteding	-8.950	-11.128
Sirius Programma - DHC	0	12
Kasbeperking	-1.677	-2.381
Saldo 31 december	9.522	11.542

Met ingang van boekjaar 2008 fungeert TU Delft als tussenpersoon voor betaling van de rijksbijdrage t.b.v. IHE Delft Institute for Water Education afkomstig van het Ministerie van OCW. Bij ontvangst van de maandelijkse betalingen worden deze direct volledig doorgestort aan het instituut.

BaMa compensatie

In 2009 hebben het Ministerie van OCW, de VSNU en de afzonderlijke universiteiten (waaronder ook TU Delft) een document ondertekend waarin de hoofdafspraken zijn verwoord voor de mogelijke BaMa compensatie.

In dit document is onder andere vastgelegd dat:

- de invoering van de BaMa structuur niet budgettair is gerealiseerd;
- de minister het mogelijke tekort voor maximaal M€ 97 zal compenseren;
- de compensatie alleen geldt voor de jaren 2003 tot en met 2010 (voor de jaren daarna zal geen compensatie plaatsvinden);
- de minister de inspanningsverplichting op zich neemt om de mogelijke schuld af te lossen in een periode van maximaal 10 jaar.

In 2017 is een aflossing ontvangen van K€ 2.244 (2016: K€ 2.218). Ultimo 2017 resteert er een BaMa vordering van K€ 9.522 (2016: K€ 11.542).

1.5.3 KASBEPERKING

De kasbeperking betreft vorderingen op de Rijksoverheid als gevolg van in het verleden naar toekomstige jaren uitgestelde betalingen van Rijksbijdragen. Het opgevoerde bedrag sluit aan op de brief 2017 van het Ministerie van OCW met kenmerk 2017/2/701574.

1.5.4 VOORUITBETAALDE KOSTEN MEERJARIGE PROJECTEN

	31 december 2017	31 december 2016
Vooruitbetaalde kosten projecten met een debetsaldo	496.238	481.891
Gedeclareerde termijnen	-335.082	-340.903
Voorziening	-62.041	-48.165
	<u>99.115</u>	<u>92.823</u>

1.5.5 OVERIGE VORDERINGEN

College- en examengelden	574	487
Stichting financieel beheer 4TU.Federatie	270	341
Voorschotten aan personeel	395	373
	<u>1.239</u>	<u>1.201</u>

1.5.6 OVERLOPENDE ACTIVA

Vooruitbetaalde bedragen	10.806	8.951
Nog te ontvangen rente	0	269
Nog in rekening te brengen bedragen	463	1.389
Nog te ontvangen gelden inzake Professionele Leergemeenschappen	33	0
	<u>11.302</u>	<u>10.609</u>

1.6 **EFFECTEN**

De TU Delft heeft geen effecten.

1.7 **LIQUIDE MIDDELEN**

	31 december	31 december
	2017	2016
1.7.1 Kassen	30	25
1.7.2 Banksaldi in rekening-courant	54.757	86.605
1.7.3 Deposito's en parkeerrekeningen	100.000	100.000
	<u>154.787</u>	<u>186.630</u>

Het geheel van kassen en banksaldi in rekening-courant staat ter vrije beschikking van de TU Delft en haar geconsolideerde entiteiten.

De TU Delft houdt bij een aantal banken zogenaamde parkeerrekeningen aan. De rentevergoeding op deze rekeningen is variabel en gekoppeld aan de ontwikkeling van het Euribor-tarief. De gelden zijn op korte termijn oproepbaar, variërend van maandbasis tot maximaal halfjaarbasis.

2 PASSIVA

	31 december 2017	31 december 2016
2.1 EIGEN VERMOGEN		
2.1.1 Technische Universiteit Delft	352.231	357.746
	<u>352.231</u>	<u>357.746</u>
	2017	2016
2.1.1 EIGEN VERMOGEN TECHNISCHE UNIVERSITEIT DELFT		
Saldo 1 januari	357.746	338.719
Resultaat boekjaar	-5.515	19.027
Saldo 31 december	<u>352.231</u>	<u>357.746</u>
	Stand per 1-1-2017	Voorstel resultaat
Algemene reserve		Stand per 31-12-2017
Algemene reserve	355.816	-5.581
	<u>355.816</u>	<u>350.235</u>
Bestemmingsreserve		
LDE Samenwerking (publiek)	1.930	66
	<u>1.930</u>	<u>1.996</u>
	<u>357.746</u>	<u>-5.515</u>
		<u>352.231</u>

De bestemmingsreserve

Dit betreffen de reserves welke op grond van een besluit van het college van bestuur zijn gevormd voor voorgenomen specifieke bestedingen in het kader van onderwijs en onderzoek bij de faculteiten en diensten.

De bestemmingsreserve (publiek) heeft betrekking op het publieke deel van de activiteiten van TU Delft Services B.V. en de beschikbaar gestelde middelen in het kader van het samenwerkingsverband tussen de Universiteit Leiden, TU Delft en de Erasmus Universiteit Rotterdam (LDE).

	31 december 2017	31 december 2016
2.2 VOORZIENINGEN		
2.2.1 Personeelsvoorzieningen	28.176	28.454
2.2.2 Studentenvoorzieningen	2.118	1.473
2.2.3 Diverse voorzieningen	31.103	31.988
	<u>61.397</u>	<u>61.915</u>

2.2.1 PERSONEELSVORZIENINGEN

	Saldo 1 januari 2017	Vrijval (-)	Dotatie (+)	Onttrekking (-)	Saldo 31 december 2017
Wachtgelden	12.949	717	6.117	3.733	14.616
Sabbatical leave	1.030	181	93	88	854
Herijking	2.983	831	0	289	1.863
Reorganisaties	4.314	291	469	969	3.523
Jubileumgratificaties	7.178	233	0	617	6.328
Transitievoorziening	0	0	61	0	61
Eigenrisicodragerschap ZW-flex	0	0	246	187	59
Eigenrisicodragerschap WGA	0	0	872	0	872
	<u>28.454</u>	<u>2.253</u>	<u>7.858</u>	<u>5.883</u>	<u>28.176</u>

- Voorziening wachtgelden: dit betreft de voorziening voor toekomstige uitkeringen aan (voormalige) medewerkers die aanspraak (kunnen) maken op de wachtgeldregeling.
- Voorziening sabbatical leave: betreft de voorziening voor de verplichtingen die samenhangen met sabbatical leave.
- Voorziening herijking: deze voorziening is gevormd om de organisatorische wijzigingen die voortkomen uit het proces herijking te bekostigen.
- Voorziening reorganisaties: de voorziening heeft betrekking op verplichtingen die voortvloeien uit de reorganisaties met betrekking tot de organisatieonderdelen.
- Voorziening jubileumgratificaties: betreft de voorziening voor de verplichtingen die samenhangen met ambtsjubilea. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde, rekeninghoudend met een prijsindexatie van 2,5% per jaar en een disconteringsvoet van 1,5%.
- Transitievoorziening: dit betreft de voorziening voor toekomstig verschuldigde transitievergoedingen aan medewerkers bij beëindiging van het tijdelijk dienstverband van 2 jaar of langer.
- Eigenrisicodragerschap ZW-flex: dit betreft de voorziening voor toekomstig verschuldigde Ziektewet-uitkeringen aan (ex-)medewerkers.
- Eigenrisicodragerschap WGA: dit betreft de voorziening voor toekomstig verschuldigde WGA-uitkeringen aan (ex-)medewerkers.

2.2.2 STUDENTENVOORZIENINGEN

	Saldo 1 januari 2017	Vrijval (-)	Dotatie (+)	Onttrekking (-)	Saldo 31 december 2017
Regeling afstudeersteun studenten (RAS)	1.473	0	2.700	2.055	2.118
	<u>1.473</u>	<u>0</u>	<u>2.700</u>	<u>2.055</u>	<u>2.118</u>

Bovenstaande voorziening heeft betrekking op directe dan wel indirecte financiële ondersteuning van studenten.

2.2.3 DIVERSE VOORZIENINGEN

	Saldo 1 januari 2017	Vrijval (-)	Dotatie (+)	Onttrekking (-)	Saldo 31 december 2017
Splijststoffen	2.815	0	921	372	3.364
Asbest	2.800	0	4.644	3.044	4.400
Riolering	11.511	0	0	5.734	5.777
Amovering RID	14.862	0	2.700	0	17.562
	31.988	0	8.265	9.150	31.103

Splijststoffen

Deze voorziening wordt gevormd door de kosten welke voortkomen uit hoofde van afvoer en opslag van splijststoffen. Het bedrag is bepaald naar aard van de afzonderlijke activiteiten van het afvoer en opslag en is berekend door een interne specialist aan de hand van externe contracten (COVRA). Bij de berekening van de voorziening is uitgegaan van een prijsindexatie van 3% per jaar.

Zie pagina 50 voor een nadere toelichting over het Reactor Instituut Delft (RID).

Asbest

De TU Delft heeft een voorziening voor asbestsanering opgenomen waarbij het bedrag is bepaald op basis van een inventarisatie van de gehele TU campus waarbij de geschatte kosten zijn berekend per gebouw aan de hand van ervaringscijfers per soort asbest. De totale geschatte kosten voor de gehele TU campus zijn berekend op ca M€ 27,0 nominaal.

De daadwerkelijke asbest uitgaven zijn afhankelijk van het samenvallen van asbestverwijdering met sloop en renovatietrajecten waar besluitvorming nog over onderhanden is.

De opgenomen voorziening betreft de verwachte uitgaven voor enkel het boekjaar 2018.

Riolering

De TU Delft heeft een voorziening opgenomen om in de komende jaren de rioolstelsels te vervangen in verband met de slechte staat waarin deze zich bevinden. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde met een disconteringsvoet van 1,5%.

Amovering RID

De TU Delft is op grond van de Kernenergiewet vergunninghouder van het Reactor Instituut Delft (RID), als bedoeld in artikel 15b van de Kernenergiewet. Per 1 april 2011 is een wijziging van de Kernenergiewet van kracht waarin (onder meer) een verplichting voor de vergunninghouders van kerncentrales en -reactoren is opgenomen om financiële zekerheid te stellen voor de kosten die zijn verbonden aan de buitengebruikstelling en ontmanteling van een kerncentrale of -reactor door de vergunninghouder. Voor de financiële zekerheid zijn drie panden van de TU Delft hypothecair belast.

In de jaarrekening is in 2011 voor het eerst een voorziening voor de toekomstige ontmanteling van het RID gevormd waaraan jaarlijks zal worden gedoteerd naar tijdsevenredig gebruik.

De voorziening amovering RID is in 2016 opnieuw getoetst. Hieruit zijn geen wijzigingen voortgekomen van materiële aard.

De looptijd van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

	Saldo 31 december 2017	Onderverdeling saldo		
		< 1 jaar	1 - 5 jaar	> 5 jaar
Personeelsvoorzieningen	28.176	7.044	14.652	6.480
Studentenvoorzieningen	2.118	1.228	890	0
Diverse voorzieningen	31.103	4.400	9.141	17.562
TOTALE VOORZIENINGEN	61.397	12.672	24.683	24.042

2.3 LANGLOPENDE SCHULDEN

De TU Delft heeft geen langlopende schulden.

	31 december 2017	31 december 2016
2.4 KORTLOPENDE SCHULDEN		
2.4.1 Crediteuren	8.638	4.242
2.4.2 Omzetbelasting	2.962	2.112
2.4.3 Loonheffing	18.045	16.963
2.4.4 Pensioenpremies	4.187	3.555
2.4.5 Vooruitontvangen bedragen meerjarige projecten	167.781	158.266
2.4.6 Overlopende passiva	166.148	166.697
	<u>367.761</u>	<u>351.835</u>

De kortlopende schulden hebben allen een resterende looptijd van korter dan een jaar. De reële waarde van de kortlopende schulden benadert de boekwaarde vanwege het kortlopende karakter ervan.

2.4.5 VOORUITONTVANGEN BEDRAGEN MEERJARIGE PROJECTEN

Gedeclareerde termijnen	421.718	381.912
Vooruitbetaalde kosten projecten met een creditsaldo	-253.937	-223.646
	<u>167.781</u>	<u>158.266</u>

2.4.6 OVERLOPENDE PASSIVA

Overlopende vakantiedagen	16.200	15.000
Nog te betalen bedragen	71.256	63.542
Nog te betalen rente	1	0
Vooruitontvangen college- en examengelden (1 januari - 31 augustus)	31.626	28.443
Nog verschuldigde vakantietoelagen (1 juni - 31 december)	10.430	9.975
Nog te besteden gelden inzake Sirius Programma - Chalant	0	126
Nog te besteden gelden inzake Integrale Veiligheid - fase 2	0	87
Nog te besteden gelden inzake Zwaartekracht: Frontiers of Nanoscience	8.442	7.360
Nog te besteden gelden inzake Zwaartekracht: Building a Synthetic Cell	3.955	0
Nog te besteden gelden inzake Professionele Leergemeenschappen	0	53
Vooruitontvangen penvoerderschappen	14.710	29.058
Vooruitontvangen bedragen	9.528	13.053
	<u>166.148</u>	<u>166.697</u>

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Voor de grondslagen voor bepaling van het resultaat wordt verwezen naar pagina 37 van de geconsolideerde jaarrekening.

3 BATEN

	2017	2016	Begroting 2017
RIJKS- EN OVERIGE BIJDAGEN			
3.1 Rijksbijdrage	382.109	369.514	370.700
Van/naar balans	-4.141	9.035	0
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	-150	13	0
Van/naar balans	213	0	0
	<u>378.031</u>	<u>378.562</u>	<u>370.700</u>
3.1 RIJKSBIJDRAGE			
Volgens bekostigingsmodel	365.777	353.936	370.700
Overige toewijzingen	16.332	15.578	0
Rijksbijdrage conform brief 2017/2/701574	<u>382.109</u>	<u>369.514</u>	<u>370.700</u>
Overige toewijzingen			
Prestatiebekostiging	8.950	11.128	0
Zwaartekracht: Frontiers of Nanoscience	3.203	4.177	0
Zwaartekracht: Building a Synthetic Cell	3.955	0	0
Professionele Leergemeenschappen	0	100	0
BaMa compensatie, prijsbijstelling	224	173	0
	<u>16.332</u>	<u>15.578</u>	<u>0</u>
VAN (+)/NAAR (-) BALANS			
Zwaartekracht: Frontiers of Nanoscience	-1.081	3.374	
Zwaartekracht: Building a Synthetic Cell	-3.955	0	
4TU Sectorplan Technologie 2014-2017	809	2.636	
Sectorplan Natuur- en Scheikunde	0	3.078	
Professionele Leergemeenschappen	86	-53	
	<u>-4.141</u>	<u>9.035</u>	
3.2 OVERIGE OVERHEIDSBIJDRAGEN EN -SUBSIDIES			
Open en online hoger onderwijs - OT BMI	15	80	0
Open en online onderwijs - PrESTO	72	0	0
Bètasteunpunt Zuid-Holland	43	0	0
Stichting SOFOKLES (VSNU)	-67	-67	0
Sirius Programma - Chalant	-126	0	0
Integrale Veiligheid - fase 2	-87	0	0
	<u>-150</u>	<u>13</u>	<u>0</u>
VAN (+)/NAAR (-) BALANS			
Sirius Programma - DHC	126	0	
Integrale Veiligheid	87	0	
	<u>213</u>	<u>0</u>	

3.3	COLLEGE- EN EXAMENGELDEN	Begroting		
		2017	2016	2017
	Collegegelden sector WO	65.142	59.442	63.700
		65.142	59.442	63.700

3.4	BATEN PROJECTEN MET DERDEN	Begroting		
		2017	2016	2017
	Contractonderzoek:			
	Nationale overheden	24.089	25.636	25.056
	Internationale overheden	36.645	25.911	25.325
	Overige non-profitorganisaties	10.185	12.902	12.610
	Bedrijven	72.451	74.479	72.794
	Tweede geldstroomorganisaties (o.a. NWO, KNAW)	52.492	45.431	44.402
		195.862	184.359	180.187

ONDERVERDEELD NAAR ORGANISATIEONDERDEEL		Begroting		
		2017	2016	2017
PRIMAIRE ORGANISATIEONDERDELEN				
	Faculteit Bouwkunde	9.549	8.392	8.323
	Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen	29.492	28.510	26.360
	Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica	21.415	23.800	22.097
	Faculteit 3mE	21.803	26.101	22.885
	Faculteit Industriële Ontwerpen	5.565	5.704	4.610
	Faculteit Technische Natuurwetenschappen	48.926	34.496	53.905
	Faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	10.389	9.197	10.094
	Faculteit Techniek, Bestuur en Management	10.294	9.494	8.003
	QuTech	19.045	21.270	10.022
		176.478	166.964	166.299

ALGEMENE ORGANISATIEONDERDELEN				
	Universiteitsdienst	6.060	5.964	4.678
	Valorisation Centre	13.324	11.431	9.210
		19.384	17.395	13.888
		195.862	184.359	180.187

3.5	OVERIGE BATEN	2017	2016	Begroting 2017
	Verhuur onroerend goed	3.457	4.704	6.401
	Verkopen aan derden *	1.412	2.308	3.141
	Specifieke bijdragen van derden	298	1.420	1.932
	Restitutie omzetbelasting op indirecte kosten	3.138	2.960	4.028
	Stichting financieel beheer 4TU.Federatie	269	351	478
	Overig	5.972	3.474	4.727
		<u>14.546</u>	<u>15.217</u>	<u>20.707</u>

*: Betreft het saldo van verkoop van materialen en bestaat uit:

Omzet	2.096	5.173
Kostprijs omzet	-684	-2.865
	<u>1.412</u>	<u>2.308</u>

4 LASTEN

4.1 PERSONEELSLASTEN

4.1.1	BELONING VOOR ARBEID	2017	2016	Begroting 2017
	Salarissen	256.046	242.600	259.805
	Overwerkgeden	136	131	200
	Gratificaties	1.745	2.117	2.500
	Vakantietoelagen	18.490	17.892	18.000
	Overige toelagen	6.542	6.876	7.000
		<u>282.959</u>	<u>269.616</u>	<u>287.505</u>

4.1.2 SOCIALE LASTEN (INCLUSIEF PENSIOENPREMIE)

Premie ZVW	14.887	14.344	15.000
Pensioenpremie	36.661	30.918	31.000
Premies sociale wetten	15.344	14.585	16.000
	<u>66.892</u>	<u>59.847</u>	<u>62.000</u>

4.1.3 OVERIGE PERSONEELSLASTEN	2017	2016	Begroting 2017
Personeel van derden	72.232	60.910	56.376
Mutatie reservering vakantiedagen	1.200	700	648
Vorming en training	4.894	5.107	4.727
Congressen en symposia	2.070	2.131	1.972
Overig	10.249	9.465	8.761
	90.645	78.313	72.484
4.1.4 PERSONEELSVORZIENINGEN (DOTATIE/VRIJVAL)			
Wachtgeld	5.400	6.467	0
Sabbatical leave	-88	137	0
Herijking	-831	-342	0
Reorganisaties	178	556	0
Jubileumgratificaties	-233	1.600	0
Transitievoorziening	61	0	0
Eigenrisicodragerschap ZW-flex	246	0	0
Eigenrisicodragerschap WGA	872	0	0
	5.605	8.418	0
Totale personeelslasten naar kostensoort	446.101	416.194	421.989

OVERZICHT PERSONELE BEZETTING

De personele bezetting van de organisatieonderdelen in fte's ultimo boekjaar is als volgt:

Organisatieonderdelen	Wetenschappelijk personeel		Ondersteunend personeel		Totaal	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Faculteit Bouwkunde	290	264	84	87	374	351
Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen	497	463	111	111	608	574
Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica	511	476	124	119	635	595
Faculteit 3mE	410	386	104	100	514	486
Faculteit Industrieel Ontwerpen	155	145	50	50	205	195
Faculteit Technische Natuurwetenschappen	596	589	254	244	850	833
Faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	279	259	63	66	342	325
Faculteit Techniek, Bestuur en Management	232	222	38	42	270	264
QuTech	93	75	16	13	109	88
Universiteitsdienst	0	0	1.281	1.228	1.281	1.228
	3.063	2.879	2.125	2.060	5.188	4.939

De personele bezetting naar functie in fte's ultimo boekjaar is als volgt:

	BK	CI TG	EWI	3mE	IO	TNW	LR	TBM QuTech	UD	Totaal
WETENSCHAPPELIJK PERSONEEL										
Hoogleraar	21	45	43	36	23	40	17	24	0	249
Universitair hoofddocent	42	30	45	34	15	39	16	34	0	255
Universitair docent	59	70	78	55	31	57	54	40	0	444
Promovendi	27	190	216	185	26	270	121	72	50	1.157
Assistenten in opleiding	0	0	0	0	0	54	0	0	0	54
Overig wetenschappelijk personeel	141	162	129	100	60	136	71	62	43	904
	290	497	511	410	155	596	279	232	93	3.063
ONDERSTEUNEND EN BEHEERSPERSONEEL										
Rangcategorie schaal 16 en hoger	0	0	0	0	0	0	0	0	15	15
Rangcategorie schaal 11 t/m 15	13	23	41	31	15	40	13	7	3	654
Rangcategorie schaal 1 t/m 10	58	72	83	73	34	208	47	30	13	1.413
Student assistenten	13	15	0	0	1	5	3	1	0	38
Overig	0	1	0	0	0	1	0	0	3	5
	84	111	124	104	50	254	63	38	16	1.281
TOTAAL	374	608	635	514	205	850	342	270	109	5.188

Er waren in 2017 geen werknemers buiten Nederland werkzaam (2016: 0 fte).

PERSONEELSLASTEN NAAR ORGANISATIEONDERDEEL

PRIMAIRE ORGANISATIEONDERDELEN	2017	2016	Begroting 2017
Faculteit Bouwkunde	34.885	34.187	33.979
Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen	51.090	49.902	48.024
Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica	48.998	47.224	50.841
Faculteit 3mE	41.691	40.147	43.336
Faculteit Industrieel Ontwerpen	20.795	21.064	20.194
Faculteit Technische Natuurwetenschappen	72.099	69.318	62.264
Faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	26.479	25.514	26.639
Faculteit Techniek, Bestuur en Management	24.178	23.897	23.937
QuTech	7.638	4.429	6.264
	327.853	315.682	315.478
 ALGEMENE ORGANISATIEONDERDELEN			
Universiteitsdienst	105.595	88.866	94.474
Valorisation Centre	12.653	11.646	12.037
	118.248	100.512	106.511
	446.101	416.194	421.989

			Begroting
	2017	2016	2017
4.2 AFSCHRIJVINGEN			
4.2.1 Gebouwen, terreinen en wegen	22.615	20.741	23.075
4.2.2 Apparatuur en inventaris	15.795	14.150	16.924
	38.410	34.891	39.999
4.3 HUISVESTINGSLASTEN			
4.3.1 Huur	606	589	4.305
4.3.2 Wettelijke lasten	2.191	2.581	2.000
4.3.3 Onderhoud en exploitatie	26.119	26.373	26.000
4.3.4 Energie	6.095	6.749	17.213
4.3.5 Dotatie aan voorziening amovering RID	2.700	2.700	2.700
4.3.6 Dotatie aan voorziening riolering	0	511	0
4.3.7 Dotatie aan voorziening asbest	4.644	3.347	0
4.3.8 Overige huisvestingslasten	22.247	22.655	13.792
	64.602	65.505	66.010
4.4 OVERIGE LASTEN			
4.4.1 Apparatuur en inventaris	34.836	32.594	40.076
4.4.2 Diverse lasten	73.632	69.274	74.408
	108.468	101.868	114.484
4.4.1 APPARATUUR EN INVENTARIS			
Onderhoud	10.108	9.282	12.112
Huur	3.426	3.120	2.393
Overige apparatuur	21.302	20.192	25.571
	34.836	32.594	40.076
4.4.2 DIVERSE LASTEN			
Materiaalgebonden lasten	22.819	30.964	27.141
Bureaunkosten	16.532	6.298	6.558
Reis- en verblijfkosten	9.138	8.948	9.132
Subsidies en bijdragen	19.125	14.312	16.563
Kosten uitbesteed werk	5.098	5.803	6.455
Dotatie aan studentenvoorzieningen	2.700	1.750	2.583
Dotatie/vrijval aan voorziening dubieuze debiteuren	-387	1.274	2.384
Dotatie aan voorziening splijtstoffen	921	831	921
Overige	-2.314	-906	2.671
	73.632	69.274	74.408

AFSCHRIJVINGEN, HUISVESTINGSLASTEN EN OVERIGE LASTEN NAAR ORGANISATIEONDERDEEL

PRIMAIRE ORGANISATIEONDERDELEN	2017	2016	Begroting 2017
Faculteit Bouwkunde	8.610	8.234	8.441
Faculteit Civiele Techniek en Geowetenschappen	15.569	15.670	17.250
Faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica	14.984	15.780	15.111
Faculteit 3mE	14.985	16.535	17.025
Faculteit Industrieel Ontwerpen	5.367	5.970	6.027
Faculteit Technische Natuurwetenschappen	40.461	31.451	51.377
Faculteit Luchtvaart- en Ruimtevaarttechniek	9.377	10.562	9.995
Faculteit Techniek, Bestuur en Management	4.681	4.800	5.008
QuTech	9.946	18.113	6.680
	123.980	127.115	136.914
ALGEMENE ORGANISATIEONDERDELEN			
Universiteitsdienst	77.690	69.186	76.539
Valorisation Centre	9.810	5.963	7.040
	87.500	75.149	83.579
	211.480	202.264	220.493

6 **FINANCIËLE BATEN EN LASTEN**

	31 december 2017	31 december 2016	Begroting 2017
6.1 FINANCIËLE BATEN			
6.1 RENTEBATEN	-52	339	484
	<u>-52</u>	<u>339</u>	<u>484</u>

8 **RESULTAAT DEELNEMINGEN**

8.1 RESULTAAT DEELNEMINGEN	1.463	434	0
	<u>1.463</u>	<u>434</u>	<u>0</u>

ACCOUNTANTSKOSTEN

Specificatie van betaalde honoraria aan de huisaccountant (bedragen inclusief omzetbelasting):

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Onderzoek van de jaarrekening	179	353
Andere controleopdrachten	244	253
Adviesdiensten op fiscaal terrein	18	30
Andere niet-controlediensten	18	28
	<u>459</u>	<u>664</u>

Delft, 25 mei 2018

Het College van Bestuur,

Prof.dr.ir. T.H.J.J. van der Hagen, Voorzitter / Rector Magnificus

Prof.dr. R.F. Mudde, Vice Rector Magnificus / Vice-voorzitter

Mw. Drs. N.A. Vermeulen MBA, Vice President Operations

Ondertekend te Delft, 25 mei 2018

Namens het College van Bestuur,

Prof.dr.ir. T.H.J.J. van der Hagen
Voorzitter / Rector Magnificus

Prof.dr. R.F. Mudde
Vice Rector Magnificus / Vice-voorzitter

Mw. Drs. N.A. Vermeulen MBA
Vice President Operations

Namens de Raad van Toezicht,

Drs.ir. J. van der Veer
Voorzitter

Mw. Ir. L.C.Q.M. Smits van Oyen MBA

Drs. G. de Zoeten RC

Mw. Drs. C.G. Gehrels

Prof.dr. L.L.G. Soete

MODEL E: VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen in duizenden euro's

Naam	Vestigingsplaats	Code activiteit	Jaar	Eigen Vermogen	Resultaat	Deelnemings %	Art 2:403
Geconsolideerde verbonden partijen:							
TU Delft Services B.V. **	Delft	4	2017	17.267	-1.969	100%	Nee
Delft Enterprises B.V. **	Delft	4	2017	2.888	507	100%	Nee
Stichting Het Lammingafonds	Delft	4	2017	2.545	107	n.v.t.	Nee
Stichting Nanoscience TU Delft	Delft	2	2017	10.239	747	n.v.t.	Nee
Stichting Justus & Louise van Effen Fonds	Delft	4	2017	13.280	-65	n.v.t.	Nee
Niet geconsolideerde verbonden partijen:							
Stichting Bedrijvenspiegel	Delft	4	2016	75	-14	n.v.t.	Nee
Stichting Biotechnology Studies Delft - Leiden	Leiden	1	2016	1.007	-163	n.v.t.	Nee
Stichting Energy Delta Gas Research	Groningen	4	***			n.v.t.	Nee
Stichting Far and Large Offshore Wind	Amsterdam	2	***			n.v.t.	Nee
Stichting financieel beheer 4TU Federatie	Delft	4	2017	0	0	n.v.t.	Nee
Stichting FMLC	Delft	4	2016	197	-20	n.v.t.	Nee
Stichting Universiteitsfonds Delft	Delft	4	2017	4.963	1	n.v.t.	Nee
Stichting Imagine Life Sciences	Delft	4	2016	67	1	n.v.t.	Nee
Stichting Laboratoriumvliegtuig NLR/TU Delft	Haarlemmermeer	2	2016	1	0	n.v.t.	Nee
Stichting Molengraaff-fonds	Delft	4	2017	935	-6	n.v.t.	Nee
Stichting Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions (AMS)	Amsterdam	1	***			n.v.t.	Nee
Stichting Cyber Security Academy	Den Haag	1	2016	33	33	n.v.t.	Nee
Stichting European Process Intensification Center	Delft	2	***			n.v.t.	Nee
Stichting BLUE BOX EVENTS	Delft	4	***			n.v.t.	Nee
Stichting Dutch Composite Maintenance Center (DCMC)	Woensdrecht	2	2016	0	0	n.v.t.	Nee
Overige gerelateerde rechtspersonen:							
Mapper Lithography Holding B.V.	Delft	2	2016	55.258	12.113	6%	Nee
*: Geconsolideerde verbonden partijen via TU Delft Services B.V.:							
Delft Project Management B.V.	Delft	4	2017	126	36	100%	Nee
FlexDelft B.V.	Delft	4	2017	2.719	1.533	100%	Nee
FlexDelft Detacheringen B.V.	Delft	4	2017	252	89	100%	Nee
Stichting Bijboegfonds	Delft	4	2017	-2	-2	n.v.t.	Nee
Stichting Energy Endeavour	Delft	4	2017	6	6	n.v.t.	Nee
Stichting Enterprises Accounting	Delft	4	2017	51	18	n.v.t.	Nee
Stichting Green Village	Delft	3	2017	-93	9	n.v.t.	Nee
Stichting RoboValley	Delft	4	2017	-87	548	n.v.t.	Nee
Stichting Techno Impuls	Delft	4	2017	2.716	1.456	n.v.t.	Nee
Suense Molengraafsingel B.V.	Rotterdam	4	2017	-402	-1.362	100%	Nee
Technostarters Vastgoed B.V.	Delft	3	2017	5.576	-335	100%	Nee
YESDelft B.V.	Delft	4	2017	361	141	60%	Nee
*: Niet geconsolideerde verbonden partijen via TU Delft Services B.V.:							
Blue Sparrows Medtech Finance B.V.	Leiderdorp	4	***			4%	Nee
Bioprocess Pilot Facility B.V.	Delft	4	2016	32.213	-893	19%	Nee
Delft Aardwarme Project B.V.	Delft	4	2011	-3	-10	11%	Nee
Dutch Greentech Fund B.V.	Amsterdam	4	2016	8.498	296	5%	Nee
HollandPTC B.V.	Delft	4	2016	17.026	-2.729	33%	Nee
ICOS Cleantech Early Stage Fund II B.V.	Badhoevedorp	4	2016	2.001	-3.350	4%	Nee
Mainport Innovation Fund B.V.	Amsterdam	4	2016	8.612	4.163	25%	Nee
Mainport Innovation Fund II B.V.	Amsterdam	4	2016	571	-616	2%	Nee
ROM InnovationQuarter B.V.	Den Haag	4	2016	26.217	-2.612	2%	Nee
Shift Invest Cooperatief UA	Amstelveen	4	2016	2.934	-853	2%	Nee
TUD Beijing Institute WFOE		4	***			100%	Nee
VINwater		4	2016	55	2	49%	Nee
** : Niet geconsolideerde verbonden partijen via Delft Enterprises B.V.:							
ADC Crop B.V.	Den Haag	4	***			50%	Nee
Adjuvo Motion B.V.	Delft	4	***			15%	Nee
ADR Technology B.V.	Rotterdam	4	2016	-98	-98	100%	Nee
AeroVinci IP B.V.	Delft	4	***			36%	Nee
AF&B B.V.	Hendrik Ido Ambacht	4	2016	-1	0	1%	Nee
Allotropica Technologies Inc.	Chapel Hill	4	***			15%	Nee
BIOND Solutions B.V.	s' Gravenhage	4	***			25%	Nee
BlueBee Holding B.V.	Utrecht	4	2015	-1.452	-1.970	2%	Nee
Buckney Shoes B.V.	Rotterdam	4	2015	271	-121	17%	Nee
C2CA Technology B.V.	Utrecht	4	***			50%	Nee
CarbonX B.V.	Amsterdam	4	***			5%	Nee
Caribu B.V.	Delft	4	***			100%	Nee
Clear Flight Solutions B.V.	Enschede	4	2016	900	-306	7%	Nee
Clinct Holding B.V.	Delft	4	2016	2.517	1.188	13%	Nee
CloudCuddle B.V.	Delft	4	2016	2	-2	22%	Nee
Curatio B.V.	s' Gravenhage	4	***			15%	Nee
DE-Birds B.V.	Delft	4	***			50%	Nee
Delft Advanced Biofuels B.V.	Delft	4	2016	-838	-341	100%	Nee
Delft IMP B.V.	Delft	4	***			43%	Nee
Delft Robotic Enterprises B.V.	Delft	4	2016	-43	-83	30%	Nee
Delmic B.V.	Delft	4	2015	-489	-633	11%	Nee
DENSolutions B.V.	Delft	4	2016	383	19	27%	Nee
DEpanav B.V.	Delft	4	***			50%	Nee
Disdrometrics B.V.	Delft	4	2016	-12	-15	36%	Nee
EFC Separations B.V.	Delft	4	2016	-1.049	-531	58%	Nee
Enevate B.V.	Delft	4	***			27%	Nee
E-Stone Batteries B.V.	Noordwijk	4	***			29%	Nee
Exo Ligament B.V.	Delft	4	2015	-103	-200	36%	Nee
Fastree 3D B.V.	Amsterdam	4	***			15%	Nee
Field Factors B.V.	Delft	4	***			20%	Nee
GBM Works B.V.	s' Gravenhage	4	***			12%	Nee
Gilbert Technologies B.V.	Naarden	4	2015	5.557	-199	15%	Nee
Green Basilisk B.V.	Delft	4	2015	7	7	56%	Nee
HOMIE B.V.	s' Gravenhage	4	***			10%	Nee
Inashco B.V. ****	Rotterdam	4	2016	5.585	-4.437	0%	Nee
InexTeam B.V.	Delft	4	***			30%	Nee
Interactive Robotics B.V.	Delft	4	***			25%	Nee
Mayht B.V.	Amsterdam	4	2016	10	-20	25%	Nee
MILabs B.V.	Utrecht	4	2015	244	-475	9%	Nee
Mo989 Holding B.V.	Delft	4	2016	6	0	100%	Nee
Mobile Canal Control B.V.	Brouwershaven	4	2013	62	44	5%	Nee
Nub Systems B.V.	Delft	4	***			20%	Nee
OfficeVite B.V.	Delft	4	***			20%	Nee
Optimos Apto B.V.	Rotterdam	4	2015	411	-170	18%	Nee
ParaPy Holding B.V.	Delft	4	***			10%	Nee
PowerWindow B.V.	Amsterdam	4	***			13%	Nee
OdepQ Systems B.V.	Delft	4	2016	-238	-136	44%	Nee
Qualinx B.V.	Delft	4	2015	14	13	34%	Nee
Scrapscanner B.V.	Delft	4	2016	12	-8	30%	Nee
Slimy Green Stuff B.V.	Delft	4	2016	-2	-1	100%	Nee
SpringScan IP Holding B.V.	Delft	4	***			26%	Nee
Teller B.V.	Den Haag	4	2014	-149	-89	10%	Nee
Tocano B.V.	Delft	4	2015	-100	-102	20%	Nee
Urban Mining Corp B.V.	Delft	4	2016	-464	-320	25%	Nee
Vertigo Technologies B.V.	Delft	4	***			31%	Nee
VSParticle B.V.	Delft	4	***			11%	Nee
Whiffle B.V.	Delft	4	***			10%	Nee

***: bij het opstellen van deze jaarrekening waren nog geen financiële gegevens bekend

****: financiële gegevens over een verlengd boekjaar

Verklaring Code activiteit

1 = contractor/wijs

2 = contractonderzoek

3 = onroerende zaken

4 = overig

WNT: WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de TU Delft. Het voor de TU Delft toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 181.000. Met 19 complexiteitspunten valt de TU Delft in klasse G van de Regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren. Bij Klasse G is het hiervoor genoemde bezoldigingsmaximum van toepassing.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen

bedragen x € 1	Prof.dr.ir. T.H.J.J. van der Haagen	Prof.ir. K.Ch.A.M. Luyben	Mw. Drs. J.L. Mulder
Functiegegevens	Voorzitter	Rector Magnificus	Vice President for Education & Operations
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12*	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 162.341	€ 203.120	€ 200.040
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.659	€ 18.792	€ 18.437
Subtotaal	€ 181.000	€ 221.912	€ 218.477
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 181.000	€ 181.000	€ 181.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	€ 0	€ 0
Totale bezoldiging	€ 181.000	€ 221.912	€ 218.477
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	De bezoldiging is conform in het verleden overeengekomen contracten en passend binnen de overgangsbepalingen van de WNT.	De bezoldiging is conform in het verleden overeengekomen contracten en passend binnen de overgangsbepalingen van de WNT.
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/05 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor 2016 in fte	1,0	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 108.892	€ 195.603	€ 187.429
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 10.846	€ 16.341	€ 15.718
Totale bezoldiging 2016	€ 119.738	€ 211.944	€ 203.147

* : nog in dienst ultimo 2017

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking

Niet van toepassing

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	Drs.ir. J. van der Veer	Prof.dr. D.D. Breimer	Drs. J.C.M. Schönfeld
Functiegegevens	Voorzitter	Vicevoorzitter, Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12**	01/01 - 01/05	N.v.t.
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 20.850	€ 4.767	€ 0
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 27.150	€ 6.033	€ 0
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 20.850	€ 4.767	€ 0
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/01 - 31/12*	01/01 - 31/12*	01/01 - 01/05
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 20.850	€ 17.757	€ 4.767
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 0	€ 0	€ 0
Totale bezoldiging 2016	€ 20.850	€ 17.757	€ 4.767

bedragen x € 1	Mw. ir. L.C.O.M. Smits van Oven MBA	Drs. G. de Zoeten RC	Mw. Drs. C.G. Gehrels
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12**	01/01 - 31/12**	01/01 - 31/12**
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 14.300	€ 14.300	€ 14.300
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 18.100	€ 18.100	€ 18.100
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 14.300	€ 14.300	€ 14.300
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/01 - 31/12	01/05 - 31/12	01/01 - 31/12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 14.300	€ 9.533	€ 14.300
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 0	€ 0	€ 0
Totale bezoldiging 2016	€ 14.300	€ 9.533	€ 14.300

bedragen x € 1	Prof.dr. L.L.G. Soete
Functiegegevens	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/05 - 31/12**
Bezoldiging	
Bezoldiging	€ 9.533
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 12.067
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 9.533
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Gegevens 2016	
Aanvang en einde functievervulling in 2016	N.v.t.
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	N.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 0
Totale bezoldiging 2016	N.v.t.

** : benoemingsperiode loopt door naar toekomstig jaar

1d. Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

Niet van toepassing

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking

Niet van toepassing

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

3a. Bezoldiging niet-topfunctionarissen

bedragen x € 1			
Functiegegevens	Decaan	Decaan	Decaan
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12*	01/01 - 31/12*	01/01 - 31/12*
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 181.318	€ 179.878	€ 174.679
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.776	€ 18.776	€ 18.490
Totaal bezoldiging	€ 200.094	€ 198.654	€ 193.169
Individueel toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	€ 181.000	€ 181.000	€ 181.000
Verplichte motivering	Bezoldiging conform in het verleden overeengekomen contract en aanpassingen conform de cao, waaronder compensatie aftopping pensioen over 2017.	Bezoldiging conform in het verleden overeengekomen contract en aanpassingen conform de cao, waaronder compensatie aftopping pensioen over 2017.	Bezoldiging conform in het verleden overeengekomen contract en aanpassingen conform de cao, waaronder compensatie aftopping pensioen over 2017.
Gegevens 2016			
Functie(s) in 2016	Decaan	Decaan	Decaan
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor 2016 in fte	1,0	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 180.155	€ 183.177	€ 177.932
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.762	€ 15.762	€ 15.668
Totale bezoldiging 2016	€ 195.917	€ 198.939	€ 193.600

bedragen x € 1			
Functiegegevens	Decaan	Decaan	Hoogleraar
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12*	01/01 - 31/12*	01/01 - 31/12*
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 173.665	€ 168.107	€ 175.372
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.346	€ 18.159	€ 18.551
Totaal bezoldiging	€ 192.011	€ 186.266	€ 193.923
Individueel toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	€ 181.000	€ 181.000	€ 181.000
Verplichte motivering	Bezoldiging conform in het verleden overeengekomen contract en aanpassingen conform de cao, waaronder compensatie aftopping pensioen over 2017.	Bezoldiging conform in het verleden overeengekomen contract en aanpassingen conform de cao, waaronder compensatie aftopping pensioen over 2017.	Bezoldiging conform in het verleden overeengekomen contract en aanpassingen conform de cao, waaronder compensatie aftopping pensioen over 2017.
Gegevens 2016			
Functie(s) in 2016	Decaan	Hoogleraar/waarn. Decaan	Hoogleraar
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor 2016 in fte	1,0	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 171.380	€ 160.419	€ 177.698
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.668	€ 15.195	€ 15.716
Totale bezoldiging 2016	€ 187.048	€ 175.614	€ 193.414

* : nog in dienst ultimo 2017

TREASURYBELEID & REGELING BELEGGEN EN BELENEN

De TU Delft verricht haar treasurytransacties overeenkomstig het treasury statuut van de TU Delft. Het treasurybeleid is met name gericht op het in kaart brengen en waar nodig afdekken van risico's en rente-optimalisatie van tijdelijk overtollige liquide middelen. De inhoud van het treasury statuut is afgestemd met de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016, welke door het Ministerie van OCW op 6 juni 2016 is vastgesteld.

Omdat transparante scheiding van de tijdelijk overtollige liquide middelen niet eenduidig is te maken, heeft de TU Delft ervoor gekozen om in haar financiële administratie geen onderscheid te maken tussen publieke en private middelen. Uitzondering hierop betreffen de private middelen die zijn ondergebracht in specifieke gelieerde en meegeconsolideerde rechtspersonen van de TU Delft.

Alle tijdelijke liquiditeitsoverschotten die bij de TU Delft afkomstig zijn van haar kerntaken onderwijs, onderzoek en kennisvalorisatie, zijn publieke middelen en worden door de TU Delft uitgezet op spaarproducten bij diverse Nederlandse commerciële banken die minimaal een A-rating hebben. Het totale saldo aan liquide middelen is op korte termijn (binnen 30 dagen) opneembaar en is zo risicomijdend en flexibel mogelijk uitgezet. Optimalisatie van rente wordt binnen deze uitgangspunten nagestreefd.

De faculteit Elektrotechniek, Wiskunde en Informatica (EWI) heeft een onderzoeksvakgroep Delft Blockchain Lab (DBL) dat zich richt op onderzoek en onderwijs op het gebied van de blockchain technologie. In dit kader participeert zij in het landelijke samenwerkingsverband Dutch Blockchain Coalition. Om de techniek achter de blockchain te kunnen onderzoeken houdt de TU Delft per balansdatum een beperkt aantal bitcoins aan. Gezien de grote volatiliteit van deze cryptocurrency vindt waardering tegen aanschafwaarde plaats. Leningen worden door de TU Delft uitsluitend verstrekt aan rechtspersonen die nauw verbonden zijn aan de universiteit of één van haar kerntaken (zoals studentenverenigingen en TU Delft Services B.V.). De verstrekte leningen zijn per balansdatum opgenomen onder de financiële vaste activa.

Om financiële risico's van materiële omvang sterk te reduceren heeft de TU Delft in 2015 enkele valutatermijncontracten afgesloten die direct verband houden met toekomstige inkomende subsidiestromen die in vreemde valuta (USD) van externe partijen worden verkregen. Het afsluiten van deze valutatermijncontracten vindt alleen plaats als aan aantal criteria is voldaan. Hierbij is het met name van belang dat er zekerheid bestaat over de daadwerkelijke ontvangst en het tijdschema van ontvangsten van de subsidies en dat deze middelen in zijn geheel worden besteed in Euro-valuta. Ten behoeve van de jaarrekening maakt de TU Delft gebruik van de mogelijkheid om kostprijs hedge-accounting conform Richtlijn 290 van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toe te passen. Periodiek wordt de valutapositie en strategie geëvalueerd.

In de jaarrekening 2017 is per balansdatum voor een totaal bedrag van M€ 20,9 aan effecten verantwoord. Deze beleggingen betreffen private middelen die in bezit zijn van de in de jaarrekening van de TU Delft meegeconsolideerde rechtspersonen Stichting Justus & Louise van Effen Fonds, Stichting Nanoscience TU Delft en Stichting Het Lammingafonds. Deze rechtspersonen hebben eigen financiële administraties, ontvangen geen publieke middelen en vallen derhalve niet onder de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016. De gehele effectenportefeuilles van deze meegeconsolideerde rechtspersonen zijn ondergebracht bij externe vermogensbeheerders, waarbij het vermogensbeheer is ingericht aansluitend bij de doelstelling van de rechtspersonen en de lange termijn beleggingshorizon. Concreet resulteert dit in effectenportefeuilles die door externe vermogensbeheerders worden beheerd met een gemiddeld gezien neutraal risicoprofiel.

OVERIGE GEGEVENS

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het college van bestuur en de raad van toezicht van Technische Universiteit Delft

Verklaring over de in het financieel jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Technische Universiteit Delft te Delft gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het financieel jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Technische Universiteit Delft op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2017;
- de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 vallen.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Technische Universiteit Delft, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

ZJU4HYY2JWVY-1975887115-162

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam

T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de getrouwheid van de jaarrekening als geheel bepaald op €6,6 miljoen. De materialiteit is gebaseerd op 1% van de totale baten. De materialiteit voor de financiële rechtmatigheid is bepaald op €13,2 miljoen.

Deze materialiteit is gebaseerd op 3% van de totale publieke middelen, zoals voorgeschreven in paragraaf 2.1.3 Materialiteitstabel van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. In deze paragraaf van het accountantsprotocol zijn tevens een aantal specifieke controle- en rapportagetoleranties opgenomen, die wij hebben toegepast.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling Controleprotocol WNT die van toepassing is op het jaar 2017. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de €439.900 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen, die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

Technische Universiteit Delft staat als onderwijsinstelling aan het hoofd van een groep van organisaties. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Technische Universiteit Delft.

De groepscontrole heeft zich gericht op alle entiteiten opgenomen in de consolidatie. Wij hebben zelf de controlewerkzaamheden uitgevoerd bij deze entiteiten en geen gebruik gemaakt van andere accountants bij de controle.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. Het kernpunt hebben wij met de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormt geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot dit kernpunt bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Kernpunt

In 2017 zijn er geen nieuwe kernpunten van de controle opgenomen gezien de lange termijn aard van de activiteiten de Technische Universiteit Delft.

Onze controlewerkzaamheden op het kernpunt

Toerekening van baten projecten met derden

De toelichtingen op baten projecten met derden (contractonderzoek) zijn opgenomen in de waarderingsgrondslagen en referentie 1.5, 2.4 en 3.4.

De totale baten bedragen in 2017 totaal €195,7 miljoen en zijn afkomstig uit meerjarige onderzoeksprojecten. De hieruit voortkomende balansposities per 31 december 2017 betreffen een positie vooruitbetaalde kosten meerjarige subsidieprojecten van €99,1 miljoen en vooruitontvangen bedragen meerjarige subsidieprojecten van €167,8 miljoen.

De verantwoordelijkheid inzake de uitvoering en beheersing van de onderzoeksprojecten ligt bij de faculteiten. De projectadministratie en financiële verantwoording vindt plaats conform centraal vastgelegde procedures. Periodiek wordt door de directie Finance de voortgang en verwachte kostenontwikkeling besproken met de projectleiders.

De onderzoeksprojecten kennen vaak een looptijd van meerdere jaren waarbij verschillende subsidieregelingen van toepassing zijn. De baten worden toegerekend aan de jaren in lijn met de ontwikkeling van de (verwachte) uitvoeringskosten. Inherent kent het uitvoeren van onderzoek een onvoorspelbaar karakter. Dit vraagt periodieke herijking van de verwachte uitvoeringskosten, met name ten aanzien van de personele inzet, en daarmee samenhangend de toerekening van baten.

Gegeven de diversiteit van subsidieregelingen, het schattingselement omtrent de nog te maken uitvoeringskosten en de omvang van de baten projecten met derden vinden wij dit een kernpunt in onze controle.

Als onderdeel van onze controlewerkzaamheden hebben wij de systematiek voor en de interne beheersing rondom het toerekenen van personele kosten op basis van urenbesteding zoals geregistreerd in het urenregistratiesysteem, overhead en materiële kosten aan onderzoeksprojecten getoetst. In het kader van onze controle hebben wij gesteund op deze beheersingsmaatregelen.

Wij hebben voor de projecten die in 2017 zijn afgesloten, de eerdere financiële inschattingen getoetst, teneinde de kwaliteit van de managementinschattingen vast te stellen met als doel de aard en omvang van de werkzaamheden te bepalen.

Wij hebben een deelwaarneming verricht en voor de geselecteerde projecten de juistheid en volledigheid van de toegerekende personele kosten getoetst. Onder andere door de aansluiting met geautoriseerde urenregistraties, een controle van de juiste berekening en de juiste toepassing van de gehanteerde uurtarieven vast te stellen. De belangrijkste aannames met betrekking tot de gehanteerde uurtarieven, zoals de directe personele kosten, de overhead en de productiviteit, hebben wij getoetst op basis van de werkelijke loonkosten, productiviteit en overeenstemming met de subsidievoorwaarden.

Voor de geselecteerde projecten is tevens de opbrengstverantwoording en de daaruit voortkomende balanswaardering geëvalueerd. De voortgang, gebaseerd op de gerealiseerde en de volgens de projectleiders nog te verwachte uren en de hieraan gerelateerde kosten, zijn vergeleken met de subsidievoorwaarden en de in de projectbegroting en actuele prognoses opgenomen kosten.

Bij de bovenstaande werkzaamheden hebben wij geen materiele verschillen of bijzonderheden aangetroffen.

Benoeming

Wij zijn door de raad van toezicht op 8 mei 2013 benoemd als accountant van Technische Universiteit Delft vanaf de controle van het boekjaar 2013 en zijn sinds die datum tot op heden de externe accountant.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag van het bestuur; en
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving en paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het college van bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het college van bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het college van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het college van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 25 mei 2018
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door R. Goldstein RA

Bijlage bij de controleverklaring

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het college van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad van toezicht over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.